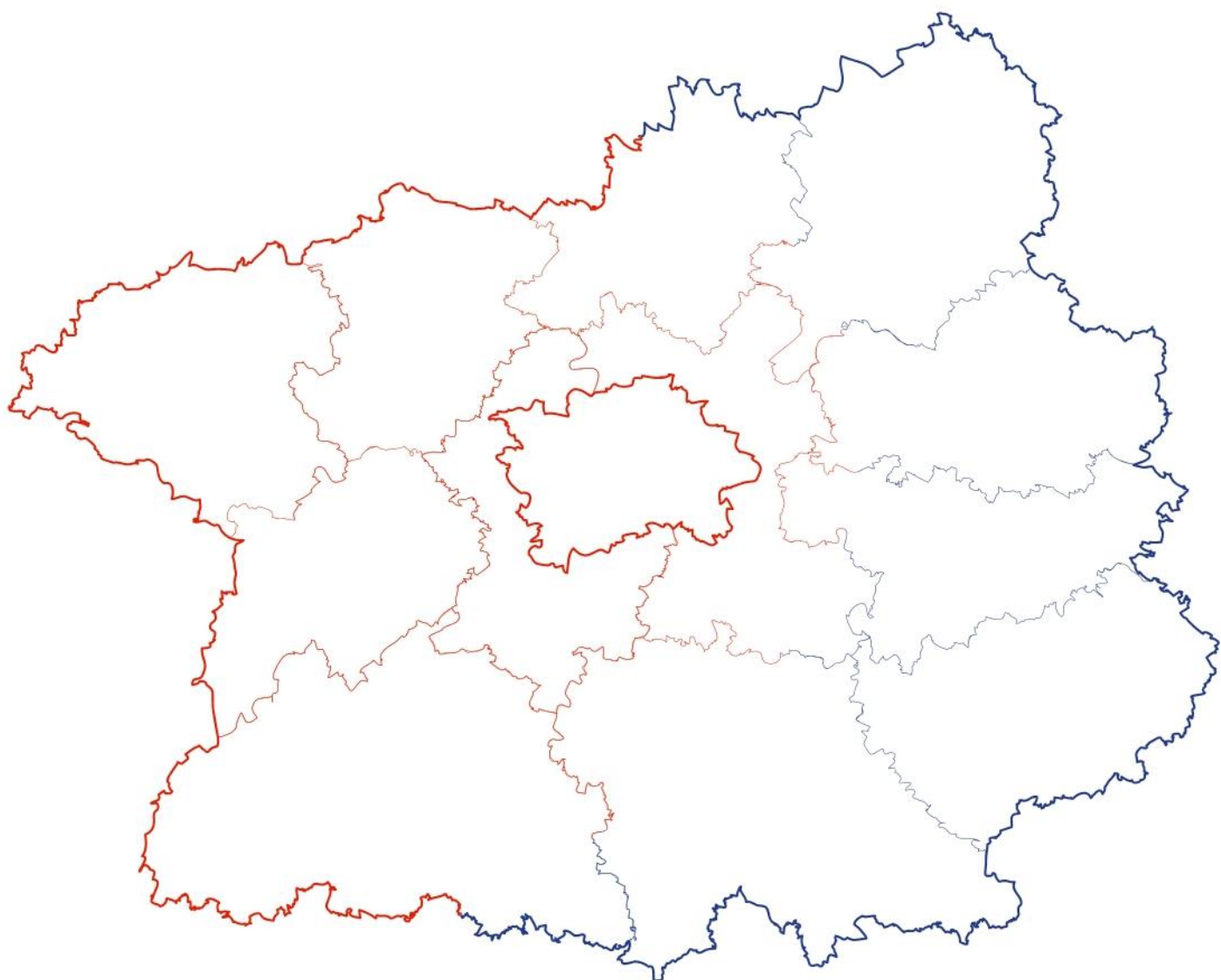

STRATEGIE ROZVOJE ÚZEMNÍHO OBVODU

STŘEDOČESKÉHO KRAJE NA OBDOBÍ 2019 - 2024,

S VÝHLEDEM DO 2030

Středočeský kraj

Varianta: aktualizace HSOU – srpen 2022

Středočeské inovační centrum

Strategie rozvoje územního obvodu Středočeského kraje na období 2019-2024, s výhledem do 2030

Aktualizovaná verze byla schválena usnesením Zastupitelstva Středočeského kraje č. 031-21/2023/ZK ze dne **30. ledna 2023**

Aktualizovaná část „Hospodářský a sociálně ohrožená území Středočeského kraje k srpnu 2022

Zpracovatelé:

Středočeské inovační centrum (Rut Bízková, Eva Brožová, Marek Jetmar, Petr Jirman, Pavel Jovanovič, Vojtěch Kadlec, Šimon Krbec, Martina Krčová, Luboš Lichtenberk, Jakub Pechlát, Pavlína Slavíková, Jiří Nemeškal, Lucie Nencková, Jiří Schlanger, Barbara Svojanovská, Jiří Valta, Simona Weidnerová)
Odbor regionálního rozvoje Krajského úřadu Středočeského kraje (Karel Piškule, Roman Šubert, Martin Draxler, Michal Postránecký)

V Praze 10.ledna 2019

Počet stran: 120

Obsah

Úvod	4
Souhrnná analýza SWOT Středočeského kraje	5
1. Vize pro budoucnost Středočeského kraje	10
2. Strategické směry rozvoje	12
3. Prioritní oblasti	23
Prioritní oblast 1: Ekonomický rozvoj, výzkum a vývoj.....	23
Prioritní oblast 2: Cestovní ruch	31
Prioritní oblast 3: Lidské zdroje a vzdělanost.....	37
Prioritní oblast 4: Doprava	43
Prioritní oblast 5: Energetická infrastruktura	52
Prioritní oblast 6: Životní prostředí	56
Prioritní oblast 7: ICT infrastruktura	64
Prioritní oblast 8: Sociální služby	69
Prioritní oblast 9: Zdravotnictví.....	75
Prioritní oblast 10: Kultura	82
4. Územní diferenciacce Středočeského kraje – typologie	86
5. Vztah cílů Strategie rozvoje Středočeského kraje a Strategie regionálního rozvoje ČR	96
Implementace Strategie rozvoje územního obvodu Středočeského kraje	99
Monitorování, hodnocení a aktualizace strategie	108
Příloha č. 1	114
Přehled vazeb Strategie rozvoje územního obvodu Středočeského kraje a Strategie regionálního rozvoje ČR.....	114

Úvod

Předkládaný dokument představuje aktualizovanou Strategii rozvoje územního obvodu Středočeského kraje na období od 2019 do roku 2024 s výhledem do roku 2030. Materiál je zpracován tak, aby naplňoval požadavky § 12 zákona č. 248/2000 Sb., o podpoře regionálního rozvoje, a má tedy charakter dlouhodobé strategie rozvoje Středočeského kraje. Na základě velmi ambiciózní (politicky postavené) vize kraje v budoucnosti – být jedním z nejbohatších regionů Evropy – byl stanoven dlouhodobý cíl rozvoje, strategické směry a prioritní oblasti rozvoje kraje. Pro jednotlivé prioritní oblasti byla navržena typová opatření, která mohou vést k naplnění cílů v dané oblasti. Nejedná se o výčet úplný, na druhé straně ani o výčet nahodilý – byla navržena taková typová opatření, která jsou dle názoru zpracovatelů – odborníků v příslušném oboru, velmi významná a příslušná pracovní skupina, ve které byla každá problematika diskutována, s tímto buď souhlasila, nebo opatření doplnila, upravila apod.

Materiál má charakter návrhové části strategie. Z toho plyne, že se jedná o dokument zastřešující, koncepční pro rozvoj daného území tak, jak to stanovuje v úvodu uvedený zákon. Předpokládá se, že na tuto strategii budou navazovat strategie dílčí, resp. že další strategické dokumenty kraje budou v souladu s tímto dokumentem. Z tohoto důvodu také předkládaný materiál neobsahuje úplný výčet kroků, které je třeba k dosažení cíle podniknout.

Zpracováním analytické i návrhové části pro aktualizaci strategie rozvoje kraje bylo pověřeno Středočeské inovační centrum, spolek, jehož zakladatelem je spolu se třemi výzkumnými organizacemi Středočeský kraj. Ke zpracování byli přizváni odborníci v jednotlivých oborech. Velmi významným příspěvkem ke konečnému znění díla bylo projednání v pracovních skupinách, do kterých byli pozváni političtí představitelé kraje, zástupci jednotlivých odborů a dalších pracovišť krajského úřadu, partneři z regionu a také zástupce Institutu plánování a rozvoje hlavního města Prahy. Bylo ustaveno celkem sedm pracovních skupin, každá se sešla třikrát, a to k části analytické, návrhové a k navrhovaným opatřením. Podkladové materiály byly účastníky přímo na jednání diskutovány, následně písemně připomínkovány.

Příprava materiálu byla řízena řídicím výborem, který byl jmenován Radou Středočeského kraje. Předkládaný dokument obsahuje všechny potřebné části, tj. shrnutí analýzy, návrhovou část a kaptioly věnované implementaci a vyhodnocení.

Zákon 248/2000 Sb., o podpoře regionálního rozvoje, stanovuje v § 12, odst. 2, písm. c), že strategie územního obvodu kraje má mj. vymezit krajem podporované části jeho území. V kapitole 4 předkládaného dokumentu jsou uvedeny specifické oblasti Středočeského kraje, které byly stanoveny v rámci Programu rozvoje územního obvodu Středočeského kraje 2014-2020 a jejich stanovení včetně zdůvodnění přetrvává. Dále je uvedena typologie obcí Středočeského kraje, metodika zpracovaná pracovníky Středočeského inovačního centra pro stanovení rozvojového potenciálu jednotlivých částí kraje, která rovněž může posloužit k naplnění výše uvedené zákonné povinnosti kraje. Kapitola 5 spolu s přílohou 1 pak podává přehled o vazbách strategie kraje na Strategii regionálního rozvoje ČR.

Souhrnná analýza SWOT Středočeského kraje

Analýza SWOT představuje klíčová zjištění z provedených analytických prací v jednotlivých tematických oblastech, závěry a náměty z jednání se stakeholdery na pracovních skupinách. Vnitřní analýza (silné a slabé stránky) pojmenovává důležité vlastnosti, charakteristiky a znaky území Středočeského kraje. Vnější část analýzy, příležitosti a hrozby (v členění PEST¹), na druhou stranu představuje klíčové vnější vlivy, které buď působí či je zřejmé, že budou působit v budoucnosti, a které nelze bezprostředně ovlivňovat z úrovně kraje. Příležitostí je v tomto smyslu vnější jev, vnější změna nebo trend, který na kraj dolehne, je třeba se na něj nějak připravit, v případě příležitostí je využít, v případě hrozeb se snažit omezit či eliminovat jejich negativní účinky, ale v zásadě se jedná o vlivy, kterým z úrovně kraje nelze zabránit a je třeba se jim přizpůsobit. Jako taková představuje analýza SWOT hlavní syntetický nástroj pro shrnutí provedených prací v analytické části a vstup do části návrhové.

Vnitřní analýza

Hospodářství

Středočeský kraj je jedním z ekonomicky nejvyspělejších regionů Česka s nadprůměrným tempem ekonomického růstu

Funkční propojení s hl. městem Prahou

Klíčový je pro hospodářství zpracovatelský průmysl, zejména automobilový, strojírenství a potravinářství

V hospodářství hrají v porovnání s ostatními regiony ČR významnější roli zahraniční firmy

V inovačním ekosystému je významná pozice firem, podílí se ze 3/4 na VaV kapacitách v regionu

Vysoký počet výzkumných ústavů a vznik nových výzkumných infrastruktur

Rozmanité přírodní a kulturně-historické atraktivity (včetně lokalit UNESCO)

Domácí firmy mají značně nižší produktivitu práce i tempo růstu než zahraniční podniky

Nízká a stagnující míra podnikatelské aktivity v periferních částech kraje

Slabé propojení výzkumného a podnikového sektoru, nesoulad mezi hlavním zaměřením soukromého a veřejného výzkumu

Absence jednotné marketingové a komunikační strategie kraje v oblasti cestovního ruchu a vnější komunikace

Návštěvnost Středočeského kraje dosahuje v porovnání s dalšími kraji ČR s výjimkou Prahy spíše průměrných hodnot

Slabá inovační poptávka veřejného sektoru – stát a veřejná správa nepodporují inovativní řešení v oblasti své působnosti

Lidské zdroje

Nejlidnatější kraj ČR a dlouhodobě populačně nejziskovější

Nízká nezaměstnanost ve srovnání s ostatními kraji ČR i regiony EU

Trh práce ve Středočeském kraji a v Praze je funkčně provázaný, funguje jednotně bez ohledu na administrativní rozdělení

Poměrně mladá věková struktura obyvatelstva vzhledem ke zbytku ČR

Nově přistěhovalí jsou většinou mladí lidé s vyšším vzděláním a kvalifikací a v průměru s vyššími příjmy

Vysoký podíl SŠ a VŠ vzdělaných osob mezi obyvateli kraje

Praha funguje jako magnet na kvalitní lidské zdroje – to může vytvářet problémy s nedostatkem těchto lidí na trhu práce v kraji

Selektivní migrace do určitých částí kraje, polarita v růstu počtu obyvatel

Rozdílná věková struktura v obcích blízkých Praze a na periferiích

Vnitroregionální rozdíly v kapacitách MŠ a ZŠ, ohrožené obecné školství v periferiích kapacitní nedostatečností v suburbiiích

Nedocenení procesu kariérního poradenství již na ZŠ

Nesoulad mezi poptávanou pracovní silou firmami a zacílením krajské koncepce středoškolského

¹ Faktory jsou rozděleny na P – Politicko-legislativní, E – Ekonomicko-finanční, S – Socio-demografické, T – technologické.

Navázaná spolupráce SŠ a firem v relevantních oborech

vzdělávání

Infrastruktura

Nejdelší síť silnic II. a III. třídy mezi kraji ČR

Dobrá dopravní dostupnost většiny částí kraje jak do Prahy, tak do regionálních center

Postupná integrace systému veřejné dopravy Středočeského kraje s pražským integrovaným systémem

Rostoucí význam a využívání železnice pro osobní přepravu ze zázemí Prahy do metropole

Poměrně vysoký počet poskytovatelů služeb infrastruktury ICT

Kvalitní přírodní prostředí a ochrana přírody

Neodpovídající finanční prostředky na správu silnic v majetku kraje

Vyčerpaná kapacita páteřních železničních tratí, které slouží pro příměstskou i dálkovou dopravu

Vysoká a rostoucí intenzita automobilové dopravy v některých lokalitách (na vnějším kordonu Prahy a na vybraných silnicích II. a III. třídy)

Vysoké znečištění ovzduší v důsledku intenzivní dopravy a lokálních topenišť

Nižší stupeň plynofikace než v ostatních krajích a vysoký podíl lokálních topenišť spalujících tuhá paliva

Nedostatečná vybavenost ICT infrastrukturou v celém SČK

Nízký počet obcí napojených na kanalizaci zakončenou čistírnou odpadních vod

Chybějící kapacity pro zpracování komunálních odpadů po skončení skládkování

Služby obyvatelstvu

Blízkost Prahy přináší širší nabídku kulturního vyžití pro obyvatele Středočeského kraje

Nastavený systém plánování, tvorby a vyhodnocování sítě sociálních služeb

Je vytvořena stabilní síť sociálních služeb (příspěvkové organizace kraje), kterou zřizuje Středočeský kraj

Přítomnost pracovišť specifického lékařského výzkumu v kraji (např. Národní ústav duševního zdraví)

Nedostatek fyzických míst – kulturních domů či kulturních středisek a jejich nevyhovující stav a vybavení

Neprojojenost sociálních a zdravotních služeb (služby jsou poskytovány odděleně, s nedostatkem vzájemné informovanosti)

Nedostatečná institucionální koordinace ve zdravotnictví s Hlavním městem Prahou

Zadluženost některých nemocnic, jejichž finanční problémy mohou destabilizovat systém zdravotní péče v kraji

Vnější analýza – příležitosti a ohrožení

Územní souvislosti fungování ekonomiky

Dostavba národní páteřní dopravní infrastruktury

Napojení kraje na síť vysokorychlostní železnice

Investice z národní úrovně do modernizace železničních páteřních tratí a VRT může zvýšit kapacitu železnice pro příměstskou osobní dopravu

Rozvoj vodní dopravy (Vltava, Labe)

Koordinace prostorového rozvoje se sousedními kraji (Jihočeský, Plzeňský apod.)

Koordinace plánovacích aktivit s hl.m. Prahou

Posilování místních center ekonomiky reprezentovaných jádrovými městy

Nová výstavba především v zázemí Prahy a její vliv na životní prostředí – urban sprawl, zábor zemědělské půdy apod.

Dualita vývoje kraje – vnější pás kolem Prahy a okrajový (periferní) pás na vnějších hranicích kraje

Nedostatečná koordinace v oblasti plánování dopravní infrastruktury a organizace dopravy mezi Prahou a Středočeským krajem

Vysoký počet malých obcí, jejichž představitelé nedocení význam ICT infrastruktury

Neudržitelné hospodaření s půdou, ztráta vody v krajině a pokles biodiverzity

Udržení obyvatelstva na venkově

Adaptace na klimatické změny

Strategická koncentrace marketingu cestovního ruchu na tzv. jednodenní pobyty (obecný trend postupného zkracování délky pobytu návštěvníků)

Závislost Středočeského kraje na hlavním městě Praze jako primárním zdroji návštěvnosti

Ztráta pracovních příležitostí v malých městech
Nekoordinovanost plánovacích a rozvojových aktivit obcí a kraje – urban sprawl, divoká suburbanizace

Ztráta zbylých pracovních míst v malých a středně velkých obcích

Zánik komerčních a veřejných služeb v periferních oblastech

Veřejné služby

Pokračující stěhování mladých lidí ze sociálně vyšších vrstev do zázemí Prahy – příznivé pro místní rozpočty

Integrace zdravotních a sociálních služeb v komunitě a tím zefektivnění systému

Systém národních a evropských dotačních zdrojů pro rozvoj kraje v různých oblastech

Omezená role a kompetence kraje ve zdravotní politice (rozhodujícím aktérem jsou zdravotní pojišťovny)

Chybějící systémy hodnocení kvality zdravotnických zařízení na úrovni státní správy, profesních organizací i zdravotních pojišťoven

Nedostatek lékařů kvůli generační obměně a tím místně dostupné zdravotní péče

Nedostatek prostředků z obecních rozpočtů na navýšení kapacit MŠ, ZŠ v potřebných lokalitách

Nedostatek kvalitních učitelů mj. z důvodu jejich nízkého finančního ohodnocení

Závislost systému sociálních služeb v kraji na finanční podpoře (dotaci) státu
Nedostatečná systematická finanční zajištěnost místních kulturních aktivit

Socio-ekonomické faktory

Oživení života místních komunit díky přechodu nových obyvatel

Zájem talentovaných lidí z ciziny o práci v kraji

Posuny v demografické struktuře obyvatel (stárnutí populace a rostoucí věk dožití) představuje příležitosti pro nové ekonomické aktivity

Kvalitativní změna „typického občana v důchodovém věku“ – aktivní jak ve společenském tak ekonomickém životě

Růst počtu lidí toužících po seberealizaci za hranicí materiálního zajištění (důsledkem rozvoje podnikavosti a společenského přínosu realizovaných aktivit), inovativní způsoby řešení v řadě oblastí

Posilování podnikavosti mládeže

Stárnutí populace bude představovat zvýšená rizika pro stávající systémy a služby (sociální, zdravotní, vzdělávací a další)

Nízká sounáležitost obyvatel s místem, kde žijí (platí zejména pro suburbánní oblasti)

Snižování potřeby lidské práce v důsledku růstu produktivity a automatizace a robotizace výroby

Nedostatečná digitální gramotnost

Nedostatek učitelů a další úbytek odborných pedagogů v rámci generační obměny

Růst výskytu chronických onemocnění v důsledku demografických a civilizačních změn

Nedostatečná integrace nově příchozích pracovníků cizinců do místních komunit.

Nezískání občanství obce nově usedlými – odmítnutím si registrovat trvalý pobyt.

Technologické faktory

Rozvoj digitalizace, automatizace a pokročilých

Nedostatečně rychlá modernizace železniční

výrobních technologií – příležitosti pro nové ekonomické aktivity a růst produktivity práce

Rozvoj flexibilního zaměstnání a digitalizace může nastartovat stěhování lidí na venkov (v případě Středočeského kraje stěhování do jeho vnějších okrajových oblastí)

Lepší dostupnost nových technologií v dopravě

Města a obce se mohou díky novým technologickým možnostem stát z prostých spotřebitelů energie také výrobci a místní poskytovatelé využívající lokálně dostupné zdroje energie

Rostoucí možnosti využití Big a Open data

Využití asistivních technologií, telemedicíny a IT technologií k monitoringu, podpoře cílové osoby a managementu zapojení pečujících osob blízkých a profesionálů ze zdravotních a sociálních služeb

Využití nových technologií při zajištění bezpečnosti veřejné infrastruktury

infrastruktury dle nejnovějších technologických možností

Nové trendy jako e-commerce mohou oslabovat živnostníky v malých obcích

Nezachycení nových trendů v oboru automotive (e-mobilita, autonomní mobilita), může mít negativní dopady na krajskou ekonomiku

Automatizace výroby, robotizace a celkové snížení významu lidské práce v ekonomice, které povede k problémům v oblasti duševního zdraví

Nedostupnost a nerentabilita technologií pro úpravu pitných a čištění odpadních vod (zejména pro malé obce a zdroje znečištění)

Další % pokles zaměstnanosti v zemědělství a průmyslu

A

Návrhová část

1. Vize pro budoucnost Středočeského kraje

„Chceme, aby se Střední Čechy staly jedním z nejbohatších regionů Evropy. Budeme usilovat o to, aby co nejvíce občanů Středočeského kraje mělo možnost aktivního života, a podpoříme vznik kvalitních pracovních míst.“

Cíl 2030: Region budoucnosti: Středočeský kraj je region, ve kterém se dobře žije na všech místech (ve všech jeho částech), všem generacím a lidem se všemi stupni vzdělání.

Žijeme v době velkých a rychlých společenských a technologických změn. Společnost industriální se změnila na společnost informační, její bohatství je založeno na přístupu k informacím a stále více na využití znalostí. Znalostní společnost, která má k dispozici nové prostředky, zejména rychlý a všem otevřený přístup k informacím, digitalizaci a nové materiály, včetně bio a nanotechnologií, se také hodnotově orientuje jinak než společnost před dvaceti lety.

Středočeský kraj má v současnosti několik velmi charakteristických znaků: mimořádně silný zpracovatelský průmysl, zejména automobilový, na který jsou navázána další průmyslová odvětví, významný podíl na zemědělské produkci České republiky, absolutně nejvyšší počet obcí v ČR pod 3000 obyvatel, rostoucí počet obyvatel, jejichž skladba se mění ve prospěch více vzdělaných, rostoucí výzkumnou základnu, velmi zanedbanou dopravní a technickou infrastrukturu (především vytápění domácností, zásobování vodou a čištění odpadních vod), či elektronickou komunikaci. Lidé se stěhují z Prahy do jejího okolí a dochází k prohlubování disparit mezi metropolitní oblastí Prahy a „vnitřní periferií“, okrajovými částmi regionu. Střední Čechy v posledních dekádách zažívají obrovský nárůst počtu obyvatel, kteří se trvale usídlují především v širším zázemí hlavního města Prahy. Tento proces vede k obrovskému tlaku na zajištění potřebné technické infrastruktury umožňující bezproblémové dodávky vody a energií a dovybavení území sociální infrastrukturou. Jedná se o investice v řádu miliard, jejímiž nositeli jsou obce a kraj. V důsledku nárůstu počtu obyvatel dochází k vyčerpání kapacit stávající technické infrastruktury, což v kontextu probíhajících klimatických změn vyvolává poptávku po nových inovativních řešeních založených i na lokálních distribuovaných zdrojích.

Pokud se má v roce 2030 žít stejně dobře lidem v okolí Prahy jako v okrajových částech regionu, je nezbytné řadu disparit zmenšit a současně systematicky zlepšovat rozvojové podmínky v celém kraji včetně jeho periferních částí. V okrajových částech regionu to znamená opravit silnice, dobudovat veškerou technickou infrastrukturu, zajistit zásobování energiemi, bezproblémové nakládání s vodou a odpady a umožnit zde přístup ke kvalitním službám, tedy zejména vzdělávání, sociálním službám a zdravotnictví. To vytvoří dobré podmínky pro rozvoj místního podnikání a vznik nových pracovních míst. Nezbytnou součástí vytváření atraktivních podmínek pro život v periferních oblastech jsou dostatečné příležitosti pro rozvoj kultury, sportu, turistiky a společenského života.

V metropolitní oblasti Prahy to znamená (někdy možná překvapivě) rovněž dokončení technické vybavenosti, efektivní územní plánování, eliminaci s tím spojených „úzkých hrdel“ v dopravě, náporu na služby v oblasti vzdělávání a zdravotnictví.

V celém regionu bez rozdílu pak jde zejména o tři zásadní změny/potřeby: adaptaci na měnící se charakter průmyslové výroby (automatizaci a robotizaci) a z toho plynoucí společenské změny a změny způsobu života, zajištění dostatečně kapacitních elektronických komunikací jako hlavního nástroje, který tuto adaptaci umožní, a vytváření environmentálně příznivých podmínek pro kvalitu života lidí (zejména s ohledem na klimatické změny, problematiku sucha a stále větší riziko přírodních katastrof). Zajištění bezpečnosti (kybernetické,

dopravní, fyzické, potravin a dalších), která je dosud považována za samozřejmou, může být velkou výzvou přicházejícího období. Právě nové technologie spojené s konceptem Průmyslu 4.0, možnost sběru a zpracování big data umožňuje nastavit nové způsoby ochrany veřejné infrastruktury a minimalizovat rizika postihující měkké cíle.

Výše uvedené změny povedou k vytváření zcela nových pracovních příležitostí, ve kterých se uplatní lidé s vyšším vzděláním, jejichž podíl v populaci dlouhodobě roste, ale také lidé s technickou a řemeslnou kvalifikací. Prodlužující se věk dožití ve zdraví umožní pracovní aktivity také starším lidem, zejména v oblasti malého podnikání a služeb, jejichž podíl na celkovém výkonu kraje v posledních letech roste.

Probíhající technologický pokrok přináší rychlou a spontánní evoluci, která zásadně promění většinu oblastí lidského života. Nově vznikající „Společnost 4.0“, jak je tento fenomén nazýván, přináší výzvy i příležitosti. Regiony, jejichž reprezentace toto pochopí a zakomponují do svých plánů, mohou zažít dynamický rozvoj a nárůst prosperity, jaký nemá v naší historii období. **Středočeský kraj má díky tomu perspektivu stát se bohatým evropským regionem – regionem budoucnosti.**

2. Strategické směry rozvoje

Výše uvedená vize obecně vyjadřuje představu o budoucnosti Středočeského kraje, které chce region prostřednictvím své strategie dosáhnout. Aby se vize kraje naplnila, je třeba se zabývat dosahováním cílů v oblastech, které kvalitní život lidí nejvíce podmiňují a ovlivňují. V souladu s evropskými názorovými trendy, které se prosazují v evropských strategiích a následně v přípravě kohezní politiky EU, se strategie orientuje na několik stěžejních strategických směrů rozvoje kraje, které lze ve stručnosti vyjádřit takto:

- Znalostní region
- Region spokojených lidí
- Zelený region
- Soudržný region
- Bezpečný region

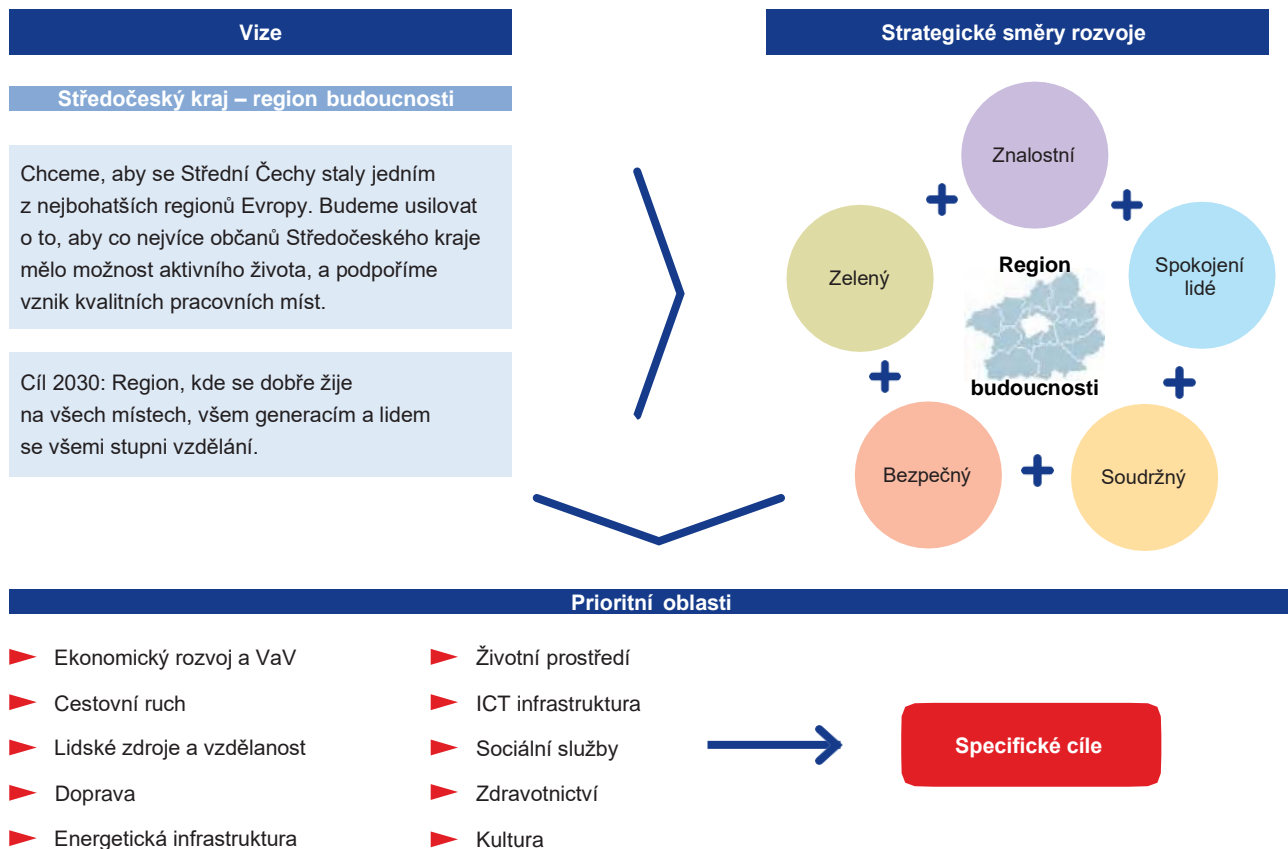
Strategické směry rozvoje kraje spolu s vizí představují zastřešující rámec celé návrhové části strategie rozvoje kraje. Účelem této části je transformovat vizi do srozumitelných zásadních směrů pro utváření rozvojové politiky kraje. Záměrem není poskytnout konkrétní cíle pro specifické oblasti jako je například energetika, školství či kultura. To je věcí další části dokumentu zabývající se jednotlivými prioritními oblastmi. Strategické směry rozvoje na úrovni vize poskytují celkový koncepční pohled (v angličtině nazývaný „big picture“), který udává smysl budoucích intervencí a ukazuje, jak by do sebe opatření v jednotlivých prioritních oblastech měla zapadnout.

Zatímco strategické směry rozvoje poskytují účelové vodítko pro směřování jednotlivých prioritních oblastí (např. ekonomický rozvoj a výzkum a vývoj, lidské zdroje a vzdělanost, cestovní ruch apod.), v dále uvedené návrhové části strategie jsou v rámci těchto prioritních oblastí definovány jejich specifické cíle, které mají již konkrétnější a operační charakter a jsou měřitelné. Na specifické cíle a jejich popis navazují konkrétní typová opatření v rámci jednotlivých oblastí.

Souvislost mezi vizí, strategickými směry rozvoje a tím, co je třeba udělat k dosažení vize, vyjadřuje následující obrázek.

Obrázek 1: Struktura návrhové části

Návrhová část Strategie rozvoje Středočeského kraje

S.M.A.R.T. region budoucnosti

Pro budoucnost regionu Středních Čech je důležité propojení jejich rozvoje s moderními technologiemi a klíčovými trendy. Jedná se o zásadní princip, který se průřezově objevuje v celé návrhové části strategie. Pokud se Středočeský kraj má stát regionem budoucnosti, musí se také stát smart (chytrým) regionem, a to nejen ve smyslu zavádění “chytrých” řešení, ale i v původním významu metodiky S.M.A.R.T.¹, tedy ve smyslu následujících zásad:

Specific – konkrétní: Kraj musí systematicky hledat konkrétní řešení pro své problémy, která jsou v souladu s aktuálními trendy.

Meaningful – smysluplný: Veškerá opatření musí být posuzována optikou smysluplnosti pro obyvatele kraje a zlepšení jejich života.

Achievable – dosažitelný: Plánované aktivity musí být realistické.

¹ Neexistuje ucelená definice S.M.A.R.T., jednotlivá písmena mohou mít více přenesených významů, zvolený popis však nejlépe reflektuje strategické cíle strategie.

Reevaluate – průběžně hodnocený: Nastavení cílů a opatření musí být měřitelné a jejich výsledky musí být podrobovány průběžnému hodnocení.

Technological – technologický: Kraj by měl v souladu s vývojem ve světě v co možná největší míře využívat vyspělé technologie a digitalizaci.

Výše uvedené principy lze shrnout tak, že definičním znakem S.M.A.R.T. regionu je samozřejmě zabudování “chytrých” řešení do regionu, musí však jít o systematické a realistické úsilí, které má smysl z hlediska zlepšování života obyvatel kraje.

Strategické směry rozvoje

Strategické směry rozvoje kraje obsahují všechny důležité sféry života obyvatel kraje a korespondují se základními pilíři udržitelného rozvoje – ekonomickým, sociálním/společenským a environmentálním. Udržitelný rozvoj je chápán jako vytváření takových podmínek pro lidskou společnost, kde je vyvážená kombinace hospodářského a společenského rozvoje jdoucí ruku v ruce s úsilím o zachování kvalitního životního prostředí. Pro naplnění vize Středočeského kraje je nutné uvažovat dvě související strategické roviny – vnitřní soudržnost a (vnější) bezpečnost kraje, resp. resilienci – odolnost prostředí a společenství v kraji, schopnost čelit vnějším i vnitřním rizikům a nově vyvstávajícím hrozbám.

Strategické směry rozvoje kraje je pak možno charakterizovat takto:

Znalostní region: Rozvíjet kraj směrem k vyspělému hospodářství, které je založeno na pokročilých technologiích a službách, výrobě produktů s vysokou přidanou hodnotou, kvalifikovaných lidech a především prosperujících malých a středních firmách, které produkují finální výrobky a úplné služby pro koncové spotřebitele, a to ve všech oblastech společenského života.

Region spokojených lidí: Zajistit moderní infrastrukturu a služby pro vysoký životní standard všech generací srovnatelný se standardem života v metropoli. Vytvořit „S.M.A.R.T. region,“ který chytře využívá pokročilé technologie a aktuální trendy ke zlepšování života obyvatel kraje, vysoce kultivované prostředí s kvalitními sociálními a zdravotními službami a kulturními příležitostmi.

Zelený region: Zvýšit kvalitu životního prostředí v kraji s cílem dosáhnout příznivého prostředí pro život lidí, zřetelného snížení dopadů na zdraví obyvatel regionu, na udržitelný ekonomický rozvoj i z hlediska možnosti využívání území Středočeského kraje jako dostupné destinace pro rekreaci a společenské aktivity. Za těmito účely snížit úroveň znečištění složek životního prostředí v kraji a posílit péči o krajinu.

Soudržný region: Posílit rozvojové podmínky a atraktivitu venkovských a periferních území kraje, aby docházelo k vyrovnávání příležitostí v rámci kraje, snížení zátěže (všeho druhu) metropolitní oblasti hl. m. Prahy z živelného nárůstu obyvatel v okolí Prahy a dojíždění lidí ze Středočeského kraje do Prahy, tím i ke snížení jeho vnitřních ekonomických a sociálních disparit.

Bezpečný region: Systematicky posilovat bezpečnost regionu ve známých oblastech rizik, jako jsou přírodní katastrofy, ekologické dopady průmyslových havárií, sociální vyloučenost nebo fyzická bezpečnost. Zároveň zvyšovat ochranu regionu i v oblastech nových hrozeb, jejichž závažnost v čase nepochybně poroste (například kyberkriminalita či terorismus, nové typy ohrožení kritické infrastruktury).

Strategické směry rozvoje jsou určitým koncepčním pohledem na rozvoj kraje tak, aby byl zřetelný smysl budoucích intervencí z hlediska vize kraje. Ten se může někdy vytratit, pokud se pohybujeme na úrovni jednotlivých prioritních oblastí. Pohled na rozvoj kraje ze strategické úrovně ukazuje, jak do sebe opatření v jednotlivých prioritních oblastech musí zapadnout, aby kraj směřoval k naplnění své budoucí vize. Je zřejmé, že

k rozvoji regionu k prosperitě a k vyšší kvalitě života je nutné vytvořit promyšlený soubor opatření, která budou realizována v konkrétních prioritních oblastech a zároveň budou naplňovat uvedené strategické směry.

Znalostní region

Rozvíjet kraj směrem k vyspělému hospodářství, které je založeno na pokročilých technologiích a službách, výrobě produktů s vysokou přidanou hodnotou, kvalifikovaných lidech a především prosperujících malých a středních firmách, které produkují finální výrobky a úplné služby pro koncové spotřebitele, a to ve všech oblastech společenského života.

Ekonomický výkon Středočeského kraje bude i do budoucna založen na průmyslu, pro zachování a posílení konkurenceschopnosti kraje je však zásadní, aby dosáhl jiné kvalitativní úrovně. Hospodářství Středočeského kraje musí být založeno především na výrobě s vysokou přidanou hodnotou. Klíčová strategická odvětví se proto musí orientovat ve větší míře než dosud na využívání potenciálu výzkumu a vývoje, vysoký podíl high-tech aktivit a výrobu koncových produktů. Dlouhodobá závislost na automobilovém průmyslu je riziková (i když na druhé straně jde o medium high-tech obor). Z hlediska firem je nutné posílit schopnost přizpůsobovat se rychlým technologickým změnám a společenským trendům. Nové investice v kraji, a to jak domácí, tak i zahraniční, musí být v co největší míře zacíleny nastíněným znalostně intenzivním směrem. Na straně výzkumných kapacit je v kraji v současnosti potenciál pro rozvoj řady evropsky významných průmyslových technologií.

Rozvoj znalostní ekonomiky kraje povede k vytváření kvalitních a dobře placených pracovních míst, což zajistí více příležitostí pro práci a podnikání kvalifikovaných a kreativních lidí. V neposlední řadě je důležitým aspektem budoucí prosperity kraje též rozvoj fungujícího segmentu malých a středních podniků v průmyslu i ve službách, jejichž podnikání bude založeno na produktech pro koncové spotřebitele. Tyto rychle rostoucí malé a střední firmy mohou být zárodkem budoucího pilíře ekonomiky.

K realizaci uvedeného strategického cíle je potřeba se soustředit zejména na následující oblasti:

Lépe využít kapacit výzkumu a vývoje: Základem pro rozvoj znalostní ekonomiky je silná podniková i veřejná výzkumně-vývojová základna, která generuje výstupy umožňující výrobu produktů s vysokou přidanou hodnotou. Pro Středočeský kraj je proto zásadní propojit kapacity pracovišť výzkumu a vývoje s podnikatelským i veřejným sektorem tak, aby bylo možné tyto kapacity plně využít pro rozvoj kraje. Ze strany veřejného sektoru je vhodné v co největší míře využít kapacity výzkumu a vývoje v kraji ke spolupráci v oblasti řešení bezpečnostních, environmentálních i společenských výzev (nastíněných níže).

Rozvoj kraje jako místa atraktivního pro podnikání: Úspěšné malé a střední podniky jsou pro rozvoj kraje stejně důležité jako klíčová strategická odvětví „velkého“ průmyslu. Tyto firmy je obzvláště nutné podpořit v rovině posílení a využití jejich růstového a inovačního potenciálu. To znamená vybudování zázemí kraje tak, aby existovala stálá nabídka pro podporu rozvoje tohoto segmentu firem. Pro rozvoj malých a středních firem je dále zásadní zvýšit kvalitu prostředí pro rozvoj podnikání (vyspělá komunikační infrastruktura/broadband – viz dále, dostupné územní a prostorové kapacity pro rozvoj podnikání vybavené kvalitní infrastrukturou, regenerace brownfields, dopravní infrastruktura, moderní veřejná správa).

Datová a informační infrastruktura: Nejen v kontextu předchozího bodu je potřeba rozvíjet kapacitní datovou infrastrukturu. Jde především o širokopásmové připojení k internetu v celém kraji a zveřejňování veřejnou správou sbíraných dat na principu otevřených dat (Open Data). Open Data jsou zdrojem pro sociální a komerční aktivity – na jejich základě mohou vznikat další aplikace a nové firmy. Krajská samospráva může Open Data též využít k řadě účelů, lze na nich stavět aplikace pro dopravu či životní prostředí.

Dostupnost vysoce kvalifikované a flexibilní pracovní síly: Pro rozvoj každého odvětví s vysokou přidanou hodnotou i pro atraktivitu regionu pro zahraniční investice je nezbytnou podmínkou především dostupnost kvalifikovaných lidí, kteří jsou schopni celoživotního učení a jsou flexibilní vůči měnícím se potřebám ekonomiky. Jedním z nejpodstatnějších aspektů rozvoje znalostní ekonomiky je proto dynamická modernizace

vzdělávání. Vzdělávací systém musí být do budoucna orientován tak, aby nastupující generace byla vybavena dostatečnými znalostmi v technologicky novém prostředí, aby se u studentů rozvíjela podnikavost, kreativita a schopnost nacházet řešení problémů, schopnost přizpůsobit se okolnímu vývoji, který v současné době nelze předvídat a zároveň aby vzdělávání odpovídalo potřebám zaměstnavatelů,

Systematické budování potenciálních pólů růstu: Středočeský kraj by měl využít existence výzkumných center, která jsou ve (středo)evropském kontextu výjimečná. Jedná se zejména o výzkumná centra v oblasti nových materiálů, jaderného a laserového výzkumu (fotoniky). Tato centra mají potenciál pro spolupráci s high-tech průmyslem, službami či dalšími aktivitami a mohou tvořit vědecko-technologické klastry – oblasti s vysokým růstovým potenciálem, které budou fungovat jako vlajkové lodi Středočeského kraje přitahující znalostně intenzivní investice.

Region spokojených lidí

Zajištit moderní infrastrukturu a služby pro kvalitní životní standard všech generací srovnatelný se standardem života v metropoli. Vytvořit S.M.A.R.T. region, který chytře využívá pokročilé technologie a aktuální trendy ke zlepšování života obyvatel kraje, vysoce kultivované prostředí s kvalitními sociálními a zdravotními službami a kulturními příležitostmi.

Zajištění kvalitních podmínek pro život všech obyvatel kraje je přirozeně standardním záměrem strategií regionálního rozvoje. Pro budoucnost Středočeského kraje je klíčové dosahovat tohoto cíle propojením s moderními technologiemi, tedy směřovat kraj k rozvoji S.M.A.R.T. regionu, který systematicky pracuje s aktuálními (technologickými) trendy a zavádí chytrá řešení, usnadňující život obyvatelům kraje.

Ve výsledku by měl být region vybaven veškerou technickou infrastrukturou a službami tak, aby život zde nekladl na obyvatele větší nároky na zajištění běžných každodenních potřeb než život v metropoli a zároveň dával příležitosti pro smysluplné trávení volného času, rozvoj sociálních vazeb a společenský život, také pro rozvoj podnikání. Takový region bude atraktivním místem pro život všech generací, kterým bude poskytovat zajištění dostatečného životního standardu i úspěšnou seberealizaci.

Znamená to soustředit se zejména na následující oblasti:

Veřejné služby: Základní podmínkou je zkvalitnění poskytovaných veřejných služeb, především zdravotních a sociálních služeb a vzdělávání na všech úrovních. V těchto oblastech jde o zajištění kvalitních, dostupných a individuálním potřebám odpovídajících služeb s ohledem na trendy vývoje populace patrné v jednotlivých částech kraje.

K významným podmínkám pro kvalitní život patří též dostupnost kultury, příležitostí pro aktivní trávení volného času a komunitní život. Atraktivní nabídka těchto příležitostí je prostředkem pro vytváření místní sounáležitosti, tvoří lokální identitu území.

Kvalita života je též ovlivněna mírou uživatelského komfortu a efektivnosti komunikace s veřejnou správou. V souladu s technologickými trendy zmíněnými výše by veřejná správa v kraji měla směřovat k digitalizaci svého fungování a svých služeb. Využití elektronických prostředků povede ke zjednodušení kontaktu mezi občany a veřejnou správou a k vyšší participaci veřejnosti na rozhodování samospráv.

Infrastruktura: I v časovém horizontu vize (2030) si zachová dopravní infrastruktura význam klíčového faktoru nejen pro posilování konkurenceschopnosti a zajištění atraktivity kraje pro podnikání a investice, ale též ve smyslu nezbytného předpokladu pro spokojenost obyvatel. Neméně podstatné pro každodenní život v regionu je však dobudovat další technickou infrastrukturu, zejména v oblasti energetiky, nakládání s vodou a odpady.

Digitalizace jako základní předpoklad pro rozvoj regionu: Kraj by měl ke svému rozvoji ve velké míře využít

potenciálu technologického pokroku, zejména digitalizace (pokud tímto nepřesným a zjednodušujícím názvem označíme nové technologické možnosti umožňující rozvoj společnosti založený na dematerializaci a virtualizaci), která průřezově zasahuje všechny výše i níže zmíněné oblasti.

Pro obyvatele “chytrého” regionu je důležité, aby bezproblémově získávali pro běžný život potřebné služby, jejichž zdroj však nemusí být v dané obci fyzicky přítomen. „Digitalizace“, „internet všeho“ je v tomto ohledu jedním z hlavních nástrojů, které změnu umožňují. Fungování většiny “chytrých” řešení je závislé na **dostupnosti a kvalitě** internetového připojení. **Vytvoření fyzické infrastruktury (optické sítě, wi-fi rozvody a další) v obcích k těmto účelům je proto hlavní výzvou pro kraj a samosprávy v nejbližších pěti letech.**

Kraj tak připraví podmínky pro to, aby se ve všech jeho oblastech obyvatelé, podniky i sama veřejná správa mohli přizpůsobovat zrychlujícímu se technologickému pokroku a aktuálním trendům. V této souvislosti jsou významné zejména dva podstatné trendy, které mohou budoucnost Středočeského kraje významně ovlivnit:

- Se zvyšující se flexibilitou práce a rozšířením komunikačních technologií do pracovního procesu mohou být některé profese nebo podnikatelská činnost vykonávány z místa bydliště a mohou být důležitou alternativou k pracovní dojíždě, která je zatížena některými negativními důsledky (vlivy na dopravu, životní prostředí, denní rytmy lidí a míst v suburbii). Rozvoj regionu digitálním směrem tak bude podporovat práci „z domova“, v důsledku tak působit proti negativním dopadům dojíždě za prací do Prahy, a do jisté míry může obrátit trend dojíždě do Prahy k trendu „dojíždě na venkov“.
- Ze statistiky „Informační společnost“ zpracovávané již několik let na evropské úrovni plyne, že obyvatelé Středočeského kraje jsou z velké části poměrně dobře technologicky zorientovaní. Velké procento obyvatel kraje jsou lidé mladí a středního věku, kteří dojíždějí do Prahy za prací. Pro tyto obyvatele nejsou online služby problémem, ale usnadněním života. Také pro starší věkové skupiny budou chytré digitální služby čím dál důležitější. Produkty a služby vytvořené především pro mladé lidi, jako jsou smartphony, sociální média či propojené domovy, mohou být čím dál větším přínosem i pro starší generaci. Díky chytrým technologiím mohou staří lidé delší dobu žít plnohodnotný život, být samostatní a zůstat ve svém domácím prostředí. Obzvláštní výhodou pro nemocné a handicapované bude zavádění autonomní mobility. Lidem v (před)důchodovém věku chytré technologie navíc umožní déle pracovat na částečný úvazek.

Dva megatrendy – stárnutí populace (a zároveň vyšší věk dožití) a digitalizace ekonomiky – se tedy v tomto kontextu propojují, vytvářejí se zde zcela nové příležitosti pro dobrý život lidí a růst ekonomiky. Země a kraje, které pro tyto megatrendy připraví vhodné podmínky, mají lepší šanci vyrovnat se s přicházející demografickou změnou. Dostupnost internetového připojení a rozvoj online krajských veřejných služeb pro obyvatele jsou pro tuto šanci prvním zásadním krokem. Ve střednědobém horizontu pak bude důležité vytvořit podmínky pro provoz autonomní mobility.

Zelený region

Zvýšit kvalitu životního prostředí v kraji s cílem dosáhnout příznivého prostředí pro život lidí, zřetelného snížení dopadů na zdraví obyvatel regionu, na udržitelný ekonomický rozvoj z hlediska možnosti využívání území Středočeského kraje jako dostupné destinace pro rekreaci a společenské aktivity. Za těmito účely snížit úroveň znečištění složek životního prostředí v kraji a posílit péči o krajinu.

Kvalitní životní prostředí je významné nejen pro dobrý (každodenní) život lidí, ale je zásadní pro přirozenou odolnost (resilienci) území a biodiverzitu, základní předpoklad pro dlouhodobou životaschopnost našeho prostředí. Příznivý stav životního prostředí je tedy nezbytnou podmínkou spokojeného života obyvatel kraje a týká se nejen složek životního prostředí a přírody, ale také intravilánu obcí a tvorby krajiny. Respektování životního prostředí jako jednoho z pilířů udržitelného rozvoje je zásadní samo o sobě. Kvalita životního prostředí je rovněž přirozeně spojena s atraktivitou regionu pro cestovní ruch či s úspěšným podnikáním. Dosažení lepšího stavu životního prostředí je proto jednou z podstatných součástí cesty k naplnění vize pro budoucnost Středočeského kraje.

Momentální prioritou kraje by proto mělo být snížení znečištění ovzduší, zejména látkami s karcinogenním potenciálem a dále s vlivem na degradaci půdy (zejména benzopyreny a okyselující látky). V regionu s tolika malými obcemi je výzvou především změna vytápění, způsob dopravy a v dlouhodobějším horizontu nové technologie v dopravě, zejména elektromobilita, z hlediska společenského autonomní doprava.

Riziko degradace půdy lze snížit nejen vhodným zemědělským hospodařením, které je ve Středočeském kraji mimořádně významné, zejména v Polábí, ale také péčí o přírodu a zadržováním vody v krajině. Vysoká míra zadržování vody použité v domácnostech a ve firmách je ovšem spojena s technologicky mimořádnou výzvou čistit vodu tomu odpovídajícím způsobem. Využívání poznatků výzkumu k vytvoření nových technologií čištění je novou příležitostí a naléhavou potřebou.

O odpadech se řadu let mluví jako o „druhotné surovině“, přes rozsáhlý zpětný odběr již nefunkčních výrobků však není využití odpadů dostatečné. Také v této oblasti legislativně stanovené limity, resp. časové hranice, do kterých mají být splněny některé cíle, povedou k inovacím, případně principiálně novým řešením – ta by měla odpovídat charakteru území a osídlení kraje, skladbě vytvářených odpadů a potenciálu jejich využití, např. pro zásobování obyvatelstva energií. Postupný přechod k cirkulární ekonomice je pro Středočeský kraj mimořádnou výzvou.

“Urban sprawl” je jev, který postihuje zejména nejbližší okolí Prahy – nedostatečné územní plánování, vytváření zázemí Prahy bez dostatečné technické infrastruktury, zásobování, sociálních a zdravotních služeb, kvalitního vzdělávání není pro dlouhodobé i nové obyvatele obcí v okolí Prahy komfortní. Z hlediska degradace půdy, vodního režimu v oblastech s rychlým růstem zpevněných ploch, zatížení místní dopravou patří okolí Prahy k oblastem s mimořádnou zátěží životního prostředí. Skutečné “smart cities”, odpovídající tvorba intravilánu obcí, technické infrastruktury, tvorba krajiny, vytváření “chytrého regionu” nabývá na významu a je možné při využití nejnovějších technologií.

Jak je uvedeno výše, velkou příležitostí ve všech oblastech ochrany životního prostředí je tedy vznik a rozvoj nových technologií v průmyslu, dopravě, ICT, v energetice – to všechno může zároveň měnit podmínky pro život obyvatel regionu a bude mít pro společnost řadu přínosů. V již zmíněném kontextu digitalizace je příležitostí např. využívání sdílené ekonomiky (sharing economy), tj. sdílení majetku či služeb mezi soukromými osobami i firmami prostřednictvím internetových aplikací, které umožňují nabídnout služby či dát k dispozici pro další využití přebytečné kapacity, jež jsou pro daný subjekt v dané chvíli nepotřebné. To může mít řadu pozitivních environmentálních dopadů (společné využívání automobilů, systémy sdílení jízdních kol, nové chytré dopravní systémy – „mobility on demand“, vytváření nového sociálního prostředí a komunitního života, sdílení věcí v jiných oblastech aj.).

Zvláštní pozornost by měla být věnována aktivitám zaměřeným na zvyšování atraktivity kraje jako destinace pro rekreační cestovní ruch v duchu udržitelného rozvoje.

Souhrnný region

Posílit rozvojové podmínky a atraktivitu venkovských a periferních území kraje, aby docházelo k vyrovnávání příležitostí v rámci kraje, snížit zátěže (všeho druhu) metropolitní oblasti hl. města Prahy z živelného nárůstu obyvatel v okolí Prahy a dojíždění lidí ze Středočeského kraje do Prahy, a tím rovněž přispět ke snížení jeho vnitřních ekonomických a sociálních disparit.

Středočeský kraj vykazuje disparity zřetelné jak z hlediska ekonomického, tak z hlediska sociálního. Blízké zázemí Prahy je jednou z hospodářsky nejvyspělejších, rychle rostoucích a rychle se měnících oblastí ČR. Počet obyvatel zde roste, přibývá mladší generace s vyšším vzděláním, roste počet dětí ve školách. Zároveň je nejbližší okolí Prahy mimořádně zatíženo dopravou (“všechny cesty vedou do Prahy”, přitom není dostavěn pražský okruh), je zde soustředěna většina projevů “urban sprawl”. Okrajové (periferní) území kraje představuje hospodářsky problémové oblasti s nízkým hospodářským potenciálem a s rozptýlenou sítí převážně malých obcí a měst. Populační trend je zde stejný jako ve větší části ČR, tj. počet obyvatel klesá, a

to jak vnitřní migrací, tak přirozeným úbytkem, kdy více lidí umírá, než se rodí. Zhoršuje se zde dostupnost sociálních a zdravotních služeb, dopravní infrastruktura není v dobrém stavu, dopravní obslužnost je nedostatečná, podobně podmínky pro začínající podnikatele, přístup k internetu je na řadě míst velmi nedostatečný, obce nejsou vybaveny kanalizacemi a čistírnami odpadních vod, není dostupný jiný způsob zajištění tepla než lokálními zdroji. Úsilí o jisté vyrovnání podmínek pro život obyvatel kraje ve všech jeho částech je tedy přirozené a velmi potřebné – v době postindustriální, resp. v době informační společnosti, kdy podmínky pro kvalitní život nutně nemusí být vázány na snadnou dostupnost centra, je možné systematickým úsilím proměnit nevýhodu – velký počet malých obcí na rozsáhlém území – ve výhodu a budoucí prosperitu založit na vyrovnávání disparit a vytváření vnitřních vazeb v území Středočeského kraje. Znamená to tedy zkvalitnění podmínek pro život v okolí Prahy a posílení rozvojových podmínek ve venkovských a periferních oblastech kraje, které by mělo zabránit jejich další marginalizaci.

Podnikání ekonomického rozvoje okrajových oblastí kraje povede ke snížení značných rozdílů v ekonomické výkonnosti a v životní úrovni mezi jádrem kraje a jeho okrajovými částmi. Jednou z nejdůležitějších podmínek pro ekonomický rozvoj těchto částí regionu je zlepšení jejich dopravního napojení, které může působit jako podpora odstředivé síly pro rozvoj v kraji. Další podmínkou je zlepšení kvality a dostupnosti některých dlouhodobě podfinancovaných nebo ekonomicky efektivně nedostupných složek technické i sociální infrastruktury. Současně je potřeba různými (např. i měkkými) opatřeními posilovat podnikavost lidí v tomto území a zakládání nových firem a živností. Pro vyrovnávání příležitostí v regionu je důležitá datová a informační infrastruktura. Technologické prostředky spojené s digitalizací dávají možnost postupného vyrovnávání disparit v rámci kraje.

Pro Středočeský kraj je rovněž důležité vytvářet lokální sekundární póly růstu, které zmírní nevyváženost regionu plynoucí z existence velkého gravitačního jádra v Praze a dalšího menšího, byť významného pólu, který se vytvořil v Mladé Boleslavi a jejím okolí. Je potřeba posílit roli lokálních center odstraněním hlavních překážek jejich rozvoje (např. chybějící silnice, sjezd z dálnice apod.) a hledat cesty k podpoře jejich transformace na sekundární póly růstu.

Ne všechna města či území však musí být póly růstu. I v územích, které se jimi nestanou, neboť zde není potřebný potenciál, lze hledat oblasti, které lze cíleně využít pro podporu rozvoje hospodářsky slabších území kraje. Jedná se například o cestovní ruch, který může v hospodářsky slabších oblastech vytvářet nové ekonomické příležitosti. Velký a dosud nepříliš využitý potenciál se naskytá v podobě využití Středočeského kraje jako rekreačního zázemí Prahy. To znamená rozvíjet cílené služby pro tento segment či posílit informovanost o možnostech rekreace i kulturního vyžití ve Středočeském kraji. Tato oblast je přirozeně spojena s oblastí životního prostředí (např. snižování znečištění vodních ploch). Důležitý je též soulad s aktuálními trendy (ekoturistika, kulturní turismus, nové cílové skupiny, nové technologie usnadňující sběr dat). Dostupnost sociálních a zdravotních služeb a další v současnosti nedostatečné vybavy části regionu je třeba zajistit ekonomicky efektivně, tj. novými způsoby, které nejsou finančně neúnosné a nezpůsobí budoucí závislost některých částí regionu na dotacích jakéhokoli druhu. Zde je velká výzva pro systematickou práci kraje s rozvojem digitální infrastruktury a na to navázanými novými způsoby zajištění služeb, **orientace na využití výsledků technologického a společenskovedního aplikovaného výzkumu**. Podobně v okolí Prahy je třeba systematicky budovat svébytnost tohoto území tak, aby nebylo “noclehárnou Prahy” se silně narušeným životním prostředím, zejména zhoršujícími se podmínkami pro zadržení vody v těchto místech a tvorbu krajiny. Vytváření kulturní identity a sounáležitosti regionu jako domova svých obyvatel je zásadní pro jeho vnitřní soudržnost.

Bezpečný region

Systematicky posilovat bezpečnost regionu ve známých oblastech rizik, jako jsou přírodní katastrofy, ekologické dopady průmyslových havárií, sociální vyloučenost nebo fyzická bezpečnost. Zároveň zvyšovat ochranu regionu i v oblastech nových hrozeb, jejichž závažnost v čase nepochybně poroste (například kyberkriminalita či terorismus, nové typy ohrožení infrastruktury).

Bezpečnost byla dosud většinou vnímána jako samozřejmý předpoklad pro dobrý rozvoj obcí a regionů. Důkazem je rozsah ochrany kritické infrastruktury státu a odpovědnost jednotlivých složek veřejné správy a společnosti za ni. Pozornost v této oblasti se dosud soustřeďovala na problematiku integrovaného záchranného systému, dopravy či případně na ochranu před povodněmi. S růstem nahodilých událostí v přírodě, způsobených zejména klimatickou změnou, a ve společnosti, vzhledem k sociálnímu napětí způsobenému setkáváním rozdílných kultur, si veřejnost více uvědomuje rizika, kterým může být vystavena. Zajištění bezpečnosti může být v nadcházejících letech velkou výzvou v celkovém kontextu i v následujících specifických oblastech:

Obyvatelstvo ve středních Čechách, zejména v bezprostředním okolí Prahy roste, poměrně významně migrací, roste počet cizinců, kteří se v kraji usazují. Tento jistě pozitivní trend však zvyšuje rizika střetu rozdílných kultur a může přinášet nová, dosud nezvažovaná ohrožení. **V oblasti hospodářského rozvoje**, kdy velká část průmyslu je v rukou zahraničních vlastníků a jeho konkurenceschopnost bude stále více závislá na výsledcích výzkumu a vývoje, je třeba brát v úvahu také riziko spojené s příležitostmi, které je spojeno s existencí jaderného výzkumu a nových velkých výzkumných infrastruktur v kraji. Momentálně jsou na území kraje příležitosti k rozvoji všech klíčových technologií (key enabling technologies), což je nejen mimořádným přínosem, ale také jistým “neviditelným” rizikem.

Životní prostředí a doprava: Přístup k životnímu prostředí a jeho ochraně musí zohledňovat aktuální klimatické změny a stále vyšší riziko přírodních katastrof. Nejedná se již pouze o povodně, ale také o problematiku sucha a s tím spojené degradace půdy, znečištění podzemních vod, bakteriologická rizika, potravinovou bezpečnost či rizika plynoucí z průmyslu (chemické havárie či únik radioaktivních látek do prostředí). Logistika, zajištění alternativních dopravních cest pro občany i náklady, také pro energetické komodity, je významným bezpečnostním prvkem rozvoje Středočeského kraje.

Energetika: Cílem v oblasti energetiky je optimalizace energetické soustavy a zvýšení její připravenosti na krizové situace. Důležité je plánování energetické soustavy, které zohledňuje nová řešení a využití nových technologií. Přenosové a distribuční soustavy by měly být připraveny na nové trendy, jako je např. využití elektromobility nebo jistá míra “soběstačnosti” obcí v zásobování energií. Většina “velké energetiky” je závislá na dostatku vody k chlazení z vodních toků. Postupná realizace konceptu “energeticky částečně soběstačných obcí” se zásobováním z velkých energetických zdrojů tak může mít z důvodu spolehlivosti zásobování a energetické bezpečnosti a různých rizik při jejím zajištění zvláštní význam.

ICT: V oblasti ICT je primárním rizikem zajištění **kyberbezpečnosti**, na kterou musí být v kontextu digitalizace kraje nahlíženo jako na věc nejvyšší důležitosti. Na oblast ICT je nicméně potřeba pohlížet nejen z pohledu rizik, ale i příležitostí. V době, kdy vzrůstají bezpečnostní rizika různého charakteru včetně terorismu, je potřeba o oblasti ICT uvažovat jako o příležitosti k budování ochrany obyvatel kraje. Ve světě je v některých místech v případě krizové události využíván systém otevřených dat a na něm postavený geografický informační systém (GIS). Systém slouží k efektivnímu a rychlému vyhodnocení situace a například k řešení situace starých či špatně pohyblivých lidí, k nimž je díky němu možné dostat včasnou pomoc. Podobné systémy přinášejí (kromě svého významu v komerční i sociální oblasti) velký užitek ať již jde o teroristický útok nebo o živelní pohromu a do budoucna se vyplatí investovat do jejich vybudování. Pokud se ICT bude stále více prosazovat také ve zdravotnických a sociálních službách, je bezpečnost a spolehlivost těchto systémů pro rozvoj regionu zásadní.

Kromě posílení bezpečnosti obyvatel prostřednictvím zvyšování efektivity fungování integrovaného záchranného systému či prevence kriminality, je potřeba systematicky budovat bezpečnost kraje v oblastech nových hrozeb (např. teroristický útok, kyberbezpečnost). Pro řešení bezpečnostních rizik nadcházejícího období je ještě větší měrou než v jiných oblastech potřeba využívat příležitostí, které přináší nové technologie.

Indikátory na úrovni vize a strategických směrů rozvoje:

Pro sledování celkového pokroku na úrovni vize a strategických směrů rozvoje Středočeského kraje budou využívány níže uvedené indikátory. Je možné je používat ke srozumitelné prezentaci posunu kraje ve sledované strategii. Ke sledování specifických aspektů jednotlivých strategických směrů rozvoje budou

využívány také další indikátory v jednotlivých prioritních oblastech.

1. Hrubý domácí produkt (HDP) na obyvatele ve vztahu k průměru evropských regionů
2. Podíl firem, které se posunuly na vyšší patra v produkčních sítích / exportujících na vyspělé trhy
3. Emise znečišťujících látek do ovzduší, zejména okyselujících látek a prachových částic, resp. karcinogenních látek
4. Migračního salda v periferních obcích (specificky i pro obyvatele v produktivním věku)

Vztah strategických směrů rozvoje, prioritních oblastí a specifických cílů

Následující tabulka ukazuje provázanost mezi popsanými strategickými směry rozvoje, jednotlivými prioritními oblastmi a jejich specifickými cíli. Z tabulky je zřejmé, které specifické cíle přispívají k naplnění jednotlivých strategických směrů rozvoje. Jeden specifický cíl může přispívat k realizaci několika strategických směrů rozvoje. V navazující kapitole návrhové části strategie následuje podrobnější popis jednotlivých prioritních oblastí a jejich specifických cílů.

Tabulka 1: Vztah strategických směrů rozvoje, prioritních oblastí a specifických cílů

Vztah strategických směrů rozvoje, prioritních oblastí a specifických cílů		Strategické směry rozvoje					
		Znalostní region	Region spokojených lidí	Zelený region	Soudržný region	Bezpečný region	
Prioritní oblasti	Specifické cíle						
	Ekonomický rozvoj a VaV	Posílit pozici Středočeského kraje jako motoru ekonomického růstu ČR	X	X			x
		Zlepšit podmínky pro podnikání a investice v periferních oblastech a tím zvýšit atraktivitu těchto území				X	
	Cestovní ruch	Zvýšit přínos cestovního ruchu pro hospodářství Středočeského kraje			X	X	
	Lidské zdroje a vzdělanost	Posílit podporou kvalitních učitelů a ředitelů škol kvalitu vzdělávání zaměřenou na klíčové dovednosti	X	X		X	
		Zlepšit vybavenost škol tak, aby došlo k rozvoji škol jako center dalšího profesního a odborného rozvoje	X	X		X	
	Doprava	Zajistit kvalitní, bezpečnou a kapacitní páteřní dopravní infrastrukturu zajišťující průchodnost a obslužnost území		X	X		X
		Zajistit a zkvalitnit dostupnost spádových center a jejich zázemí, zlepšit dopravní dostupnost periferních oblastí s maximální využitím nových technologických trendů reagujících na společenskou poptávku		X	X	X	X
		Zajistit koordinaci a efektivní plánování dopravní infrastruktury a dopravní obslužnosti jak v rámci území kraje na různých řádovostních úrovních, tak ve spolupráci se sousedními kraji		X	X	X	

Vztah strategických směrů rozvoje, prioritních oblastí a specifických cílů		Strategické směry rozvoje					
		Znalostní region	Region spokojených lidí	Zelený region	Soudržný region	Bezpečný region	
Specifické cíle							
Prioritní oblasti	Energetická infrastruktura	Zajistit energeticky efektivní region, optimalizovanou, udržitelnou a efektivní Energetiku 4.0 vedoucí k zabezpečení potřeb zákazníků, bez rozdílů velikosti spotřeby, reagující na nové technologie a inovace a schopnou zabezpečit nepřetržitou dodávku energie	X	X		X	
	Životní prostředí	Snížit jednotlivé emise znečišťujících látek na minimální úroveň, a to zejména v dopravně exponovaných lokalitách a v malých obcích, kde převažuje vytápění tuhými palivy			X	X	
		Zvýšit podíl napojených obyvatel na vodovody a kanalizace, zvýšit retenční schopnost krajiny a snížit znečištění v povodí vodárenských a ostatních nádrží			X	X	
		Snížovat zátěž životního prostředí odpady, a to jak opatřeními na straně producentů, především tak, aby odpady vůbec nevytvářeli, a na straně sběru a zpracování odpadů vytvářet podmínky k tomu, aby co nejvíce odpadů bylo dále využíváno			X	X	
		Optimálně využívat území s přihlédnutím k zakládání a podporování nových krajinotvorných a vodohospodárných opatření	X	X		X	X
	ICT infrastruktura	Zajistit a zkvalitnit dostupnost spádových center a jejich zázemí, zlepšit dopravní dostupnost periferních oblastí s maximální využitím nových technologických trendů reagujících na společenskou poptávku		X	X	X	X
	Sociální služby	Zkvalitnit systém komunikace, sběru, vyhodnocování a analýzy informací o situaci a potřebách cílových skupin a cílových osob sociálních služeb ve Středočeském kraji		X		X	
		Zajistit udržitelnou síť sociálních služeb, která bude pružně reagovat na demografické změny a překoná územní disparity mezi centrálními a periferními oblastmi Středočeského kraje		X		X	
	Zdravotnictví	Rozvíjet mechanismy institucionální koordinace a spolupráce mezi aktéry středočeského zdravotnictví		X		X	
		Zlepšit zdravotní stav obyvatel Středočeského kraje		X		X	
		Zajistit dostupnou a kvalitní zdravotní péči jak v zájmech Prahy, tak v periferních oblastech		X		X	
	Kultura	Snížení územních disparit v kvalitě a kapacitách kulturního zázemí		X		X	

3. Prioritní oblasti

Prioritní oblast 1: Ekonomický rozvoj, výzkum a vývoj

Hospodářství Středočeského kraje stojí před výzvou modernizace a proměny zdrojů své konkurenční výhody. Hospodářská rozvojová politika kraje by měla reflektovat dvě klíčová východiska. Na jedné straně se ekonomice Středočeského kraje nebývale daří, ekonomický růst dosahuje vysokých hodnot, nezaměstnanost je ve velké části regionu na rekordně nízkých číslech, produktivita práce je po Praze nejvyšší v celé ČR. Hlavním faktorem růstu je zpracovatelský průmysl a zejména obor automobilového průmyslu a jeho subdodavatelský řetězec i v dalších návazných odvětvích, které tvoří hnací motor regionálního hospodářství. Je zde silné postavení zahraničních firem s různým stupněm autonomie, z jejichž poptávky a provázání na globální trhy těží i firmy domácí.

Na druhé straně středočeské hospodářství, které je (stejně jako ČR) silně navázané na globální ekonomiku, začínají velmi dynamicky ovlivňovat některé technologické a organizační trendy jako je postupující digitalizace, robotizace a rozvoj autonomních systémů, decentralizace, fragmentace globálních produkčních sítí a další². Tyto trendy a vlivy budou proměňovat podmínky, ve kterých budou firmy v kraji podnikat. A firmy budou muset tyto změny předjímat, reagovat na ně a přizpůsobovat se jim tak, aby v těchto stále se měnících podmínkách na trhu obstály i v budoucnu.

Ekonomika Středočeského kraje tak bude nucena projít některými zásadními změnami (ve svém rozsahu ne nepodobnými těm, kterými procházela v 90. letech), pokud má být zajištěna její další konkurenceschopnost v mezinárodním měřítku, která je klíčová pro prosperitu kraje, blahobyt a kvalitní život jeho obyvatel a naplnění vize rozvoje regionu. Zejména bude potřeba vytvořit vhodné podmínky pro modernizaci a proměnu průmyslu směrem k většímu zastoupení ekonomických aktivit s vyšší přidanou hodnotou a produkci finálních výrobků, specificky pak pro rozvoj takových aktivit u zahraničních firem, které zde již působí a lákání nových. Vytvořit podmínky pro větší diverzifikaci ekonomické základny kraje a posílení postavení MSP. Umožnit větší propojení mezi firmami a veřejným a akademickým výzkumem, zvýšit jeho využití a přínosy pro hospodářství kraje, podnikání a inovace firem i život obyvatel ve středočeských obcích a městech, zajistit větší rozvoj znalostní ekonomiky a společnosti.

Současně by měly tyto změny reflektovat specifické postavení Středočeského kraje v zázemí nejsilnějšího pólu růstu ČR, kterým je Praha. Středočeský kraj by měl více těžit z růstu Prahy, která patří i v evropském měřítku k významným hospodářským centrům. Praha může v budoucnu těžit z potenciální relokace významných evropských privátních či veřejných institucí, což může její význam ještě posílit. A Středočeský kraj by měl tuto příležitost co nejvíce využít k vlastnímu růstu.

Pozice Středočeského kraje v zázemí Prahy také podněcuje vznik stále větších vnitřních disparit v samotném regionu mezi stále se rozrůstajícím a funkčně silněji propojeným okolím Prahy a semiperiferními a periferními oblastmi ve venkovských územích kraje při jeho vnějších hranicích. Cílem hospodářské politiky kraje by tedy mělo být i zajištění toho, aby ekonomický rozvoj vedl k větší soudržnosti regionu, nikoliv pouze k dalšímu posilování jádrových území na úkor periferií, jakkoliv tyto části regionu budou ekonomicky vždy rozvinutější.

Dále uváděné specifické cíle a oblasti aktivit, které mají vést ke zlepšení podmínek ekonomického rozvoje a rozvoje hospodářství Středočeského kraje, nestojí ve strategii izolovaně. Vzhledem k velmi komplexní povaze problémů a výzev v této oblasti je důležité jejich provázání na oblast školství a vzdělávání, která předpokládá aktivity vedoucí k zajištění kvalitnějších, flexibilnějších a kompetentnějších lidských zdrojů. Významné jsou také synergie s navrhovanými opatřeními v oblasti dopravy, jejíž význam je ve Středočeském kraji zásadní zejména kvůli vnitřním disparitám regionu a poloze Prahy.

² V oblasti VaV a inovací jsou to například koncepty otevřené inovace (tzv. Open Innovation) nebo distribuovaných znalostních sítí.

Specifický cíl 1.1: Posílit pozici Středočeského kraje jako motoru ekonomického růstu ČR

Smyslem tohoto cíle je zajistit, aby ekonomika Středočeského kraje více těžila z moderního průmyslu s vysokým podílem high-tech aktivit tvořících nadprůměrný podíl přidané hodnoty, aby došlo k diverzifikaci ekonomické základny kraje. Napomáhat většímu využití potenciálu VaV aktivit, intenzivnější, dlouhodobější a kvalitativně pokročilejší spolupráci firem a akademických institucí. Zapojit firmy a další instituce (nejen VaV) do otevřených inovačních procesů zajišťujících větší úspěšnost firem na zahraničních trzích a větší orientaci podniků na finální produkty a služby s větším uplatněním znalostí a pokročilých technologií.

Aktivity a nástroje v tomto specifickém cíli budou ve Středočeském kraji vytvářet vhodné podmínky pro postupnou proměnu a modernizaci ekonomických aktivit směrem k aktivitám s vyšší přidanou hodnotou a založených na znalostech. Postupně přispějí k proměně dominantně výrobního zaměření ekonomiky, která je tažená především zahraničními firmami, směrem k hospodářským aktivitám založeným více na výzkumu, vývoji, designu a přímému prodeji finálních výrobků. Bude posilováno zastoupení tzv. endogenních firem,³ které jsou lídry na svých produktových trzích v globálním měřítku. Podporované aktivity budou napomáhat postupnému posunu firem působících v kraji do vyšších pater produkčních sítí blíže ke koncovým produktům a službám, jejichž produkce je znalostně intenzivnější a zajišťuje kvalitní a dobře placená pracovní místa. Prostředí bude vycházet vstříc tomu, aby firmy efektivněji využívaly vlastních rostoucích kapacit VaV a ve větší míře spolupracovaly nejen s výzkumnými organizacemi, ale i s veřejným sektorem a mezi sebou navzájem na projektech, které vytvářejí inovace přinášející novou hodnotu zákazníkům a obyvatelům kraje. Bude posilována dlouhodobá udržitelnost kapacit veřejného výzkumu tím, že budou podporovány aktivity vedoucí ke komercializaci výsledků výzkumu i pomocí zapojení soukromého a rizikového kapitálu. Tím poroste hospodářský přínos veřejného výzkumu pro ekonomiku regionu. Současně se bude podněcovat častější a intenzivnější propojování komerčních a výzkumných subjektů, které budou hledat nová řešení potřeb společnosti a veřejné správy (nejen) ve Středočeském kraji.

Podpora aktivit tohoto specifického cíle může být oborově nebo jiným způsobem zaměřena⁴, nicméně pouze pokud to bude v rámci konkrétního nástroje či opatření smysluplné a povede to k efektivnějšímu naplnění stanovených cílů. Strategie předem nevymezuje konkrétní ekonomické obory a odvětví, kam by podpora a aktivity měly směřovat.

Budou podporovány aktivity, které zvyšují atraktivitu měst a obcí ve Středočeském kraji pro investice a podnikání, zejména založené na znalostech a vyšší přidané hodnotě. Jednotlivé lokality budou postupně nabízet kvalitnější infrastrukturu, nejen tvrdou ale i komunikační a datovou. Bude podporována propagace těchto lokalit v ČR i v zahraničí, což podnítlákání domácích i zahraničních investorů. Bude zajištěno kvalitní a vstřícné institucionální prostředí ve městech a obcích, které usnadňuje investorům a firmám jejich podnikání. Veřejná správa se stane relevantním partnerem pro investory a bude schopna se jim věnovat způsobem zohledňujícím proměňující se povahu investic a odlišné potřeby firem. V kraji budou rozvíjeny funkční institucionální kapacity, které usnadní firmám přizpůsobovat se měnícím se hospodářským podmínkám, předjímat nové trendy nebo na tyto proměny aktivně reagovat.

K zajištění těchto cílů je vhodné realizovat postupnou strategii a dílčí kroky, které jsou spolu úzce provázány. Jejich časová souslednost odpovídá tomu, že některé cíle je možné naplnit rychleji a jiné vyžadují složitější a časově náročnější intervence. Aktivity a intervence naplňující tyto cíle však musí běžet souběžně. **V krátkodobém horizontu do roku 2020** je cílem, aby se instituce veřejné správy (kraj i města/obce) začaly systematicky věnovat ekonomickému rozvoji jako důležitému bodu své agendy, aktivně zjišťovaly potřeby firem a podnikatelů a reflektovaly je ve svých opatřeních a nástrojích. Cílem je, aby kraj i obce byly schopny aktivně a sebevědomě vycházet vstříc firmám, které na území regionu mají či chtějí rozvíjet nejvyšší podnikové funkce. Byly na to institucionálně i kapacitně připraveny a mohly řešit jejich problémy a potřeby.

3 Firmy založené, vlastněné a řízené ve Středočeském kraji

4 Např. pouze na MSP, startupy, znalostně intenzivní firmy apod.

Kraj koordinuje a spolu s obcemi vytváří i vhodné prostředí pro začínající firmy a start-upy, vhodnými nástroji motivuje k podnikavosti a zakládání firem. Je potřebné, aby kraj ve spolupráci s vhodnými organizacemi (např. SIC) rozvíjel nové pilotní projekty a nástroje na podporu start-upů, začínajících a malých a středních firem, které cílí na akceleraci růstu a inovativnosti těchto společností a jejich snadnější prosazení na trhu. Snaží se budovat vhodné prostředí pro růst firem, které v budoucnosti mohou být tahouny středočeského hospodářství.

Aktivity cílí na odstranění bariéry mezi akademickým a firemním prostředím pomocí různých měkkých nástrojů a přispívají k větší otevřenosti výzkumných a inovačních procesů. Pokud má být v regionu zajištěna dostupnost kvalitních a flexibilních lidí na trhu práce, kteří jsou schopni obstát v proměňujících se podmínkách a potřebách ze stran zaměstnavatelů, navrhované aktivity v oblasti školství se snaží docílit konkrétních kroků v oblasti základního a středního školství, které této změny pomohou dosáhnout.

Ve střednědobém horizontu do roku 2024 je cílem zahájit podstatné změny v hospodářství kraje. Význam průmyslu i zahraničních firem pro ekonomiku je důležitý, ale jejich aktivity se postupně proměňují směrem k vyšší přidané hodnotě a aktivitám založeným na znalostech. Cílem je v tomto období zajistit, že u zahraničních firem v kraji bude díky vhodně vytvořeným podmínkám a institucionálnímu prostředí přibývat těch, které v kraji budou umísťovat své strategické podnikové funkce (VaV, řízení, prodej) a využít pro to potenciál Středočeského kraje spolu s Prahou jako přirozeným centrem. Cílem je zlepšit pozici stále většího počtu firem a to tím, že se zaměřují ve větší míře na finální produkty a dochází k upgradingu neboli jejich posunu na vyšší patra produkčních sítí blíže ke koncovým zákazníkům. Úkolem podporovaných aktivit je pomáhat firmám více realizovat produktové inovace s potenciálně větším dopadem na jejich konkurenceschopnost. Smyslem intervencí je zvýšit objem i intenzitu VaV aktivit ve firmách stejně jako prohloubit jejich spolupráci s akademickými institucemi, která má přispět ke konkrétním přínosům pro konkurenceschopnost firem. V kraji by měly být rozvinuty ucelené programy podpory start-upů a nových firem případně technologických MSP s vysokým růstovým potenciálem, které současně firmám pomáhají aktivně reagovat a přizpůsobovat se novým technologickým a organizačním trendům.

V dlouhodobém horizontu do roku 2030 je cílem těchto navrhovaných opatření, aby byl Středočeský kraj prosperujícím regionem s úspěšnými firmami podnikajícími v technologicky a znalostně náročných oborech s rozsáhlými kapacitami VaV (vlastními nebo sdílenými s ostatními podniky či veřejným výzkumem), které využívají pro svou konkurenceschopnost na domácích i zahraničních trzích. V kraji bude rostoucí počet silných endogenních českých firem s vlastním brandem, které budou tahouny ekonomiky. Díky tomu se v kraji vytváří dlouhodobě udržitelná a kvalitní pracovní místa.

Návrh indikátorů pro sledování naplňování specifického cíle:

1. Podíl firem, které se posunuly na vyšší patra v produkčních sítích / exportujících na vyspělé trhy
2. Objem výdajů na VaV ve veřejném (VŠ + vládním) sektoru a výdajů financovaných firmami
3. Struktura nově přichozích zahraničních investic (podíl firem realizujících aktivity s vyšší přidanou hodnotou)

Typová opatření

Rozvoj inovační infrastruktury a služby pro zahájení podnikání

V kraji existuje základní síť subjektů, které poskytují podporu pro zahájení podnikání (inkubátory, inovační centra, aktivity Hospodářské komory ČR a dalších) a to začínajícím firmám či lidem, kteří o vstupu do podnikání teprve uvažují. Jejich úspěšnost je však značně rozdílná, a to zejména díky ne vždy dostatečné kvalitě poskytovaných specializovaných služeb. Kraj by mohl v rámci svých aktivit hrát mimo jiné roli koordinátora, mobilizovat a zlepšovat fungování takových center např. tím, že bude tuto infrastrukturu propagovat, sdílet a využívat pro poskytování specializovaných poradenských služeb pro začínající podnikatele, které může buď sám zajišťovat, nebo podporovat formou finančních dotací. V případě potřeby je možné uvažovat i o výstavbě

takové infrastruktury vlastní, pokud se ukáže, že není možné zajistit služby a prostory pro začínající podnikatele jiným způsobem s využitím již existujících kapacit. Cílem takových služeb je zvýšit počet lidí, kteří zahajují podnikání, a zvýšit jejich šanci na úspěch. Síť fungujících komerčních subjektů tohoto druhu existuje v Praze, pokud ale chce kraj udržet nebo i přilákat a motivovat začínající podnikatele pro působení v regionu, měly by pro to být dostupné vhodné podmínky. Tuto aktivitu lze připravit v krátkodobém horizontu do roku 2020 a zahájit její realizaci do roku 2024.

Podpora procesního a produktového upgradingu MSP prostřednictvím výrobní a vývojové spolupráce s velkými (nejen) zahraničními firmami

V krajském hospodářství hrají významnou roli zahraniční firmy ale i velké a silné domácí firmy. Pro jejich udržení v kraji, posílení jejich pozice a rozvoj aktivit s vyšší přidanou hodnotou je klíčové zvýšit jejich navázání na místní ekonomiku a využít jejich sílu a dynamiku i ve prospěch MSP. Ty mohou z takové spolupráce v mnoha ohledech těžit. Typový nástroj či schéma, jak pro to vytvořit vhodné podmínky, může zahrnovat různé formy cílených matchmakingových aktivit, které na základě znalosti umožní propojení konkrétních firem. Cílem je zvýšení povědomí o nabídce jednotlivých firem, stimulace nových nápadů a možností řešení společných problémů či výzev a posílení možností potenciální vzájemné spolupráce v oblasti výroby, vývoje nebo otevřených inovačních procesů. Příprava a realizace takového schématu nemusí být příliš finančně ani časově náročná, vyžaduje ale poměrně detailní znalost firem v regionu a jejich důvěru. Realizaci této aktivity lze zahájit po roce 2024 v případě, že bude existovat institucionalizovaná dostatečná expertíza o firemním prostředí v regionu.

Koučingový program pro zlepšení strategického řízení, akceleraci růstu a inovativnosti v MSP

Malé a střední firmy hrají důležitou roli v ekonomice a zaměstnanosti v kraji. Často se potýkají s řadou specifických problémů⁵ v oblasti strategického řízení firmy, které brzdí jejich další rozvoj. Specializovaný koučingový program je individualizovaný program, který vychází z konkrétní poptávky firem a je tak efektivnějším nástrojem, jak může veřejná správa MSP pomoci, než jsou standardní nabídkové nástroje, jako například dotace. Program umožňuje sofistikovanou metodou díky zapojení externích expertů (koučů) odhalit skryté problémy, které brzdí rozvoj inovačních a růstových příležitostí firmy a následně cíleně navrhnout a realizovat změny ve fungování firmy, které vedou k akceleraci jejího růstu. Program může být zaměřený na oblasti fungování firmy jako je business development (tedy hledání nových obchodních příležitostí a prodejních kanálů), strategická spolupráce s externími partnery jako jsou firmy, univerzity či výzkumné organizace, optimalizace vnitřních procesů firmy či financování rozvoje z veřejných či soukromých zdrojů, případně může být zaměřený i na jiné specifické oblasti rozvoje firem podle potřeby a poptávky MSP v kraji. Díky takovému programu je možné efektivně akcelarovat rozvoj malých a středních firem, z kterých se mohou v budoucnu stát tahouni středočeské ekonomiky. Podobný program funguje pod názvem smE-MPOWER v několika evropských regionech, v Česku pak v Jihomoravském kraji pod názvem JIC PLATINN, v současnosti je tento program licenčně provozován i v Moravskoslezském kraji. Realizaci této aktivity je možné pilotně zahájit do roku 2020 a v horizontu 2024 ji naplno rozvinout a případně dále specificky zaměřit na určitá témata, výzvy či obory, bude-li to vhodné.

5 Uzamčení majitelů či ředitelů MSP ve svém „vlastním světě“, což vede k malé otevřenosti vůči externím podnětům, které mohou být zásadní pro další růst firmy.

Program cíleně snižující vstupní bariéry pro spolupráci firem a výzkumných organizací – Inovační vouchery

Program inovační vouchery pomáhá malé a střední firmy motivovat ke spolupráci s výzkumnými organizacemi v oblasti vývoje a inovací a tím posilovat znalostní aktivity firem a jejich konkurenceschopnost. Jeho cílem je především iniciovat prvotní spolupráci mezi oběma sektory. Program již nyní v kraji funguje a má za sebou dva úspěšné ročníky. Tak aby efektivněji plnil svoji roli a stanovené cíle i vzhledem k prioritám Programu rozvoje kraje, je vhodné nabízet společně s dotační podporou v podobě vouchery i expertní službu v podobě vyhledávání a zprostředkování relevantních partnerů pro MSP v akademickém a výzkumném prostředí. Menší firmy často nemají dostatečnou znalost v této sféře a nedokáží najít vhodného partnera, jehož služby by jim v jejich podnikání dokázaly pomoci. Zejména to platí o menších firmách, které ještě nikdy s žádnou výzkumnou organizací nespolupracovaly – a právě na ně by měl program nejvíce cílit. Program inovačních voucherů již v kraji funguje od roku 2016, rozšíření o tuto expertní službu by bylo možné realizovat v krátkodobém horizontu do roku 2020.

Cílená prezentace SČK jako regionu atraktivního pro výzkum, vyspělé technologie a inovace

Kraj svými dostupnými prostředky prezentuje region jako atraktivní místo pro podnikání založené na výzkumu, pokročilých technologiích a inovacích. Spolupracuje na tomto s dalšími zainteresovanými subjekty působícími v kraji (města a obce, CzechInvest, výzkumné instituce a firmy, klastry a platformy). Využívá pro to existující příklady dobré praxe na území kraje. Cílem je budování pozitivní image zejména v zahraničí, která je důležitou součástí proměny krajského hospodářství. V rámci tohoto nástroje je potřebné úzce spolupracovat i s agenturou CzechInvest, zejména v oblasti udržování a propagace nabídky podnikatelských a průmyslových nemovitostí. Tuto aktivitu je možné zahájit v krátkodobém horizontu do roku 2020.

Posilování znalostí a kompetencí představitelů místních samospráv o agendě ekonomického rozvoje a práci s investory

Cílem tohoto opatření je zvýšit mezi představiteli místní samosprávy povědomí a znalosti o agendě ekonomického rozvoje, konkurenceschopnosti a lákání a práci s investory. Pokud je cílem rozvíjet v regionu technologicky a znalostně náročné aktivity pomocí sofistikovaných nástrojů, je jejich úspěšnost závislá i na znalostech dané problematiky u všech zainteresovaných představitelů. Pro investory je právě kvalita podnikatelského prostředí, jehož nedílnou součástí je i kvalita, vstřícnost a profesionalita veřejné správy, stěžejním faktorem při rozhodování o lokalizaci. Součástí tohoto opatření by mohly být vzdělávací workshopy a platformy pro zástupce kraje, měst, obcí, případně dalších relevantních subjektů, které kvalitu podnikatelského prostředí v regionu významně ovlivňují. Jejich předmětem by bylo sdílení příkladů dobré praxe (v ČR i zahraničí) a cílená edukace toho, jak budovat a udržovat stabilní partnerství s podnikatelskou komunitou, jak jednat s investory, zajistit jejich informovanost a propagovat vlastní město/obec, jak usnadňovat nutné administrativní procesy atd. Kraj by v tomto měl hrát koordinační roli ve vztahu k velkým městům a osvětovou případně asistenční roli směrem k menším městům a obcím. Tuto aktivitu je možné zahájit v krátkodobém horizontu do roku 2020.

Specifický cíl 1.2: Zlepšit podmínky pro podnikání a investice v periferních oblastech a tím zvýšit atraktivitu těchto území

Středočeský kraj je regionem s velkými vnitřními disparitami. Pro zajištění soudržnosti území je vhodné vyvažovat tuto situaci a vytvářet podmínky a stimulovat ekonomický rozvoj v periferních a venkovských oblastech kraje. Je potřeba zvýšit atraktivitu těchto území s cílem proměnit je v místa vhodná pro podnikání, investice a práci a tím i aktivní život obyvatel.

Velké vnitřní disparity ve Středočeském kraji jsou přirozené a budou zde existovat neustále, nicméně cílem intervencí je, aby se tyto rozdíly neztvrdily a aby docházelo ke zlepšování rozvojových podmínek v periferních a venkovských částech kraje. Velmi důležitým aspektem této proměny je posilování pozice mikroregionálních center v periferiích, která jsou klíčovým prvkem v ekonomickém rozvoji těchto území. Cílem je zajistit vhodné podmínky pro rozvoj ekonomických aktivit, které budou v těchto územích dlouhodobě životaschopné. Jedná se především o podporu malých a středních firem a živností, veřejných i soukromých služeb pro zajištění potřeb místních obyvatel případně i návštěvníků. Úkolem hospodářské politiky kraje je také obecně zvýšit míru podnikavosti v těchto územích, zvýšit počet nově zakládaných firem a živností a to např. i cílenou institucionální pomocí těmto územím z úrovně kraje či obcí s rozšířenou působností.

Cílem intervencí je zajistit větší míru využití zdrojů a podmínek v území periferních a venkovských částí Středočeského kraje, s respektem k životnímu prostředí a podmínkám trvalé udržitelnosti. Ačkoliv zdroje a potenciál pro využití v území nejsou (např. v porovnání s některými ostatními částmi ČR) příliš velké a nelze tyto faktory vnímat jako klíčové pro ekonomický rozvoj daných lokalit, je potřebné jejich potenciál více využívat a přispívat tak k lokální stabilitě. Mezi takové aktivity patří zejména cestovní ruch a s ním související služby a také zemědělství a na něj navázané potravinářství.

S tím souvisí cílená podpora rozvoje aktivit v oblasti cestovního ruchu, které se mohou stát v některých venkovských lokalitách důležitým zdrojem zaměstnanosti a prvkem lokální stability. Svě místo v rozvoji venkovských oblastí má i zemědělství, které i s návazným potravinářstvím hraje důležitou roli v hospodářství kraje. Cílem je zajistit moderní zemědělské aktivity s vysokou efektivitou využívající nejnovějších technologií a postupů, šetrné k životnímu prostředí.

Pro posílení ekonomického rozvoje v periferiích je však potřeba realizovat intervence i v dalších oblastech. Velmi úzká je synergie s intervencemi v oblasti dopravy a vzdělávání, které představují důležité umožňující/ usnadňující faktory pro rozvoj venkovských a periferních oblastí. Pouze soustředěná komplexní pomoc těmto územím může zajistit jejich lepší rozvojové perspektivy. Důležitou roli v tom mají hrát i lokální iniciativy, jako například místní akční skupiny a případně další. Rozvoj těchto území však není možné zajistit pouze z lokálních zdrojů, ale je potřeba se jím cíleně zabývat i z úrovně kraje, případně obcí s rozšířenou působností.

K zajištění těchto cílů je vhodné realizovat postupnou strategii a dílčí kroky, které jsou spolu úzce provázány. Jejich časová souslednost odpovídá tomu, že některé cíle je možné naplnit rychleji a jiné vyžadují složitější a časově náročnější intervence. Aktivity a intervence naplňující tyto cíle však musí běžet souběžně. **V nejbližším horizontu do roku 2020** je vhodné, aby podporované nástroje a intervence vedly k systematickému posilování kvality a kompetencí lokálních samospráv a místních iniciativ a koordinaci přípravy lokálních rozvojových strategií z úrovně kraje. Současně je potřebné vytvářet vhodné podmínky pro lákání adekvátně zaměřených investorů a podněcování podnikavosti a rozvoje místních podnikatelských aktivit (např. konverzí vybraných brownfields případně nevyužívaných objektů ve vlastnictví kraje). Je také vhodné získávat do těchto území i nové investory, jejichž podnikání není nezbytně vázané na velká centra a tamní podmínky a pro něž může být atraktivní relativní blízkost Prahy, dobré životní prostředí a velmi slušné životní podmínky. Je nutné také podněcovat vznik nových a přispívat k zajištění již fungujících lokálních služeb a živností, které představují cenné lokální podnikatelské aktivity a mají také přesah do zajištění kvality života a občanské vybavenosti.

Ve střednědobém horizontu do roku 2024 by mělo být venkovské a periferní území kraje ve viditelně lepší ekonomické kondici než doposud. K dosažení tohoto stavu je potřeba docílit toho, aby se zvýšila místní podnikatelská aktivita, docházelo ve větší míře k zakládání živností, řemesel a služeb (komerčních a veřejných), které zvýší tvorbu pracovních míst. Cílem je, aby ve větší míře než doposud přicházely do území i investice nové. Dojde k modernizaci v zemědělské prvovýrobě s cílem zajistit životaschopnost těchto aktivit v regionu, vznikne více zpracovatelských potravinářských aktivit přímo v kraji. S tím souvisí potřeba zvýšit nabídku a produkci konkurenceschopných lokálních potravinářských produktů a jejich propagaci i v návaznosti na cestovní

ruch. Současně je nezbytné pro rozvoj moderních ekonomických aktivit, včetně např. zajištění možnosti práce z domova v periferních a venkovských lokalitách, zajistit jejich pokrytí dostatečně kapacitní datovou IT infrastrukturou umožňující rychlý přenos velkého objemu dat. V této návaznosti je potřebné také zlepšit dopravní dostupnost a obslužnost těchto území, což má přesah do priorit vymezených v oblasti dopravy.

V dlouhodobém výhledu do roku 2030 je potřeba zastavit trend ekonomického zaostávání těchto lokalit a rozevírání nůžek mezi nimi a jádrovými oblastmi kraje. Cílem je, aby se aspoň některé části periferií staly hospodářsky úspěšnějšími oblastmi, kam míří noví investoři a rozvíjejí se zde ekonomické aktivity. Smyslem intervencí je i zpomalit nebo zastavit vyliďňování těchto území a zajistit, aby sem přicházeli noví lidé a spolu s nimi i moderní a nové ekonomické aktivity, které šetrně využívají podmínek a zdrojů v místním prostředí.

Návrh indikátorů pro sledování naplňování specifického cíle:

1. Ekonomická aktivita v periferních / venkovských území (podíl aktivních fyzických / právnických osob na 100 obyvatel v produktivním věku)
2. Migrační saldo v periferních obcích (specificky i pro mladé obyvatele do 30 let věku)

Typová opatření

Finanční nástroje usnadňující vstup do podnikání

V dotčeném území je cílem obecně zvýšit podnikavost lidí bez ohledu na to, zda jde o inovativní podnikatelský nápad s potenciálem rychlého růstu (start-up). Nabízí se využití regionálních finančních nástrojů, např. návratných půjček, které by mohly být poskytovány regionálním inovačním fondem. Pro něj je možné hledat prostředky z evropských zdrojů, například Evropské investiční banky. Obecně bude v novém programovacím období trend využívat více finanční nástroje, zejména návratné finanční výpomoci a toto může být jeden z nich. Zvýhodněné návratné půjčky by měly být podmíněny zpracovaným životaschopným byznysplánem a také podmínkou vložit do podnikání část vlastních finančních prostředků. Důležitou součástí by mělo být kromě financování i finanční poradenství a základní osvěta o možných dalších zdrojích prostředků pro zahájení podnikání. Časový horizont možného zavedení takového nástroje záleží na možnostech a zdrojích financování, neboť se jedná (v porovnání s ostatními nástroji) o nákladnější a organizačně složitější opatření, proto je horizontem pro zahájení rok 2020, resp. nové programovací období EU fondů.

Interaktivní prostředí (virtuální i fyzické) pro začínající podnikatele

Cílem je nabídnout v periferních částech kraje možnost začínajícím podnikatelům nalézt prostor, kde se budou moci navzájem potkávat, vyměňovat své názory a zkušenosti a potkávat se případně s inspirativními lidmi či zákazníky. Může se jednat o fyzické prostředí – např. coworkingová a sdílená podnikatelská centra, která mohou vznikat např. v nevyužívaných prostorách škol⁶ nebo revitalizovaných malých brownfieldech v majetku kraje či obcí. Mohou k tomu být využity již nyní úspěšně fungující podnikatelské HUBy v Praze, které by svou činnost mohly částečně rozšířit i do Středočeského kraje. Současně je možné tyto fyzické prostory doplnit i o virtuální platformy sloužící k propojení začínajících podnikatelů navzájem nebo i se zákazníky/odběrateli. Role kraje může být koordinační a motivační, a tudíž nemusí být ani finančně tolik náročná. Tuto aktivitu je možné zahájit v krátkodobém horizontu do roku 2020.

⁶ Řada základních ale i středních škol v periferních částech kraje je z kapacitních důvodů nevyužitá a může tudíž poskytnout potřebné prostory.

Posilování znalostí a kompetencí představitelů místních samospráv o agendě ekonomického rozvoje a práci s investory (toto opatření je průřezové pro oba specifické cíle v oblasti ekonomického rozvoje)

Cílem tohoto opatření je zvýšit mezi představiteli místní samosprávy povědomí a znalosti o agendě ekonomického rozvoje, konkurenceschopnosti, vytváření podmínek pro investory a práce s nimi. Pokud je cílem rozvíjet v regionu technologicky a znalostně náročné aktivity pomocí sofistikovaných nástrojů, je jejich úspěšnost závislá na znalostech dané problematiky u všech zainteresovaných představitelů. V případě periferních území je důležité i získávání dalších investorů (např. z jiných částí ČR), pro něž mohou být specifické podmínky v těchto územích atraktivní a konkurenceschopné vůči jádrovým a metropolitním oblastem. Pro investory je právě kvalita podnikatelského prostředí, jehož nedílnou součástí je i kvalita, vstřícnost a profesionalita veřejné správy, stěžejním faktorem při rozhodování o lokalizaci. Součástí tohoto opatření by mohly být vzdělávací workshopy a platformy pro zástupce kraje, měst, obcí, případně dalších relevantních subjektů, které kvalitu podnikatelského prostředí v regionu významně ovlivňují. Jejich předmětem by bylo sdílení příkladů dobré praxe (v ČR i zahraničí) a cílená edukace toho, jak budovat a udržovat stabilní partnerství s podnikatelskou komunitou, jak jednat s investory, zajistit jejich informovanost a propagovat vlastní město/obec, jak usnadňovat nutné administrativní procesy atd. Kraj by v tomto měl hrát koordinační roli ve vztahu k velkým městům a osvětovou případně asistenční roli směrem k menším městům a obcím. Tuto aktivitu je možné zahájit v krátkodobém horizontu do roku 2020.

Regenerace brownfieldů

Koordinovat regeneraci nevyužívaných a zchátralých nemovitostí a území (specificky bývalých vojenských újezdů) s cílem jejich největšího možného využití pro podnikání a další rozvojové aktivity. Cíleně ve spolupráci s dalšími partnery (obce, MAS, CzechInvest) mapovat jejich situaci a poté je ve vhodných případech nabízet investorům pro podnikání a další využití. Aktivně pracovat s takovými plochami, připravovat je a nabízet také zahraničním investorům, kteří mají zájem rozvinout nebo rozšířit v kraji své aktivity. Záměrem této aktivity je především zamezit dalšímu záboru zemědělského půdního fondu, k čemuž v minulých letech docházelo v nebývalé míře především v souvislosti se stavbou logistických a průmyslových parků na zelené louce v okolí Prahy, dálničních tahů a velkých měst v kraji. Tuto aktivitu je možné zahájit v krátkodobém horizontu do roku 2020 a měla by probíhat kontinuálně a být propojená na další typová opatření (jako je prezentace regionu jako atraktivní lokality pro investice).

Podpora a propagace lokálních značek a výrobků

Kraj by měl ve spolupráci s partnery na lokální úrovni cíleně pracovat s tradičními i novými značkami a výrobky a produkty zejména v potravinářství, ale i v kultuře nebo cestovním ruchu. Kraj by měl pomoci v propagaci těchto značek a výrobků, a to zejména v souvislosti s ucelenou nabídkou v oblasti cestovního ruchu. Veřejná správa by obecně měla jít příkladem a v maximální možné míře odebírat tyto produkty pro vlastní potřebu (např. regionální značky potravin). Tuto aktivitu je možné zahájit v krátkodobém horizontu do roku 2020.

Prioritní oblast 2: Cestovní ruch

Cestovní ruch je významným ekonomickým nástrojem regionálního rozvoje. Aktuální trendy a změny, kterými oblast cestovního ruchu na globální úrovni v posledních letech prochází, představují významnou příležitost jak pro hospodářství kraje, tak i vytváření nových pracovních míst na lokální úrovni. Možnosti propojování a oslovování potenciálních zákazníků prostřednictvím digitálních technologií, rozvoj sdílené ekonomiky a automatizace řídicích procesů umožní v příští dekádě posílit konkurenční výhodu Středočeského kraje jako atraktivní a dostupné destinace cestovního ruchu a obstát tak v nových výzvách, které přináší Společnost 4.0.

Oblast cestovního ruchu se v současnosti na HDP kraje podílí pouze 2,5 % a Středočeský kraj je v tomto ohledu pod průměrem ČR (2,8 %). Příčinou je jednak nízká míra koordinace aktivit ze strany krajské reprezentace a dále absence jednotného řízení destinačního managementu. V důsledku toho cestovní ruch nepatří mezi klíčová odvětví regionální ekonomiky a v oblasti není k dispozici dostatek investic pro rozvoj a inovace turistické infrastruktury a produktů, které se přizpůsobují a využívají moderní trendy v komunikaci, síťování i chování zákazníků. Nedostatek investic do inovací a tvorby nových produktů snižují ekonomické efekty, potenciál pro lokální zaměstnanost a celkovou konkurenceschopnost středočeské destinace.

Středočeský kraj má přitom kvalitní přírodní i kulturně-historické předpoklady pro rozvoj a inovace turistických produktů. Návštěvnost Středočeského kraje dosahuje v porovnání s dalšími kraji ČR spíše průměrných hodnot a problémem je i vysoký podíl jednodenní návštěvnosti kraje oproti ekonomicky výnosnějším pobytům vícedenním. I přes vzestupnou tendenci v počtu vícedenních návštěvníků Středočeský kraj zdaleka nedosahuje hodnot pražské aglomerace. Středočeský kraj je také regionem, kde se za posledních deset let snížila návštěvnost nejvíce ze všech krajů ČR, včetně návštěvnosti zahraničních turistů.

Opatření a intervence v oblasti cestovního ruchu v dlouhodobém horizontu rozvoje kraje mohou podpořit snížení jeho vnitřních disparit. Oblast cestovního ruchu má potenciál zejména pro ekonomický rozvoj periferních částí kraje a zvýšení zaměstnanosti a životní úrovně obyvatel zaostávajících částí (území) regionu.

Specifický cíl 2.1: Zvýšit přínos cestovního ruchu pro hospodářství Středočeského kraje

Cíle bude dosaženo intenzivní podporou a investicemi do inovací, technologií a lidských zdrojů, které umožní kraji se efektivně přizpůsobit moderním trendům a globálním změnám v oblasti cestovního ruchu.

Předpokladem pro naplnění cíle je zavedení strategického řízení oblasti cestovního ruchu, které kraji umožní adekvátně reagovat na dynamické procesy jako je přechod z masového turismu na individuální, autentické cestování, změny ve struktuře cílových skupin zákazníků v důsledku globálního stárnutí populace a pokračující diferenciaci nabídky. Nezbytnou podmínkou je i spolupráce aktérů cestovního ruchu a propojení intervencí s dalšími oblastmi regionálního rozvoje, především oblastí rozvoje individuální a veřejné dopravy, vzdělávání a lidských zdrojů, ochrany životního prostředí, rozvoje ICT infrastruktury, komunikace a služeb.

Z hlediska dlouhodobé strategické vize je významnou příležitostí regionu posílit svou pozici jako rekreačně-sportovního zázemí pro návštěvníky z hlavního města Prahy (rezidenty i nerezidenty). Přírodní předpoklady regionu v podobě rozsáhlých vodních ploch, několika řek, oblastí vhodných pro cyklo a pěší turistiku v kombinaci s dopravní dostupností Prahy vytvářejí unikátní potenciál pro zavedení integrovaného konceptu aktivních pobytů v přírodě. Úspěšné zavedení tohoto konceptu předpokládá jednak zasíťování relevantních poskytovatelů služeb, vytvoření jednotných marketingových nástrojů (např. „Aktivně ve Středních Čechách“), investice

do infrastruktury (cyklotrasy, přístaviště, kotviště, jednotné značení, dostupné ubytovací kapacity), zavedení environmentálních opatření na vodních plochách (pro zajištění dostupnosti vodních ploch po celé letní období) a vybudování rekreačních zón v okolí vodních ploch.

Z krátkodobého hlediska (do roku 2020) je nezbytným předpokladem zavedení systému strategického řízení cestovního ruchu na krajské úrovni, a to včetně vytvoření stabilních podmínek pro destinační spolupráci, podporu destinačních organizací a jednotnou marketingovou komunikaci středních Čech jako turistické destinace. Aktuální dynamika změn v oblasti cestovního ruchu klade značné nároky na jednotlivé poskytovatele služeb a celkové strategické pojetí destinačního managementu. Předpokladem zavedení strategického řízení cestovního ruchu na krajské úrovni je úspěšná a důsledná implementace opatření navržených v prioritě 2 *Programu rozvoje cestovního ruchu ve Středočeském kraji 2018–23*, zejména opatření 2.1 (Vytvoření systému organizace cestovního ruchu, jeho podpora a rozvoj na území kraje ve vazbě na rajonizaci) a opatření

2.2 (Zkvalitnění informačních toků, koordinace aktivit a kooperace aktérů v cestovním ruchu v kraji), která budou navázána na tzv. kategorizaci organizací destinačního managementu. Kraj v oblasti destinačního managementu do roku 2020 zajistí zavedení efektivního systému financování destinačních organizací a turistických informačních center, včetně vyhodnocování výsledků jejich činnosti.

Strategický přístup a provázanost s dalšími oblastmi regionálního rozvoje zajistí dlouhodobý a udržitelný rozvoj cestovního ruchu, jehož výsledkem bude vyšší ekonomický přínos pro středočeský region. Klíčovou roli v tomto procesu hraje Středočeský kraj – jediná instituce, která má ve své kompetenci provázat opatření v oblasti cestovního ruchu s oblastí veřejné dopravní infrastruktury, ochrany životního prostředí a vzdělávání.

Do roku 2020 Středočeský kraj zahájí realizaci environmentálních a infrastrukturních opatření ve specifických přírodních lokalitách (zejména oblast Brd) a v okolí vodních ploch a toků s mimořádným významem pro rozvoj cestovního ruchu v kraji (přehrady Slapy a Orlik, řeka Sázava). Obdobně bude zahájen program dobudování sítě cyklostezek a značení páteřních cyklotras. Intervence v oblasti turistické infrastruktury bude vhodné plánovat v návaznosti na zvolený komplexní produkt cestovního ruchu na celokrajské úrovni (např. „Aktivně ve Středních Čechách“).

Součástí strategických změn v oblasti cestovního ruchu bude vytvoření systému spolupráce a provázání turistického průmyslu (zaměstnavatelů a podnikatelů) se systémem vzdělávání v kraji (formálního i neformálního). Do roku 2020 budou na krajské úrovni zahájeny vzdělávací programy, které budou mít za cíl zvýšit kompetence pracovníků v cestovním ruchu, zejména komunikační, jazykové a obchodní dovednosti.

Středočeský kraj dále podpoří zvýšení celkové technologické připravenosti destinace. Specifická opatření na podporu rozvoje informačních a komunikačních technologií v cestovním ruchu umožní Středočeskému kraji se lépe přizpůsobit aktuálním a dynamicky se měnícím globálním trendům v turismu, včetně měnící se poptávky po službách a produktech ze strany zahraničních návštěvníků. Cílem v této oblasti bude dosáhnout běžných standardů vybavenosti ICT infrastrukturou v cestovním ruchu v porovnání s českými i evropskými regiony.

Ze střednědobého hlediska (do roku 2024) je cílem zvýšit podíl vícedenní návštěvnosti v kraji, jako klíčového předpokladu dosažení vyšších ekonomických přínosů cestovního ruchu pro regionální hospodářství. Kraj tohoto cíle dosáhne efektivnějším využitím přírodních a kulturních předpokladů, a to zejména prostřednictvím zkvalitnění a dobudování infrastruktury cestovního ruchu, ochrany životního prostředí (zejména vodních ploch za účelem zvýšení jejich dostupnosti k rekreaci v průběhu celého letního období), intenzivnějším využitím informačních a komunikačních technologií, posílením mobility především v periferních oblastech kraje (budování dopravní infrastruktury včetně cyklo dopravy), intenzivnějším zapojením krajských kulturních institucí do tvorby produktů cestovního ruchu a celkovém zvyšování kvality služeb. Rozšíření a zkvalitnění veřejné infrastruktury a infrastruktury pro cykloturistiku tvoří jednu z klíčových podmínek pro možné zavedení komplexního produktu na celokrajské úrovni „Aktivně ve Středních Čechách“.

Ke zvýšení podílu vícedenní návštěvnosti v kraji je nezbytné podpořit rozvoj specifické oblasti inovací v cestovním ruchu. Podporou inovativních projektů na krajské, destinační i individuální úrovni bude dosaženo vyšší přidané hodnoty produktů cestovního ruchu a dojde k celkovému zatraktivnění nabídky pro cílové skupiny domácích i zahraničních turistů, kteří tak budou více motivováni k trávení vícedenních pobytů na území Středočeského kraje.

Pro účely zvýšení inovační výkonnosti středočeské turistické destinace kraj vytvoří podpůrný program inovačních a kreativních voucherů. Podpořené inovační projekty budou zaměřeny jak na produktové, procesní, technologické, tak i marketingové inovace. Úkolem kraje bude zajistit, aby podpořené inovace v cestovním ruchu byly synergicky provázány s intervencemi v dalších oblastech regionálního rozvoje (zejména ICT infrastruktura, doprava, vzdělávání a rozvoj lidských zdrojů).

Inovační výkonnosti v oblasti cestovního ruchu bude dosaženo též vytvořením podpůrného systému pro sběr a analýzu (vyhodnocování) vnitřních i vnějších inovačních podnětů. Tento systém bude úzce provázán s marketingovými aktivitami kraje a zabezpečí flexibilní reakci na dynamický vývoj potřeb cílových uživatelů produktů cestovního ruchu. Pro podporu oblasti inovací a marketingu kraj zajistí systematický sběr informací o návštěvnících kraje (např. pomocí zbytkových dat mobilních operátorů a prostřednictvím intenzivní spolupráce a podpory turistických informačních center v kraji). Vyhodnocené informace bude kraj sdílet se zasíťovanými poskytovateli služeb a využije je při plánování inovačního cyklu produktů cestovního ruchu.

Nezbytným předpokladem zvýšení podílu vícedenní návštěvnosti v kraji je i zintenzivnění komunikace a spolupráce s hlavním městem Prahou, tzn. primární zdrojovou oblastí domácí i zahraniční klientely cestovního ruchu v kraji. Kraj zajistí vytvoření dlouhodobého systematického programu spolupráce na mezikrajské úrovni a v tzv. metropolitní oblasti.

K dalším oblastem intervencí kraje patří oblast veřejné dopravy a systémové změny na podporu zvýšení kvality služeb. Kraj zabezpečí opravy, resp. vybudování dopravní infrastruktury v okolí vodních ploch (přehrady Slapy a Orlík) a dostupnost veřejné dopravy k nejatraktivnějším místům v kraji (Křivoklát, Karlštejn, Zámek Loučeň, Kutná Hora, Mělník, Mladá Boleslav, Průhonice, Český Šternberk, Poděbrady, Dobříš, Příbram, Monínec a Kolín), včetně možností veřejné dopravy mezi těmito destinacemi (uvnitř území kraje).

Systémem investičních pobídek bude v kraji doplněna chybějící ubytovací kapacita pro implementaci konceptu „Aktivně ve Středních Čechách“ – zejména v okolí přehrad Slapy a Orlík a v oblasti Brd.

Prostřednictvím specializovaných vzdělávacích institucí bude kraj financovat realizaci vzdělávacích, jazykových a rekvalifikačních programů pro zaměstnance a potenciální pracovníky v cestovním ruchu, včetně programů, které jsou součástí formálního vzdělávání (v úzké kooperaci se středními školami v kraji). Pro dosažení odpovídajících výsledků vzdělávacích programů (zvýšení komunikačních, odborných, jazykových a obchodních dovedností u pracovníků cestovního ruchu) bude kraj iniciovat vznik specializovaných klastrů (např. v rámci komplexního produktu pro aktivní turistiku) a zavedení systému tzv. lokálních průvodců.

Rozvoj oblasti cestovního ruchu kraj bude intenzivně podporovat prostřednictvím intervencí v oblasti informačních a komunikačních technologií, tj. zejména průběžnou aktualizací webových portálů, mobilních aplikací, digitalizovaných map a progresivních technologií.

Cílovým stavem v oblasti cestovního ruchu v roce 2030 je strategicky řízená destinace, založená na otevřené, inovativní spolupráci aktérů cestovního ruchu, kteří efektivně uplatňují nejmodernější technologie a mají dostatečné znalosti a inovativní myšlení pro přizpůsobení se globálním trendům cestovního ruchu, demografickým změnám a nárokům konkurenčního prostředí globální turistiky.

Navržený okruh indikátorů pro sledování úspěšnosti specifického cíle:

1. Podíl cestovního ruchu na HPH Středočeského kraje
2. Statistika vícedenní návštěvnosti ve Středočeském kraji
3. Objem výdajů poskytnutých na rozvoj a inovace produktů a procesů v cestovním ruchu na území Středočeského kraje

Typová opatření

Strategický management a rozvoj znalostí v oblasti cestovního ruchu

Cílem opatření je zavést postupy strategického řízení středočeské destinace a podpořit dlouhodobé budování kapacit a rozvoj znalostí v oblasti cestovního ruchu. Opatření významnou měrou přispěje k řešení problémů a potřeb oblasti cestovního ruchu, zejména k vytvoření stabilních podmínek pro destinační spolupráci, rozvoj inovací a jednotnou marketingovou komunikaci Středních Čech jako turistické destinace. Pro dosažení těchto cílů je nezbytné vytvořit odpovídající organizační centrum a znalostní bázi. V optimálním případě by bylo vhodné organizační, informační a vzdělávací aktivity koncentrovat v jedné instituci nebo organizaci (např. Středočeské centrále cestovního ruchu). Vybraná instituce bude plnit roli řídicího a vzdělávacího centra cestovního ruchu ve Středočeském kraji a zároveň zajistí provázanost aktivit v oblasti cestovního ruchu s dalšími oblastmi regionálního rozvoje. Vybudování, resp. posílení instituce s úkolem koordinovat rozvoj v oblasti cestovního ruchu bude předcházet koncepční a metodická příprava. Do roku 2020 budou prostřednictvím projektů mezinárodní spolupráce a intenzivního sběru dat získány zkušenosti a vyhodnocena zahraniční dobrá praxe. Aktivity v oblasti strategického řízení destinace a rozvoje znalostí budou úzce propojeny s nástroji pro rozvoj inovací v kraji a případně regionálními centry výzkumu. Jedním z úkolů v oblasti strategického řízení destinace a rozvoje znalostí bude vytvoření systému pro průběžný sběr a vyhodnocování inovačních podnětů v oblasti cestovního ruchu (zahraniční trendy, dobrá praxe, výzkumy, marketingové trendy). Díky vytvořenému systému bude možné přenášet nejnovější zahraniční trendy a praxi (impulzy) do inovačního cyklu produktů cestovního ruchu v kraji (např. prostřednictvím vzdělávacích a komunikačních aktivit). V úzké spolupráci s krajskými vzdělávacími institucemi budou dlouhodobě poskytovány vzdělávací, jazykové a rekvalifikační programy pro zaměstnance a potenciální pracovníky v cestovním ruchu, včetně programů, které jsou součástí formálního vzdělávání (v úzké kooperaci se středními školami v kraji). Cílem těchto programů bude zajištění pracovních sil v regionu pro oblast cestovního ruchu, zvýšení kvality poskytovaných služeb a produktivity práce. Součástí vzdělávacích programů bude i specifická oblast zvyšování komunikačních, odborných, jazykových a obchodních dovedností pracovníků v cestovním ruchu (mj. průvodců). Pro dosažení odpovídajících výsledků těchto vzdělávacích programů bude kraj iniciovat vznik specializovaných inovačních klastrů (např. pro aktivní turistiku, kulturu, kongresovou turistiku) a vytvoření sítě tzv. lokálních průvodců. Cílovou skupinou opatření jsou zejména stávající poskytovatelé služeb v cestovním ruchu, zaměstnanci a pracovníci destinačních organizací, turistických informačních center, měst, obcí a kulturně-komunitních center ve venkovských oblastech.

Program inovačních a kreativních voucherů v cestovním ruchu

Opatření je dlouhodobým nástrojem Středočeského kraje pro zvyšování konkurenceschopnosti poskytovatelů služeb cestovního ruchu v kraji a zvyšování přidané hodnoty turistických produktů. Program je úzce provázán s podporou inovačních voucherů v prioritní oblasti strategie „Ekonomika a VaV“, jehož cílem je motivovat malé a střední firmy ke spolupráci s výzkumnými organizacemi v oblasti vývoje a inovací a tím posilovat zna-

lostní aktivity firem. V oblasti cestovního ruchu bude prioritou provázat malé a střední společnosti podnikající v oblasti cestovního ruchu s ICT firmami s cílem stimulovat rozvoj digitálních aplikací a komunikačních nástrojů v cestovním ruchu. Obdobně je možné realizovat program podpory kreativních voucherů, který propojí poskytovatele služeb s kreativním průmyslem. Tato spolupráce posílí rozvoj nových, kreativních produktů, které jsou nezbytnou součástí inovačního cyklu v cestovním ruchu a dosažení atraktivní nabídky cestovního ruchu v kraji. Kreativní vouchery dále umožní spolupráci poskytovatelů služeb cestovního ruchu s kreativními a komunikačními agenturami a tím posílí jejich konkurenceschopnost v oblasti designu, komunikace, marketingu a prezentace. Inovační a kreativní vouchery budou poskytovány malým a středním podnikům působících v oblasti cestovního ruchu – formou jednorázové dotace na spolupráci s poskytovateli ICT služeb (v případě inovačních voucherů) a kreativních a komunikačních služeb (v případě kreativních voucherů). Principem spolupráce je transfer znalostí a technologií do oblasti cestovního ruchu a tím zvyšování inovační výkonnosti malých a středních podniků.

Koučingový a mentoringový program pro akceleraci růstu a inovativnosti poskytovatelů v cestovním ruchu

Specializovaný koučingový a mentoringový program je založen na individualizovaném poradenství jednotlivým poskytovatelům služeb v cestovním ruchu, který vychází z jejich konkrétní poptávky a potřeb. Koučing (podpora vedení společností při hledání individuálních řešení a rozvojových směrů) a mentoring (předání zkušeností profesionály a specialisty na danou problematiku) jsou v porovnání se standardními nabídkovými nástroji (jako jsou například dotace) efektivnějším nástrojem podpory malých a středních podniků ze strany veřejné správy. Program umožní osvědčenými metodami a za pomoci externích expertů (koučů a mentorů) odhalit skryté problémy, které brzdí rozvoj inovačních a růstových příležitostí firmy a následně cíleně navrhnout a realizovat změny ve fungování firmy, produktovém portfoliu a komunikační a marketingové strategii. Cílem programu je akcelarovat růst podpořených společností. Program může být zaměřen na oblasti business development (hledání nových obchodních příležitostí a prodejních kanálů), product development (rozvoj a tvorba nových produktů), strategické spolupráce s externími partnery, networking (vytváření sítí), optimalizace vnitřních procesů firmy, financování rozvoje z veřejných či soukromých zdrojů a tvorbu marketingových a komunikačních nástrojů, včetně využití moderních ICT nástrojů v cestovním ruchu. Program umožní efektivně akcelarovat rozvoj malých a středních firem podnikajících v různých segmentech cestovního ruchu a tím přispět k naplňování specifického cíle Programu v oblasti cestovního ruchu (zvýšení podílu cestovního ruchu na HDP Středočeského kraje). Program je úzce provázán s obdobným opatřením v oblasti “Ekonomický rozvoj a VaV”.

ICT operátora v cestovním ruchu

Opatření umožní Středočeskému kraji v budoucnu plně využívat digitální technologie pro podporu rozvoje a poskytování služeb cestovního ruchu. Digitalizace a elektronizace je zcela zásadním faktorem turistických inovací a marketingu produktů cestovního ruchu a šířeji zapadá do konceptu Společnosti 4.0, kde bude stále větší důraz kladen na digitální technologie. Cílem služeb ICT operátora bude přizpůsobit nabídku a komunikaci produktů cestovního ruchu současným a budoucím globálním trendům (propojování potenciálních zákazníků prostřednictvím digitalizace a nových technologií, rozvoj sdílené ekonomiky, automatizace řídicích procesů, individualizace atd.). Služby ICT operátora mohou být realizovány prostřednictvím stávajících institucí a organizací nebo nově vytvořeného subjektu. V letech 2018–2020 kraj získá prostřednictvím účasti v mezinárodních projektech, expertních platformách a výzkumných projektech znalosti a zkušenosti pro zpracování ucelené koncepce rozvoje a implementace ICT technologií a nástrojů v cestovním ruchu. Na základě této koncepce budou v následujících letech realizovány podpůrné ICT projekty (aplikace, mapové portály), které podpoří rozvoj konkurenceschopných produktů a marketing středočeské destinace. Do realizace opatření budou zapojeni regionální výzkumní aktéři (regionální centra výzkumu), kteří vytvoří dlouhodobou podpůrnou platformu pro realizaci opatření.

Klaster a produkt „Aktivně ve Středních Čechách“

Opatření je dlouhodobým nástrojem Středočeského kraje pro rozvoj komplexních produktů v oblasti cestovního ruchu a zvýšení návštěvnosti kraje. Opatření bude realizováno prostřednictvím investičních a neinvestičních projektů, jejichž cílem bude posílit oblast Středních Čech jako rekreačně-sportovního zázemí pro návštěvníky z hlavního města Prahy (rezidenty i nerezidenty). Přírodní předpoklady regionu v podobě rozsáhlých vodních ploch, několika řek, oblastí vhodných pro cyklo a pěší turistiku v kombinaci s dopravní dostupností Prahy vytvářejí unikátní potenciál pro zavedení integrovaného konceptu aktivních pobytů v přírodě, který je implementován např. ve spolkové zemi SRN Braniborsko (spolková země obklopující hlavní město SRN Berlín). V první fázi budou zasíťováni relevantní poskytovatelé služeb cestovního ruchu v kraji, kteří vytvoří dlouhodobý klaster pro realizaci investičních a neinvestičních projektů. Dlouhodobým cílem klastrové spolupráce bude vytváření zásobníku investičních projektů a akcí v oblasti turistické infrastruktury (výstavba cyklotras a cyklostezek, přístavišť, kotvišť, jednotného značení, případně ubytovacích kapacit). Tyto akce budou financovány z fondu rozvoje infrastruktury cestovního ruchu v kraji nebo prostřednictvím projektů PPP (Public Private Partnership). Součástí podpory produktu ze strany krajské samosprávy bude realizace aktivní pro-investorské politiky (propagace nabídky podnikatelských a investičních příležitostí pro mimokrajské a zahraniční investory). Kraj dále zajistí podporu komplexního produktu prostřednictvím cílených a dlouhodobých opatření v oblasti ochrany životního, veřejné dopravy a navazující veřejné infrastruktury, s cílem zajistit dostupnost vodních ploch po celé letní období, dopravní obslužnost rekreačně-sportovních zón a jejich odpovídající veřejnou infrastrukturu. Současně bude poskytována podpora neinvestičních akcí v oblasti integrovaného marketingu produktu, s vazbou na činnost služeb operátora pro rozvoj ICT, vzdělávací instituce v cestovním ruchu a činnost turistických informačních center v kraji.

Prioritní oblast 3: Lidské zdroje a vzdělanost

Ve Středočeském kraji je zlepšování podmínek pro trvalé zvyšování kvality vzdělávání prioritním cílem. Pokud se má Středočeský kraj stát jedním z nejbohatších regionů Evropy a do roku 2030 se mají vyrovnat disparity v jeho jednotlivých částech, je nutné směřovat investice do všech faktorů ovlivňujících úroveň lidských zdrojů, především do vzdělávání. Oblast školství, přípravy na budoucí povolání i celoživotní vzdělávání bude v příštím desetiletí procházet řadou změn. Podle studie MPSV „Iniciativa práce 4.0“ by po větším rozšíření robotů mohla v Česku zaniknout asi desetina pracovních míst. U třetiny nynějších pozic by se mohla díky novým technologiím výrazně změnit pracovní náplň. Kreativita lidí se stane klíčovou dovedností pro ekonomiku i společnost, proto se musí kraj mimo jiné zaměřit na nadané a talentované žáky a studenty ve větší míře, než je tomu nyní.

Vzdělávací systém už nyní nezajišťuje dostatek absolventů do žádaných technických oborů. Navíc kvůli stárnutí populace dojde ke generační výměně a budou chybět lidé v profesích, jichž se robotizace příliš nedotkne. Týká se to především školství, sociálních služeb a zdravotnictví. Středočeský kraj se proto musí více zaměřit na podporu učitelů a vedení škol. V rámci aktivit dotací MAP a KAP je již nyní podpoře dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků (DVPP) věnována značná pozornost. Současně však bude důležité i finančně podpořit řešení generační výměny učitelů. To se neobejde bez vytváření podmínek pro takové změny, a bude dále nutné například přijmout opatření na snižování administrativní zátěže ředitelů škol.

V horizontu pěti let dojde k posunu od „produkčního myšlení“ k „myšlení návrhovému“. Budou stále více potřebné zejména dovednosti v oblasti počítačové gramotnosti, mobilních aplikací, využití cloudů a rozvoje sdílené ekonomiky. V rámci realizace projektů MAP a KAP je již nyní ve Středočeském kraji značná pozornost věnována dovednostem potřebným pro celoživotní uplatnitelnost na trhu práce, tento přístup bude potřeba v budoucnu posílit. V horizontu deseti let bude stoupat potřeba dovedností v oblastech, jako je robotika a inovace v energetických systémech, autonomní doprava. Lidé, kteří za deset let budou zahajovat pracovní kariéru, jsou nyní na základních či středních školách. Školy ve Středočeském kraji se musí již nyní připravit na to, že bude nutno rozlišovat dovednosti dočasné a ty, které budou trvale platnými principy. Modernizace vzdělávání bude mimo jiné spočívat ve větším využívání informačních a komunikačních technologií.

Předpokládá se, že bude docházet k dalšímu zrychlování inovačních cyklů. Pro zachování konkurenceschopnosti ekonomik bude třeba více podnikatelů. Školy ve Středočeském kraji budou muset reagovat na tento vývoj nejen posílením spolupráce firem a škol, ale také rozvojem podnikatelských dovedností a podporou inovativního a kreativního myšlení. Současně podnikatelské, technické a manažerské dovednosti budou nutné, ale nikoli postačující. Ve Středočeském kraji je již nyní podpoře dalšího a odborného vzdělávání včetně spolupráce škol a zaměstnavatelů věnována velká pozornost v rámci realizace projektů KAP (IKAP). Bude ale potřeba zajistit udržitelnost těchto projektů a posílit rozvoj škol jako center dalšího profesního a odborného rozvoje tak, aby v závěrečných fázích studium zahrnovalo větší podíl praktické výuky směřující k osvojení dovedností, které bude trh práce požadovat. Dojde tím ke zlepšení spolupráce škol a firem při zajišťování odborného vzdělávání (praxe, odborníci ve školách, učitelé ve firmách, přizpůsobení vzdělávacích programů apod.).

S ohledem na dlouhodobé socio-demografické a technologické trendy jsou v oblasti vzdělávání stanoveny dva specifické cíle, které vycházejí z vnitřních potřeb této oblasti ve Středočeském kraji. Vzdělávací politika kraje by proto měla reflektovat dvě klíčová východiska. Na jedné straně zajištění lokálně dostupných kapacit a modernizace vybavení, tedy prostor, kde se vzdělání odehrává. Na druhé straně je nutné zajistit ve Středočeském kraji kvalitu vzdělávání, která se neobejde bez kvalitních učitelů a ředitelů škol a kontroly efektivity vynaložených finančních prostředků.

Hlavním cílem, ke kterému by měly směřovat aktivity v oblasti lidských zdrojů a vzdělávání ve Středočeském kraji pro tuto prioritní oblast, je kraj jako Společnost 4.0, kde mají občané lokální přístup ke všem formám a stupňům vzdělávání tak, aby lidé nabývali nové dovednosti v důsledku vývoje nových technologií a byli celoživotně flexibilní na trhu práce a současně aby rozvíjeli v co největší míře svou podnikavost.

Specifický cíl 3.1: Posílit podporou kvalitních učitelů a ředitelů škol kvalitu vzdělávání zaměřenou na klíčové dovednosti

Specifický cíl reaguje na problém nedostatečných podmínek pro práci kvalitních učitelů a ředitelů škol, od čehož se odvíjí kvalita vzdělávání. Ta musí reagovat na změny, jež budou v příštím desetiletí ve společnosti a v ekonomice probíhat. Dílčím cílem je zlepšení klíčových dovedností žáků a studentů včetně spolupráce firem a škol, tedy faktorů nezbytných pro celoživotní uplatnitelnost na trhu práce. Pro zvyšování kvality je nezbytná práce s výsledky hodnocení škol, která by se měla stát součástí efektivního a strategického řízení škol na všech úrovních.

V krátkodobém horizontu (do roku 2020) by měl kraj podpořit přijetí opatření na snížení složité administrativy, která provází inkluzi ve školách. V souladu s prioritizací formulovanou v rámci KAP by měla být zpracována strategie inkluzivního vzdělávání a plán pedagogické podpory ve škole a mělo by se stabilizovat personální zajištění inkluze. V rámci implementace MAP a KAP se kraj zaměří na zlepšení klíčových dovedností žáků a studentů. Tento dílčí cíl spočívá v posílení motivace žáků ZŠ, SŠ a rodičů k získávání kompetencí v technické a přírodovědné oblasti a matematice a rozvoj kompetencí v klíčových dovednostech (cizí jazyky, ICT, podnikání a gramotnosti). V tomto rámci proběhne i naplňování všech prioritních opatření KAP (např. podpora odborného vzdělávání, včetně spolupráce škol a zaměstnavatelů, podpora polytechnického vzdělávání, rozvoj škol jako center dalšího profesního a odborného rozvoje, posílení kariérového poradenství pro žáky ZŠ a SŠ). V rámci implementace priorit KAP bude kraj věnovat zvláštní pozornost podpoře rozvoje nadaných žáků (např. výuka odborných předmětů vedená v angličtině) včetně další práce s talenty (nadanými žáky a studenty s dalším rozvojovým potenciálem) a to ve spolupráci se Středočeským inovačním centrem (SIC) a dalšími subjekty (například Globální grant na podporu talentovaných studentů, dílčí grant v rámci IKAP apod.). Kraj by měl dále zajistit prostředky na odborné vedení žáků zapojených do soutěží a podporu kompetencí k podnikavosti a iniciativě a kreativě.

Ve střednědobém horizontu (do roku 2024) by měl kraj přijmout systémové opatření na zvýšení prestiže profese učitele (například prostřednictvím stipendijního programu) a měla by být posílena aktivní spolupráce s MŠMT a zástupci pedagogických fakult na generační obměně pedagogů ve Středočeském kraji. Současně bude nutné přijmout opatření na snižování administrativního zatížení ředitelů škol. Dále v souladu s *Dlouhodobým záměrem vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy ve Středočeském kraji 2016–2020* nově (ve větší míře než dosud) v nabídce oborů vzdělání pro přijímání žáků do středního vzdělávání přihlížet k uplatnitelnosti absolventů na trhu práce. K tomu budou využitelné dva základní principy, které se zohlední při přijímání žáků zejména do oborů vzdělání s maturitní zkouškou: (1) predikce trhu práce, (2) úprava financování středního vzdělávání tak, aby struktura financování středoškolských oborů vzdělání odrážela skutečný i předpokládaný stav zaměstnatelnosti jejich absolventů a objektivizovaná kritéria kvality střední školy.

V dlouhodobém horizontu (do roku 2030) by měla být zajištěna finanční udržitelnost projektů a investic do zvyšování kvality vzdělávání v uvedených oblastech při současné kontrole efektivity vynaložených finančních prostředků.

Návrh indikátorů pro sledování naplňování specifického cíle:

1. Podíl nezaměstnaných absolventů SŠ
2. Počet škol s navázanou spoluprací se zaměstnavateli nebo regionálními partnery
3. Dokument Krajský akční plán vzdělávání zahrnující výše popsané okruhy

Typová opatření

Podpora učitelů

V rámci aktivit MAP a KAP je podpoře dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků (DVPP) věnována značná pozornost včetně finančního zabezpečení. Současně však je důležité podpořit i řešení generační výměny učitelů. Cílem opatření je zatraktivnění profesní dráhy učitele k zajištění dostatečného počtu pedagogů. Motivační opatření by mělo přilákat k profesní dráze učitele vhodné kandidáty, motivovat je a podporovat, aby v této náročné profesi v SČK dosahovali vynikajících výsledků.

Nejen ve Středočeském kraji hrozí nedostatek učitelů v důsledku generační výměny, proto je klíčové již v krátkodobém horizontu zajistit, aby absolventi pedagogických fakult byli motivováni nastupovat do škol. K tomu je třeba vytvářet motivační programy a systémy benefitů, jež jsou v kompetenci kraje, a usilovat tak o nejkvalitnější a talentované absolventy pedagogických fakult.

Do roku 2024 by měl kraj přijmout opatření na zvýšení prestiže profese učitele (například prostřednictvím stipendijního programu „Učitel jako respektované a ceněné povolání“) a měl by posílit aktivní spolupráci s MŠMT a zástupci pedagogických fakult na generační obměně pedagogů v SČK. Do roku 2030 by měl kraj připravit plán benefitů pro zajištění dostatečného počtu učitelů a dlouhodobé motivační mechanismy (například učitelské byty, navazující stipendijní programy a zahraniční stáže) a zajistit finanční udržitelnost těchto programů.

Podpora vedení škol

Opatření na podporu inkluze a řada dalších změn či dotací navýšila administrativní zatížení ředitelů škol. Cílem tohoto opatření je snaha o snížení administrativní zátěže ředitelů škol a posílení prvků strategického řízení. Kraj by měl usilovat o vytvoření podmínek pro trvalé zvyšování kvality vzdělávání. To vyžaduje zajištění efektivního řízení vzdělávacího procesu včetně posilování prvků strategického řízení (např. vzdělávání ředitelů a vedoucích pracovníků). Toho je možné dosáhnout postupnými kroky.

Do roku 2020 by měl kraj v rámci realizace IKAP a MAP II posílit podporu vedení školy při snižování administrativní zátěže (např. včetně návrhu na zavedení eGovernmentu) a podpořit vedení založené na vizi sdílené zaměstnanci, rodiči a místní komunitou, které je zásadní pro rozvoj školy. Do roku 2030 by měl kraj zajistit udržitelnost těchto aktivit a projektů, aby došlo ke snížení administrativní zátěže ředitelů škol a posílení prvků strategického řízení.

Podpora rozvoje inkluze, talentu a nadání

Charakteristickým rysem vzdělávací soustavy nejen ve Středočeském kraji jsou přetrvávající vědomostní nerovnosti mezi žáky spočívající v nerespektování speciálních vzdělávacích potřeb dětí a žáků, včetně potřeb nadaných žáků. Hlavní myšlenkou společného vzdělávání v rámci inkluze je významně podpořit a financovat péči o děti a žáky se speciálními vzdělávacími potřebami nebo s nějakým nadáním a také výrazně podpořit pedagogy i celé školy, které o tyto žáky pečují. Skutečnost je taková, že pro nadané žáky je v rámci inkluze alokováno podstatně méně prostředků a v rámci tohoto konceptu inkluze chybí i metodika péče o nadané. Cílem tohoto opatření je individualizace vzdělávacího procesu s ohledem na předpoklady a zájmy jednotlivců, se zaměřením na talent a nadání. Kraj by měl v rámci inkluze posílit spolupráci v projektech MAP a KAP v oblasti podpory talentovaných a nadaných žáků.

V krátkodobém horizontu v souladu s plánem priorit KAP by měl kraj podporovat identifikaci a další práci s talenty (nadáními žáky a studenty s dalším rozvojovým potenciálem) a to ve spolupráci se Středočeským inovačním centrem (SIC) a dalšími subjekty (například Globální grant na podporu talentovaných studentů, dílčí grant v rámci IKAP apod.). Zvláštní pozornost by se měla věnovat podpoře rozvoje nadaných žáků (např. výuka i odborných předmětů vedená v angličtině).

Do roku 2024 by měl kraj usilovat o přijetí opatření na snížení složité administrativy, která provází inkluzi. V souladu s prioritizací formulovanou v rámci KAP zpracovat strategii inkluzivního vzdělávání a plánu pedagogické podpory ve škole, včetně zpracování komplexního pojetí inkluzivního vzdělávání na škole, a stabilizovat personální zajištění inkluze. Do roku 2030 by měl kraj přijmout systémová opatření, aby byla udržitelná podpora individualizace vzdělávacího procesu s ohledem na předpoklady a zájmy jednotlivců, se zaměřením na talent a nadání.

Rozvoj klíčových kompetencí žáků a studentů

Modernizace vzdělávání vyžaduje rozvoj dovednosti zaměřené na schopnost respektovat individuální potřeby žáků, vhodně motivovat žáky k učení, využívat efektivně informační a komunikační technologie. Je potřeba ve větší míře a efektivněji žáky a studenty připravovat na digitální věk společnosti 4.0 a posilovat jejich kompetence pro rychle se měnící svět – zejména jejich digitální gramotnost, více využívat digitální technologie ve výuce všech předmětů na školách. Vzhledem k proměňující se organizaci ekonomiky je také důležité posilovat u studentů podnikavost a ochotu riskovat a jít vlastní cestou.

V rámci realizace projektů MAP a KAP je značná pozornost věnována dovednostem potřebným pro celoživotní uplatnitelnost na trhu práce. Cílem opatření je posílení motivace žáků ZŠ, SŠ a rodičů k získávání kompetencí v technické a přírodovědné oblasti a matematice a rozvoj kompetencí v klíčových dovednostech (cizí jazyky, ICT, podnikání a gramotnosti).

V krátkodobém horizontu by měl kraj podporovat priority formulované v KAP (např. rozvoj výuky cizích jazyků, rozvoj čtenářské, matematické ICT gramotnosti apod.). V souladu s plánem priorit KAP by do roku 2022 měla být alokována zvláštní finanční podpora na možné půlení hodin matematiky a metodická podpora výuky matematiky na úrovni kraje. Kraj by měl zajistit prostředky na odborné vedení žáků zapojených do soutěží a podporu kompetencí k podnikavosti a iniciativě a kreativitě. Do roku 2030 je potřeba zajistit udržitelnost těchto aktivit a projektů a přijmout systémová opatření, aby žáci a studenti měli příležitost rozvinout klíčové dovednosti pro celoživotní uplatnitelnost.

Rozvoj škol jako center dalšího profesního a odborného rozvoje

Je třeba modernizovat systém středního odborného vzdělávání s důrazem na podporu technického a přírodovědného vzdělávání tak, aby v závěrečných fázích studia zahrnovalo větší podíl praktické výuky směřující k osvojení dovedností, které požaduje trh práce. Podpora odborného vzdělávání včetně spolupráce škol a zaměstnavatelů je hlavní prioritou KAP a je jí věnována velká pozornost v rámci realizace IKAP, včetně celoživotního vzdělávání. Cílem opatření je zlepšení spolupráce škol a firem při zajišťování odborného vzdělávání (praxe, odborníci ve školách, učitelé ve firmách, přizpůsobení vzdělávacích programů apod.).

V krátkodobém horizontu je potřeba podpořit naplňování všech prioritních opatření KAP (např. podpora odborného vzdělávání, včetně spolupráce škol a zaměstnavatelů, podpora polytechnického vzdělávání, rozvoj škol jako center dalšího profesního a odborného rozvoje, posílení kariérového poradenství pro žáky ZŠ a SŠ a zvýšení zájmu a informovanosti rodičů a žáků o možnostech a poptávce pracovního trhu apod.).

V rámci KAP je dále nutné spolupracovat se všemi zřizovateli škol a dalšími aktéry ovlivňujícími vzdělávání v kraji (včetně celoživotního vzdělávání). Do roku 2030 zajistit udržitelnost těchto aktivit a projektů a přijmout systémová opatření, aby spolupráce školám pomáhala zlepšit výsledky, aby se učení na pracovišti založené

na projektech nebo na problémech stalo běžnou součástí života škol a zvyšovalo motivaci ke vzdělávání v oblasti přírodních věd, technologií, inženýrství a matematiky (STEM).

Rozvoj kvality vzdělávání

Výsledky práce učitele souvisí i se systémem hodnocení nejen na úrovni žáka, ale i na úrovni školy. Práce s výsledky hodnocení škol by se měla stát nedílnou součástí efektivního a strategického řízení škol na všech úrovních. Cílem opatření je vytvoření systému zjišťování zpětné vazby o výsledcích vzdělávání, modernizace systémů hodnocení.

V krátkodobém horizontu (do roku 2020) by měl kraj v souladu s prioritou KAP (12) „Podpora rozvoje kvality vzdělávání“ realizovat Metodickou podporu hodnocení škol a školských zařízení ve Středočeském kraji pro interní potřebu zřizovatele s využitím doporučení pro zřizovatele z projektu Cestou ke kvalitě (NÚV) v SČK za použití kritérií z Modelu kvalitní školy (ČŠI). Další oblastí je potřeba rozvoje oblasti autoevaluačních procesů škol.

Do roku 2022 by měl kraj v souladu s *Dlouhodobým záměrem vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy ve Středočeském kraji 2016–2020* nově (ve větší míře než dosud) v nabídce oborů vzdělání pro přijímání žáků do středního vzdělávání přihlížet k uplatnitelnosti absolventů na trhu práce. K tomu budou využitelné dva základní principy, které se zohlední při přijímání žáků zejména do oborů vzdělání s maturitní zkouškou: (1) predikce trhu práce, která bude vytvořena společně s MPSV, ÚP a dalších sociálních partnerů (Svaz průmyslu a dopravy ČR, Hospodářská komora, Agrární komora aj.), (2) úprava financování středního vzdělávání tak, aby struktura financování středoškolských oborů vzdělání odrážela skutečný i předpokládaný stav zaměstnatelnosti jejich absolventů a objektivizovaná kritéria kvality střední školy. Do roku 2030 zajistit udržitelnost systému zjišťování zpětné vazby o výsledcích vzdělávání a predikce trhu práce.

Specifický cíl 3.2: Zlepšit vybavenost a kapacitu škol tak, aby došlo k rozvoji škol jako center dalšího profesního a odborného rozvoje

Specifický cíl reaguje na nedostatečné kapacitní dostupnosti předškolního a základního vzdělávání zejména v oblastech okolo Prahy a nedostatečnou podporu modernizace materiálně-technického zázemí škol. Současně je cílem zajistit rozvoj škol směrem k jejich větší využitelnosti pro další vzdělávání.

V krátkodobém horizontu (do roku 2020) je potřeba v rámci realizace projektů IKAP, KAP a MAP II podpořit rozvoj škol jako center dalšího profesního a odborného rozvoje. Pokračovat v aktualizaci seznamu investičních potřeb škol a průběžně vyhledávat finanční (zejména dotační) zdroje pro realizaci potřebných modernizačních projektů. Dále v návaznosti na demografické trendy v oblasti předškolního a základního vzdělávání usilovat o zajištění kapacitní dostupnosti předškolního a základního vzdělávání zejména v oblastech okolo Prahy.

Ve střednědobém horizontu (do roku 2024) by měl kraj přijmout systémové opatření na modernizaci materiálně-technického zázemí škol (budovy, vnitřní vybavení, odborná pracoviště apod.) tak, aby se školy staly centry dalšího profesního rozvoje.

V dlouhodobém horizontu (2030) by měla být zajištěna finanční udržitelnost investic do modernizace vybavení škol tak, aby se školy staly centry dalšího profesního rozvoje, při současné kontrole efektivity vynaložených finančních prostředků.

Návrh indikátorů pro sledování naplňování specifického cíle:

1. Podíl kladně vyřízených žádostí o umístění v zařízeních předškolního vzdělávání k celkovému počtu žádostí
2. Dokument Krajský akční plán vzdělávání zahrnující modernizaci a vybavenost i kapacit škol

Typová opatření

Zajištění dostatečných kapacit a modernizace materiálně-technického zázemí škol

V rámci realizace projektů MAP a KAP jsou pravidelně aktualizovány seznamy investičních potřeb škol a jsou pro ně průběžně vyhledávány případné finanční zdroje. Cílem opatření je modernizace materiálně-technického zázemí škol (budovy, vnitřní vybavení, odborná pracoviště apod.) a dále v návaznosti na demografické trendy je potřebné zajištění kapacitní dostupnosti předškolního a základního vzdělávání zejména v suburbánních oblastech okolo Prahy, kde dochází k rychlému nárůstu počtu dětí. Kraj bude v souladu s *Dlouhodobým záměrem vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy ve Středočeském kraji 2016–2020* podporovat záměr MŠMT při rozvoji a navyšování dostatečných kapacit i prostřednictvím KAPu a MAPu v souvislosti s demografickým vývojem.

Kraj by měl dále podporovat modernizaci vybavení škol a případně podle potřeb přispívat na vybudování bezbariérových přístupů v organizacích, které Středočeský kraj zřizuje. Do roku 2030 by měl přijmout systémová opatření, aby byla zajištěna dlouhodobě udržitelná obnova a modernizace materiálně-technického zázemí kapacit škol tak, aby se školy staly centry dalšího profesního a odborného rozvoje.

Prioritní oblast 4: Doprava

Doprava patří mezi klíčové oblasti rozvoje Středočeského kraje. Přesto, že doprava slouží především jako „prostředek“ pro uskutečňování a rozvoj dalších činností a aktivit probíhajících na území kraje, je kvalitní a udržitelná doprava samonosným tématem. Z tohoto důvodu je prezentována jako samostatná oblast strategického rozvoje kraje, a to navzdory skutečnosti, že doprava ovlivňuje kvalitu života nejen z hlediska životního prostředí, ale také dostupnosti zaměstnání a služeb.

Rozvoj dopravy ve Středočeském kraji ovlivňují dvě základní skutečnosti. Přirozené centrum kraje tvoří Praha, kam směřuje většina dopravních toků (nejen) ze Středočeského kraje. Současně je důležitá i tranzitní poloha kraje jak v kontextu Česka, tak i Evropy. Tyto dva faktory vyžadují jednak koordinaci rozvoje dopravní infrastruktury a její organizace, tak i kvalitní fyzickou infrastrukturu, která bude připravená jak technickými parametry, tak objemem nejen na současné požadavky, ale zejména na nastupující trendy v podobě sdílené ekonomiky, rozvoje nízkoemisních a bezemisních pohonů a změn chování uživatelů dopravy.

Z těchto důvodů jsou strategické intervence v prioritní oblasti Doprava rozděleny do tří skupin, resp. cílů. Prvním z těchto cílů je kvalitní, bezpečná a kapacitní páteřní dopravní infrastruktura zajišťující průchodnost a obslužnost území. Druhý tvoří zajištění a zkvalitnění dostupnosti spádových center a jejich zázemí, zlepšení dopravní dostupnosti periferních oblastí s maximálním využitím nových technologických trendů reagujících na společenskou poptávku. Třetí cíl se pak soustředí na zajištění koordinace a efektivního plánování dopravy jak v rámci území kraje na různých řádovostních úrovních, tak ve spolupráci se sousedními kraji.

Specifický cíl 4.1: Zajistit kvalitní, bezpečnou a kapacitní páteřní dopravní infrastrukturu zajišťující průchodnost a obslužnost území

Středočeský kraj disponuje výjimečnou pozicí mezi regiony v ČR. Jeho přirozené centrum totiž tvoří Praha. Přes Středočeský kraj tak směřuje největší objem dopravy v ČR. Intenzita dopravy je navíc podpořena lokalizací významných průmyslových a logistických areálů, které objem dopravy zvyšují. To se projevuje na stavu dopravní infrastruktury, ale i na kvalitě životního prostředí.

Pravděpodobně jediným možným řešením tohoto neuspokojivého stavu je dobudování sítě páteřních komunikací, které budou disponovat dostatečnou kapacitou a systematicky propojí území tak, aby byla zajištěna dobrá dostupnost hlavních center regionu, ale zároveň došlo k minimalizaci negativních dopadů dopravy na region a jeho obyvatele (například snížení počtu dopravních nehod). Středočeský kraj zároveň potřebuje napojení na ostatní hlavní regiony v Česku a Evropě. To s sebou přináší potřebu rozvoje nejen silniční sítě, ale i železniční sítě, a to jak pro nákladní dopravu, která by ulevila přetíženým silnicím, tak pro osobní dopravu. Za páteřní síť komunikací lze označit dálnice a silnice I. třídy spolu s hlavními a strategickými železničními trasami, tj. vysokorychlostní tratě (tzv. VRT) a zdvoukolejné a elektrifikace železničních tratí pojížděné rychlíkovou dopravou. V tomto kontextu je nutné zajistit koordinaci a systémový přístup v budování jednotlivých páteřních komunikací s dalšími regiony (zejména pak s Prahou), které by vytvořily ucelené a funkční dopravní celky s co největšími pozitivními dopady na život obyvatel Středočeského kraje.

Středočeský kraj by měl realizovat takové intervence, které mohou přinést zlepšení v oblasti dopravy jak v krátkodobém, tak i střednědobém a dlouhodobém horizontu. Tyto intervence by měly cílit na řešení problémů definovaných jak klíčovými aktéry, tj. obcemi, krajskými organizacemi a odbory, občany apod., tak podpořenými analýzami založenými na objektivních datech. Níže uvedené návrhy intervencí tento předpoklad naplňují a vycházejí jak z potřeb zainteresovaných aktérů, tak i problémů definovaných objektivními daty.

Mezi **krátkodobé cíle (do roku 2020)** intervencí v oblasti rozvoje kvalitní a kapacitní páteřní sítě by měla patřit zejména příprava území pro dobudování páteřní silniční a železniční sítě a zlepšení či zavedení koordinace výstavby tak, aby byly budovány ucelené úseky a dostavba již připravovaných staveb (plánovaných do roku 2020). Pouze ucelené dopravní úseky totiž mohou přinést kýžené pozitivní dopady intervencí. V tomto kontextu by měla fungovat koordinace v širším rozvoji strategických komunikací zajišťující např. přípravu spojení s plánovaným vznikem mezinárodního letiště ve Vodochodech, kapacitní a dostatečně rychlé železniční spojení na Letiště Václava Havla Praha, silniční okruh kolem Prahy či dálnice D3 nebo D4 do Jižních Čech.

Na páteřní dopravní síti by měly být zaváděny prvky inteligentních dopravních systému (tzv. ITS), které by zajistily efektivnější obslužnost území. I v tomto kontextu je potřebná koordinace s dalšími územními celky, aby vznikaly kompaktní a funkční dopravní úseky disponující ITS.

Budou projektovány a postupně realizovány projekty elektrifikace všech radiálních železničních tratí kolem Prahy a rozšiřovány tramvajové tratě z Prahy do hustě obydlených částí Středočeského kraje.

V rámci **střednědobých cílů (do roku 2024)** by se měl kraj zaměřit na zahájení dostavby páteřních tras, a to jak silniční, tak železniční sítě. Jedná se zejména o strategické dopravní celky, které budou mít největší přínos pro území a zároveň omezí negativní dopady dopravy do území. Lze jmenovat například Pražský okruh, železniční trať na Kladno, Letiště Václava Havla Praha či dálnici D3.

Dále by měl kraj zahájit budování silničního i kolejového napojení plánovaného mezinárodního letiště ve Vodochodech a intervence, které budou zahrnovat i další oblasti rozvoje dotčeného území. Vznik mezinárodního letiště představuje významnou změnou v území, jež se promítne do každodenní mobility obyvatel za prací, kvality života v přílehlém a širším území a bude mít pravděpodobně dopad i na ekonomické činnosti v okolí. Pro zvýšení přínosů mezinárodního letiště ve Vodochodech je tak nutné realizovat intervence, které pozitivně ovlivní život obyvatel v okolí letiště.

V neposlední řadě by měly být intervence zaměřeny na přípravu území pro železniční spojení typu VRT, a to jak ve směru na Drážďany, tak i na Brno, Vídeň a Norimberk/Mnichov. Jedná se o strategické dopravní spojení v mezinárodním měřítku, jež přispěje k užšímu zapojení Česka do mezinárodní železniční sítě. Současně také pomůže železniční dopravě v regionálním měřítku, kdy napojení ve Středočeském kraji (případně prověřovaná možnost přestupní stanice na VRT na Letišti Václava Havla Praha) mohou výrazně zrychlit časovou dostupnost významných regionálních center s Prahou. Přesunutím vyššího segmentu dálkové železniční dopravy na VRT se dále uvolní současné tratě pro regionální spoje, které tak mohou zabezpečovat kapacitní příměstskou a regionální železniční dopravu častěji a rychleji.

Měla by být dokončena elektrifikace všech radiálních železničních tratí kolem Prahy a budou projektovány a postupně realizovány projekty elektrifikace železničních tratí kolem významných spádových měst Středočeského kraje. Budou dokončeny projekty budování tramvajových tratí z Prahy do hustě obydlených částí Středočeského kraje.

V dlouhodobém horizontu (do roku 2030) by měla být dokončena ucelená páteřní dopravní síť či její významné ucelené části jako dálnice D3, Pražský okruh, železniční napojení Letiště Václava Havla Praha. Ta bude disponovat dostatečnou kapacitou a bude využívat moderních trendů v dopravě, včetně řízení provozu. Budou dokončeny velké integrované dopravní stavby, které nebudou zahrnovat pouze samotnou stavbu a územní úpravy okolí, ale také intervence v oblasti hospodářství, životního prostředí či sociální oblasti (např. dopady na denní mobilitu obyvatel). Bude započata výstavba VRT, které nebudou zajišťovat pouze spojení Prahy a dalších významných míst v Česku a zahraničí, ale nepřímo (díky uvolnění ostatních tratí) zrychlí a zkapacitní příměstskou a regionální dopravu Středočeského kraje.

Návrh indikátorů pro sledování naplňování specifického cíle:

1. Délka dokončené nové páteřní silniční infrastruktury
2. Délka dokončené modernizované páteřní silniční infrastruktury
3. Délka dokončené nové páteřní železniční infrastruktury
4. Délka dokončené modernizované páteřní železniční infrastruktury

Typová opatření

Rozvoj inteligentních dopravních systémů na páteřní infrastruktuře

Kraj by měl na páteřní infrastruktuře zavádět prvky inteligentních dopravních systémů (ITS), neboť v kombinaci s dopravní telematikou umožňují efektivně řídit dopravu. Přínosy ITS spočívají v možnosti řídit dopravní proudy z regionu do velkých měst, a to nejlépe prostřednictvím dispečinku, jenž bude moci řídit signální plány křižovatek. Spolu s aktivní preferencí veřejné hromadné dopravy se budou omezovat počty dopravních kolapsů na příjezdových komunikacích a tím i dopady na kvalitu života a životního prostředí formou nižších emisí, zejména skleníkových plynů, a emisí hluku. Uživatelé dopravy tak mohou být včas a efektivně směrováni na nejbližší záchytná parkoviště P+R a pro zbytek své cesty mohou využít veřejnou hromadnou dopravu.

Moderní a dostatečně rychlé železniční spojení velkých měst Středočeského kraje a mezinárodních letišť

Středočeský kraj by měl podpořit vznik a modernizaci rychlých a kapacitních železničních spojení velkých středočeských měst a Prahy s mezinárodními letišti, např. Letiště Václava Havla Praha a Kladna. Toto spojení je významné jak pro mezinárodní dopravu, kdy umožní dostatečně komfortní a z hlediska životního prostředí šetrnější spojení mezinárodního Letiště Václava Havla Praha, tak pro regionální dopravu, kdy obyvatelům kladenské aglomerace zajistí nové kapacitní spojení s Prahou. V tomto směru se jeví jako nejvhodnější napojení letiště prostřednictvím křižovatky Jeneček. Přínosy realizace těchto páteřních staveb spočívají také v nižší závislosti na fosilních palivech. Vybudováním nových stanic a zastávek v návaznosti na ostatní druhy dopravy dojde k vytvoření dostatečné kapacitní infrastruktury.

Výstavba vysokorychlostních tratí s napojením na významná regionální města Středočeského kraje

Vysokorychlostní tratě, tzv. VRT, patří mezi významné dopravní prvky vyspělých ekonomik a regionů. Ambicí Středočeského kraje je být kvalitním místem pro život, které pro své občany vytváří atraktivní podmínky. Jedním z moderních prvků dopravní obslužnosti, které mohou přispět k naplnění této ambice, jsou i VRT. Tyto železniční spojení nemají svůj význam pouze z hlediska národní a nadnárodní přepravy, ale také v kontextu regionální obslužnosti. Velikost a geografická poloha Středočeského kraje vybízí k využití VRT pro regionální dopravu z Prahy do významných regionálních center jako je např. Benešov, Kralupy nad Vltavou či Příbram, které se nachází v blízkosti plánovaných tratí. Vybudováním napojení do těchto měst se totiž sníží přepravní čas do Prahy, zvýší atraktivita těchto center a jejich zázemí pro trvalý pobyt, což může vést k omezení vylidňování periferních částí kraje. Zároveň s tím se na tratě VRT mohou přesunout vyšší segmenty dálkové železniční dopravy, které uvolní tratě pro regionální spoje, které tak mohou zabezpečovat kapacitní příměstskou a regionální železniční dopravu častěji a rychleji.

Základní komunikační silniční síť

Středočeským krajem probíhají všechna klíčová dálniční spojení z Prahy, a to včetně samotného Pražského okruhu. V současné době však stále významná část dálničních úseků a páteřních komunikací I. třídy není dokončena, což vede k dopravním kongescím a růstu negativních dopadů dopravy na život obyvatel v kraji. Středočeský kraj by tak měl podporovat dobudování páteřní silniční sítě. Mezi klíčové úseky patří například kompletní dostavba Pražského okruhu, výstavba dálnice D3 do Jižních Čech, dostavba dálnice D4 k Příbrami a dále směrem na Písek a v neposlední řadě také modernizace klíčových komunikací I. tříd v kraji, které zajistí tangenciální vazby mezi centry Středočeského kraje. Dokončení těchto významných dopravních staveb přinese změny v dopravních tocích na území Středočeského kraje, a proto je důležité s těmito stavbami realizovat i doprovodná opatření, která omezí případné negativní dopady v některých částech kraje.

Specifický cíl 4.2: Zajistit a zkvalitnit dostupnost spádových center a jejich zázemí, zlepšit dopravní dostupnost periferních oblastí s maximálním využitím nových technologických trendů reagujících na společenskou poptávku

Praha funguje nejen jako centrum ČR, ale také jako přirozené centrum Středočeského kraje. To má za následek, že Středočeským krajem vede řada páteřních tranzitních dopravních spojení. Zároveň však denní mobilita obyvatel Středočeského kraje do Prahy vytváří tlak na těsnější propojení zázemí Prahy s centrem Prahy, které se odehrává jak na páteřních komunikacích, tak zejména prostřednictvím komunikací nižších tříd (zejména II. a III. tříd) a příměstské železnice.

Jediným možným řešením, které zajistí kvalitní dostupnost spádových center (nejen Prahy) a jejich zázemí, vzájemné propojení center na regionální a mikroregionální úrovni včetně zlepšení dopravní dostupnosti periferních oblastí, je funkční integrovaný dopravní systém (IDS), který kromě tradičních nástrojů (např. optimalizace, jednotný jízdní doklad apod.) zahrnuje a podporuje moderní trendy v dopravě (např. ride-sharing, nízkemisní a bezemisní pohony, modelování dopravních toků apod.). Zásadní komponentou přitom je dobudování potřebné infrastruktury a souvisejících prvků, které by z IDS vytvořily přijatelnou a atraktivní alternativu vůči automobilové dopravě. Zcela zásadní je ovšem koncepčnost a ucelenost intervencí. Měly by tak vznikat dostatečně velké ucelené územní celky, kde budou provedeny všechny potřebné intervence pro maximalizaci pozitivních dopadů. V tomto kontextu je zásadní důsledná koordinace jak v rámci daného území, tak i ve spolupráci s dalšími územními celky, zejména pak s Prahou. Koordinace v rámci Středočeského kraje by měla zahrnovat také spolupráci se zaměstnavateli, se kterými je možné realizovat pilotní projekty moderních způsobů mobility. Příklady pilotních projektů jsou car-sharing, car-pooling či cyklo doprava formou zajištění dostatečného vybavení pro odkládání kol či zajištění bike-sharingu. Významným zaměstnavatelům bude nabídnuta možnost se organizačně a finančně spolupodílet na objednávání veřejné hromadné dopravy v rámci integrovaného dopravního systému.

Současně je důležité modernizovat a udržovat kvalitní, bezpečnou a kapacitní síť silnic II. a III. třídy. Právě na nich často dochází k největším nárůstům intenzity dopravy. Jejich role je důležitá pro dojížděku do zaměstnání (IAD i VHD), ale také pro zajištění dopravní dostupnosti území atraktivních z hlediska cestovního ruchu. Přednostně by měly být směřovány investice do modernizace, případně výstavby nových úseků tam, kde dochází k největším nárůstům intenzity dopravy, případně kde jsou komunikace ve špatném technickém stavu.

Mezi **krátkodobé cíle (do roku 2020)** intervencí v oblasti rozvoje dopravní dostupnosti za využití moderních technologií by mělo patřit rozšíření integrovaného dopravního systému do všech částí Středočeského kraje, aby byla zajištěna nejen dopravní dostupnost zázemí Prahy, ale také regionálních center a jejich zázemí, a to včetně periferních oblastí. Toto je klíčové zejména ve vztahu denní mobility obyvatel za prací, vzděláním či základními službami. Kvalitní integrovaný dopravní systém přispívá k vyšší atraktivitě území pro život.

Zároveň by mělo dojít ke zlepšení vybavenosti přestupních uzlů, které zajistí intermodalitu dopravního systému. Jedná se především o kapacitní parkoviště jak typu K+R a P+R (zejména pak v okolí železničních stanic), systém úschovy jízdních kol Bike&Ride (B+R) či zavádění pilotních projektů ride-sharingu, a dále budování nabíjecích stanic pro elektromobily. Tyto intervence by měly přispět ke zvýšení atraktivity jiných módů dopravy, než je pouze individuální doprava, avšak pouze za předpokladu, že budou realizované koordinovaně a v uceleném území.

Měly by být zaváděny spěšné vlaky na železnici, které zastavují pouze ve vybraných důležitých městech po své trase. Tyto spoje nezastavují úplně všude, aby jízdní doba byla dostatečně atraktivní pro cestující a konkurenceschopná vůči individuální dopravě. Zároveň by měly být podpořeny tzv. rychlíkové autobusové spoje, které využívají dálnice.

Měla by být dokončena modernizace vybraných silnic II. a III. tříd, které jsou v nejhorším technickém stavu.

V rámci **střednědobých cílů (2024)** by se měl kraj zaměřit na zvýšení kvality a modernizaci dopravní sítě nižších tříd silnic (II. a III. tříd) a regionálních železničních tratí, která v současné době nevyhovují kapacitně a technicky. Zvyšování kvality a modernizace dopravních komunikací nižších tříd a regionálních tratí by neměla být plošná, ale měla by reflektovat současnou vytíženost a plánované intervence nejen v dopravě, ale také v oblasti výstavby průmyslových, logistických či obchodních areálů.

Mělo by být realizováno větší množství pilotních projektů zavádějících moderní trendy v dopravě. Jedná se zejména o projekty ride-sharingu/poolingu, nízkoemisních a bezemisních pohonů, a to jak v oblasti individuální, tak hromadné dopravy, či modelování a plánování dopravy za využití umělé inteligence a telematiky. Tyto pilotní projekty budou reagovat na společenskou poptávku, bez jejíž existence mohou mít pilotní projekty pouze omezené dopady.

V dlouhodobém horizontu (do roku 2030) by měly být zohledňovány nastupující trendy v dopravě a vytvořené podmínky pro jejich implementaci ve vztahu k dopravní obslužnosti Středočeského kraje. Jedná se o nastupující trendy, které v současné době nemusí být zcela zřejmé, ale mohou mít v dlouhodobém horizontu zásadní dopady. Tyto trendy by měly přispět k rozvoji „chytrého“ regionu, jež využívá moderní technologie pro zvyšování kvality života obyvatel Středočeského kraje a jeho udržitelný rozvoj.

Návrh indikátorů pro sledování naplňování specifického cíle:

1. Podíl obcí obsluhovaných společným integrovaným dopravním systémem Prahy a Středočeského kraje
2. Počet přepravených cestujících veřejnou dopravou
3. Počet dopravních uzlů disponujícím kapacitním vybavením pro intermodalitu (VHD-IAD-cyklodoprava, tj. P+R, K+R, B+R)
4. Počet pilotních projektů nových trendů v dopravě zavedených do širší praxe
5. Délka modernizovaných komunikací II. třídy
6. Délka modernizovaných komunikací III. třídy

Typová opatření

Rozvoj integrovaného dopravního systému Prahy a Středočeského kraje

Již druhým rokem probíhá rozvoj integrovaného dopravního systému (IDS) Prahy a Středočeského kraje, který má zajistit kvalitní a efektivní dopravní obslužnost území obou krajů. Aby obyvatelé Středočeského kraje mohli naplno využít potenciál integrovaného dopravního systému obou krajů, je nutné zajistit integraci všech obcí Středočeského kraje, valorizaci společného tarifu IDS a jeho zjednodušení. S rozvojem IDS však také souvisí zvýšené nároky na dostatečný počet řidičů dopravních prostředků IDS. V neposlední řadě souvisí s rozvojem IDS také potřeba automatického sčítání cestujících, které umožní lépe a efektivně plánovat a organizovat veřejnou hromadnou dopravu. Středočeský kraj by tak měl společně s Prahou v krátkodobém až střednědobém horizontu tato opatření implementovat.

Vybavenost infrastrukturou pro rozvoj IDS a nemotorové dopravy

Dopravní přestupní uzly tvoří klíčové komponenty integrovaného dopravního systému. Jejich vybavenost a kapacita tak úzce souvisí s potřebou zvýšit atraktivitu veřejné hromadné dopravy. Středočeský kraj by tak měl usilovat o jejich dostatečné vybavení, a to jak v kontextu samotné intermodality, tak i informačního systému. Přestupní uzly IDS by tak měly disponovat především kapacitními parkovišti typu K+R a P+R, a to zejména pak v okolí železničních stanic, systémem úschovy jízdních kol Bike&Ride (B+R) a službami s tím spojenými (např. bikesharing, carpooling, elektrostanice na dobíjení elektromobilů a elektrokol apod.). Významným prvkem, který přispěje k vyšší atraktivitě veřejné hromadné dopravy v kontextu dopravních přestupních uzlů, jsou zastávkové informační systémy, které mají největší dopad a efekt právě v těchto místech. Zastávkové informační systémy mohou sloužit nejen pro informování o příjezdech a odjezdech, ale také o neočekávaných situacích, a to například v návaznosti na Integrovaný záchranný systém. V návaznosti na modernizaci a dobudování silniční sítě a v kontextu rozvoje IDS by měl probíhat také rozvoj páteřní cykloinfrastruktury, a to zejména liniíovou infrastrukturou a prvky pro bezpečný pohyb cyklistů, která bude sloužit jako tzv. „první a poslední míle“ cesty v rámci dopravní obslužnosti.

Pilotní projekty moderních trendů v dopravě

V současné době se po celém světě prosazují jak technologické, tak společenské trendy, které mění dlouhodobé zvyky, a oblast dopravy není výjimkou. Naopak, řada těchto trendů se v ní prosazuje jako první. Mezi tyto trendy patří například větší zastoupení nízkoemisních či bezemisních pohonů, ride-sharing/pooling nebo využití umělé inteligence při plánování dopravy a přepravy cestujících. Středočeský kraj by tak v kontextu své ambice být chytrým regionem měl tyto trendy v praxi implementovat. Ne vždy se však všechny trendy masivně prosadí v praxi a řada z nich zůstává pouze módním tématem. Z tohoto důvodu by měl Středočeský kraj realizovat pilotní projekty moderních trendů ve vybraných oblastech, a to i za účasti významných soukromých subjektů, které pomohou ověřit relevantnost těchto trendů v praxi a zároveň umožní kraji být v popředí zapojování moderních trendů do každodenního života obyvatel a rozvoje regionu.

Specifický cíl 4.3: Zajistit koordinaci a efektivní plánování dopravní infrastruktury a dopravní obslužnosti jak v rámci území kraje na různých řádovostních úrovních, tak ve spolupráci se sousedními kraji

Středočeský kraj disponuje největším počtem obcí mezi kraji Česka a zároveň sousedí s největším počtem krajů. Společně se skutečností, že jeho přirozené centrum Praha je samostatný územní celek, vede tato situace k potřebě úzké spolupráci při rozvoji dopravy, a to jak v kontextu budování fyzické infrastruktury, tak jejího plánování a organizování veřejné hromadné dopravy. Vznik integrovaného dopravního systému Prahy a Středočeského kraje představuje významný krok. Avšak dobudování páteřní infrastruktury Středočeského kraje, její efektivní sledování a plánování vyžaduje hlubší spolupráci, a to jak ve spolupráci s dalšími dotčenými kraji a obcemi na území kraje, tak resorty a institucemi na centrální úrovni, které rozvoj klíčové a páteřní dopravní infrastruktury zajišťují.

Jediným možným řešením je zajištění koordinace a efektivního plánování jak v rámci území kraje na různých řádovostních úrovních, tak ve spolupráci se sousedními kraji. Koordinaci je potřebné realizovat na různých řádovostních úrovních (vládní, krajské, mikroregionální a lokální), aby investiční akce realizované v území s dopadem na dopravní obslužnost (např. průmyslové areály, logistická a obchodní centra apod.) byly plánovány v kontextu celkového rozvoje dopravní sítě, a to jak páteřních, tak návazných komunikací. Nejen z hlediska koordinace, ale i plánování dopravy je potřeba zajistit adekvátní data, která umožní sledovat vývojové trendy. Sběr dat by se neměl omezit pouze na data o dopravě, ale také na související strategické informace, jako je demografický vývoj území či plánovaná výstavba v území, aby bylo možné včas reagovat na očekávané změny.

Mezi **krátkodobé cíle (do roku 2020)** intervencí v oblasti koordinace a efektivního plánování dopravy by mělo patřit zajištění kapacitní dopravy v klidu na přestupních uzlech veřejné dopravy, které přispějí k omezení dopravních kongescí. Kapacitní doprava v klidu by neměla být budována pouze na přestupních uzlech v zázemí Prahy, ale i v mikroregionálních centrech, které disponují železničním spojením a/nebo napojením na „páteřní a rychlou“ autobusovou dopravu. Cílem by mělo být také zajištění koordinace v oblasti uplatňování nástrojů strategického plánování zahrnující implementaci strategických dokumentů, sběr relevantních a kompatibilních/komparativních dat a jednoho organizátora veřejné hromadné dopravy pro Prahu a Středočeský kraj, a to plánování dopravy jako celku zahrnující všechny relevantní módy dopravy (např. společný koncepční plán dopravní obslužnosti). Zavést koordinaci regulačních opatření (typu modré zóny apod.) s podpůrnými opatřeními pro efektivní řízení dopravy (výstavba P+R a posílení IDS apod.)

Měla by vzniknout strategie rozvoje nákladní dopravy (tj. logistických a distribučních center) jak v kontextu zásobování Prahy, tak mezinárodní přepravy, která bude zahrnovat také koordinaci nákladní dopravy. Cílem je eliminace negativních externalit nákladní dopravy na kvalitu života a na životní prostředí. Je možné uvažovat o vzniku Institutu plánování a rozvoje Středočeského kraje (případně těmito kompetencemi pověřit již existující organizaci či subjekt), který zajistí aktivní spolupráci s obcemi a zároveň bude tvořit adekvátního partnera pro pražský Institut plánování a rozvoje v kontextu komplexního rozvoje území Středočeského kraje.

V rámci **střednědobých cílů (do 2024)** by se měl kraj zaměřit na zajištění existence funkční koordinace dopravy jak mezi Prahou a Středočeským krajem formou jednotného IDS, tak mezi Středočeským krajem a sousedními kraji. Hranice Středočeského kraje (vyjma hranic s Prahou) jsou charakteristické tzv. vnitřní periferií. Dopravní napojení vnitřní periferie s centry v sousedních krajích je pro tyto oblasti často důležitější, neboť umožní zvýšenou dostupnost pracovních příležitostí a vzdělávání.

Měl by vzniknout jednotný koordinátor nákladní dopravy, který bude zajišťovat systematický a cílený rozvoj nákladní dopravy reflektující požadavky a potřeby dotčených krajů, tak implementaci národních opatření v oblasti nákladní dopravy. Funkce jednotného koordinátora nákladní dopravy (silniční i železniční) přispěje ke snížení negativních dopadů nákladní dopravy na kvalitu života v kraji a může být realizována v rámci Institutu plánování a rozvoje Středočeského kraje, který je též jedním z cílů koordinovaného rozvoje dopravy.

V neposlední řadě by měla být prohloubena koordinace rozvoje dopravy s Ministerstvem dopravy, a to napříč jeho organizačními složkami. Příkladem může být zajištění dálkové dopravy, a to jak v kontextu napojení Středočeského kraje na další regiony, tak i z hlediska obslužnosti kraje.

V dlouhodobém horizontu (do roku 2030) by měla doprava ve Středočeském kraji v co největší míře fungovat na principu „mobility as a service“. Princip představuje agilní a moderní trendy implementující dopravu, která je pro jeho uživatele službou, čemuž odpovídá její kvalita a dostupnost.

Návrh indikátorů pro sledování naplňování specifického cíle:

1. Zajištění funkce koordinátora rozvoje Středočeského kraje (ANO/NE)
2. Počet ORP spolupracujících na přípravě strategických dokumentů
3. Uzavření dohody o spolupráci ve strategických oblastech rozvoje obsahují jasné procedury a procesy koordinace (ANO/NE)

Typová opatření

Vznik strategických dokumentů v dopravě Středočeského kraje

Středočeský kraj se v důsledku své polohy potýká s hustou dopravou, jejíž efektivní plánování a řízení vyžaduje systémovou koordinaci nejen s ostatními kraji, ale také uvnitř kraje. Středočeský kraj by tak měl vypracovat zejména tyto strategie a koncepce: Plán dopravní obslužnosti, Koncepce rozvoje cyklistiky, Koncepce nákladní dopravy, Koncepce výstavby silniční infrastruktury, Koncepce výstavby železniční infrastruktury, Koncepce rozvoje letecké a vodní dopravy, Koncepce BESIP, které zajistí efektivní plánování a implementaci navrhovaných opatření. V rámci těchto strategií by měly být navrženy i procedury a procesy, které podpoří jejich realizaci. Příkladem dopadů takových strategií může být nákladní doprava, která se projevuje nejen vysokým počtem nákladních vozidel na komunikacích všech řádů, ale také lokalizací distribučních a logistických center v místech, která k tomu nejsou z hlediska návazné infrastruktury vhodná. Koncepce rozvoje nákladní dopravy by definovala základní pravidla a parametry rozvoje nákladní dopravy, včetně umístování logistických a distribučních center, a to v koordinaci s ostatními kraji. Tato strategie může přispět také k nižšímu počtu nákladních vozidel na silnicích například zařazením požadavků na železniční vlečky k plánovaným logistickým a distribučním centrům a zároveň podporovat rozvoj těch logistických a distribučních center, která budou vymezena jako strategická, například formou preferenčního rozvoje návazné infrastruktury.

Jednotná databáze pro plánování dopravy

Z hlediska efektivního a moderního plánování dopravy je stěžejní disponovat dostatečným množstvím relevantních dat, která umožní využití moderních metod jejich zpracování, například umělé inteligence. Středočeský kraj by tak měl podpořit vznik centrální informační databáze, která bude sloužit nejen pro účely plánování dopravy, ale plánování rozvoje území jako celku. Tato databáze by měla být sestavena tak, aby umožnila co největší srovnatelnost dat napříč územními celky. Databáze může být napojena nejen na ICT infrastrukturu, ale také například na centrální dispečink pro řízení dopravy, který může tato data využít pro modelování dopravy nebo naopak, kdy mohou být data z dispečinku využita pro plánování intervencí v dopravě.

Institucionální zajištění funkce integrátora rozvoje Středočeského kraje

Mezi největší současné nedostatky plánování (nejen) v oblasti dopravy ve Středočeském kraji patří koordinace a jeho efektivita, a to jak ve vztahu k dalším krajům, tak uvnitř regionu (obec-ORP-kraj). V tomto kontextu by tak měl Středočeský kraj zajistit vznik integrátora rozvoje, který by byl například rovnocenným partnerem pražskému Institutu a plánování rozvoje. Ten by umožnil efektivnější územní plánování a urbanismus, ať již se jedná o řízení suburbanizace Prahy a významných středočeských měst, efektivní umísťování liniových staveb do území s cílem kvalitní dopravní obsluhy území a koordinaci nákladní dopravy tak, aby se soustředila jen do určitých lokalit. Těmito kroky se na jedné straně eliminují negativní dopady na obyvatele okolních obcí, na druhé straně se zvyšuje efektivita systému nákladní dopravy a city logistiky pro Prahu budováním překladišť a VLC v určených oblastech s odpovídající příjezdovou infrastrukturou, včetně povinného napojení na železnici. Funkce integrátora rozvoje však vyžaduje dostatečné finanční a lidské kapacity, které budou nejen dohlížet na implementaci schválených strategií, ale zároveň budou tvořit koncepce dalšího rozvoje, včetně procedurálních a procesních opatření.

Prioritní oblast 5: Energetická infrastruktura

Rozvoj energetické infrastruktury Středočeského kraje navazuje na Státní energetickou koncepci ČR, která předpokládá pokračování v jaderném programu, snížení spotřeby domácího uhlí, rozvoj obnovitelných a druhotných zdrojů, flexibilních sítí a decentrální výroby a posílení transformačního výkonu 400/110 kV.

Dlouhodobým úkolem kraje v oblasti energetické infrastruktury je především stanovit cíle pro aktualizaci Územní energetické koncepce, která vytváří podmínky pro hospodárné nakládání s energií v souladu s potřebami hospodářského a společenského rozvoje, principy ochrany životního prostředí a šetrného nakládání s přírodními zdroji.

Výroba elektřiny v ČR stojí z historických a ekonomických důvodů na domácích zdrojích – uhlí a jaderné energii. Hlavním vnějším faktorem ovlivňujícím podobu české energetiky proto zatím není ani tak otázka zdrojů, ale energetická politika prováděná na úrovni EU a v jednotlivých členských zemích. Členské státy EU liberalizují trhy s elektřinou i zemním plynem a hledají shodu na společné energetické politice a politice ochrany klimatu, vyplývající ze závazků v mezinárodních smlouvách o snižování emisí skleníkových plynů. Vliv na trh s elektřinou v ČR mají i některá rozhodnutí a politiky v sousedních zemích. Týká se to zejména politiky přechodu od energie z fosilních a jaderných paliv na obnovitelné zdroje energie uplatňované ve Spolkové republice Německo (tzv. Energiewende).

Mezi stěžejní problémy rozvoje energetické infrastruktury Středočeského kraje patří jednak nepřipravenost regionu na trend decentralizace energetiky, nástup chytrých sítí a intenzivnější využívání obnovitelných zdrojů energie (OZE) a dále nízká cenová konkurenceschopnost soustav centrálního zásobování teplem (CZT).

Z hlediska způsobu zásobování palivy a energií ve Středočeském kraji lze rozdělit sídla a jejich části na dvě skupiny s rozdílnou dostupností, a to na města a venkov. Ve středočeských městských oblastech se nachází rozvinutá energetická infrastruktura na vysokém stupni komfortu (zemní plyn, centrální zásobování teplem). Na venkově se většinou nachází energetická infrastruktura závislá na podpoře veřejného sektoru. V obcích, které nebyly za podpory Státního fondu životního prostředí plynofikovány, se k vytápění používají převážně tuhá paliva (nižší stupeň komfortu, větší dopady na životní prostředí), nebo drahá paliva a energie (propan, elektřina). Nezanedbatelnou výhodou venkova oproti městu je však existence místních zdrojů energie (biomasa), což je významné také v potenciálním období krizových situací. Z pohledu venkova má velký význam především zvyšování využití obnovitelných zdrojů energie. Při zvýšení spotřeby biopaliv se zvýší tlak směrem k jejich účelnému pěstování.

Základem budoucí energetiky Středočeského kraje by měla být zejména soustava chytrých sítí v rozsahu části okresu, z nichž každá bude vytvářet částečně soběstačný ekosystém chovající se navenek někdy jako spotřebitel jindy jako výrobce (tzn. měnící se profil spotřeby). Chytré sítě budou zahrnovat jak zdroje (alternativní elektrárny, zdroje odpadního tepla, kogenerační jednotky, baterie), tak současně spotřebitele, ale i tzv. prosumery. Všechny tyto prvky se budou v lokálním měřítku optimalizovat s cílem maximální soběstačnosti.

Decentralizace energetiky, chytré sítě a vyšší podíl obnovitelných zdrojů v energetickém mixu zejména v urbánním prostředí jsou nezpochybnitelnými trendy, na které nejsou kraj ani municipality strategicky připraveny. Obdobná situace platí i pro teplárenství, kde Středočeský kraj disponuje rozvinutým, ale poměrně zastaralým systémem (technologicky i z hlediska připravenosti na budoucí trendy). Sektor teplárenství bude nezbytně postupně transformovat pro využití nízkouhlíkových zdrojů energie včetně energie z druhotných zdrojů a odpadního tepla a jejich dopravu ke spotřebitelům především v městských aglomeracích.

Ve Středočeském kraji je výrazně zastoupeno pro výrobu elektrické energie a tepla z pohledu paliv uhlí, které se postupně bude muset měnit za substituční paliva, a to především biomasu a zemní plyn. Využití zemního plynu ve velkých zdrojích KVET není v ČR ekonomicky efektivní a uplatnění zemního plynu se bude rozvíjet spíše na úrovni menších výroben KVET a rozvoji v dopravě. Hledání substitučních paliv jako náhrady za uhlí při zachování akceptovatelné cenové hladiny tepla bude též důležitou součástí budoucí energetické koncepce kraje.

Specifický cíl 5.1: Zajistit energeticky efektivní region založený na optimalizované, udržitelné a efektivní Energetice 4.0

Specifického cíle bude dosaženo postupným zavedením efektivní decentralizované energetiky, chytrých sítí a vyššího podílu obnovitelných zdrojů. Současně bude posílen transformační výkon 400/110 kV a budou podpořeny efektivní centrální zdroje. Středočeská města a obce se z prostých spotřebitelů energie změní zároveň na výrobce a místní poskytovatele při využití místně dostupných zdrojů energie. Cíle bude dále dosaženo prostřednictvím realizace energetických úspor a zvyšování energetické účinnosti ve všech třech spotřebitelských sektorech (domácnosti, sektor služeb, průmysl).

K dosažení cíle lze využít koncept (z metodiky) Smart City, část zaměřenou na energetiku. Smart City představuje koncept pro zlepšení kvality života v městských aglomeracích díky uplatnění moderních technologií. Původní pojem "Smart City" v sobě integruje infrastrukturu, budovy a dopravu, tj. oblasti rozvoje spojené s využíváním a distribucí energií, popř. i výrobou.

Tzv. Smart Region by měl hledat komplexní řešení pro integraci lokálních obnovitelných zdrojů energie za účelem zajistit energetické potřeby malých a středních obcí. V porovnání s inteligentními řešeními pro velká města a aglomerace (koncept Smart City) jsou integrální řešení pro menší města a vesnické prostředí relativně méně rozvinuté, přestože takováto sídelní struktura je ve Středočeském kraji velmi rozšířená.

V podstatě pro každou obec ve Středočeském kraji lze již v současnosti nalézt energeticky a ekonomicky efektivní řešení, a to pro zajištění tepla i elektrické energie. Konkrétní model závisí na přírodních podmínkách, dostupnosti obnovitelných zdrojů energie (dřevní hmota, odpad ze zemědělské produkce, odpady z obce), energetické náročnosti budov ve veřejné správě i v soukromém vlastnictví (povinnost stavět nové budovy s téměř nulovou spotřebou energie, tzv. pasivní domy) a dostupnosti uhlí a plynu. Koncept Smart Regionu také do značné míry závisí na ochotě obyvatel obcí podílet se na zajištění energetické stability komunální soustavy (např. využití fotovoltaických panelů, solárního ohřevu vody a akumulace energie v jednotlivých budovách).

Relativně novým prvkem, který vstupuje do systému komunální energetiky je dálkové řízení takové soustavy (tzv. Smart Grids), které je kombinací řízení zásobování jednotlivých domů majiteli a řízení prostřednictvím komunálního integrátora. Základním principem Smart Grid je vzájemná obousměrná komunikace mezi výrobními zdroji elektrické energie a spotřebiči nebo spotřebiteli o okamžitých možnostech výroby a spotřeby energie. Komunikace mezi výrobou a spotřebou probíhá zpravidla po samostatných datových sítích a zvyšuje důraz na potřebu plné digitalizace kraje.

Rozvoj efektivní decentralizované energetiky bude realizován postupně a pro zajištění spolehlivé a bezpečné dodávky elektrické energie bude i nadále nedílnou součástí zabezpečení potřeb zákazníků Středočeského kraje energetika centralizovaná. Očekávaný nárůst spotřeby a změna struktury zdrojů připojených do distribuční sítě (obměna větších konvenčních zdrojů s vysokým využitím distribuovanými zdroji s nízkým využitím a kolísavou výrobou) je nutné řešit posílením transformačního výkonu 400/110 kV.

V krátkodobém horizontu (do roku 2020) by měla být zpracována Územní energetická koncepce (ÚEK), která stanoví území pro zavedení tzv. energeticky efektivních regionů s využitím potenciálu místních zdrojů. V této ÚEK by též měl být stanoven možný potenciál úspor ve všech spotřebitelských systémech a stanoveny nástroje pro dosažení těchto úspor. Kraj aktivně podpoří pilotní projekty z energetické oblasti Smart City a Smart Region. K tomu bude sloužit i zavedení inovačních platforem a příkladů dobré praxe z energetické oblasti Smart City a Smart Region.

Podpora výstavby obnovitelných zdrojů v kraji bude podmíněna zpracováním regionálních energetických koncepcí. K efektivnímu řízení energetického potenciálu kraj potřebuje podrobnou energetickou statistiku, kterou bude získávat od ostatních ústředních orgánů státní správy, převedenou do mapového portálu. Energetická statistika na úrovni detailních dat o výrobě a spotřebě energie v kraji umožní podpořit vypracování územních energetických koncepcí v ustanovených energeticky efektivních regionech systémem “bottom-up”. Kraj též důkladně provede vyhodnocení dopadů “kotlíkových dotací” a zmapuje jejich uplatnění.

Ve střednědobém horizontu (do roku 2024) kraj zahájí vzdělávací program vybraných zástupců municipalit a ustanovených energeticky efektivních regionů ohledně možných řešení vyplývajících z decentralizované energetiky (včetně energetických úspor).

V návaznosti na vyhodnocení kotlíkových dotací bude kraj za účelem snížení emisní zátěže dále podporovat topení zemním plynem, biomasou, elektroteplem z tepelných čerpadel a solárními panely, a tím se postupně odklánět region od využívání uhlí.

Kraj bude vyhodnocovat množství “mrtvých” přípojek v plynárenství a ve spolupráci s regionálním distributorem bude jednat o možnosti jejich oživení. Součástí podpory bude i územní rozvoj soustav zásobování teplem tam, kde je to reálné a efektivní.

V dlouhodobém horizontu (do roku 2030) bude kraj postupně zavádět nejlepší řešení na základě vyhodnocení pilotních projektů a příkladů dobré praxe z energetické oblasti Smart City a Smart Region. Pátevní síť tvořená klasickými centralizovanými zdroji by měla v roce 2030 pokrývat maximálně 70 % spotřeby, v roce 2040 60 % a tento podíl by měl nadále klesat. Opatření v oblasti energetické infrastruktury povedou k zabezpečení potřeb zákazníků bez rozdílu velikosti spotřeby, budou reagovat na nové technologie a inovace a zabezpečí nepřetržitou dodávku energie ve Středočeském kraji.

Návrh indikátorů pro sledování naplňování specifického cíle:

1. Podíl lokální energetiky ve Středočeském kraji (doplňující centrální energetiku) na energetické infrastruktuře kraje
2. Podíl energeticky efektivních regionů, které zavedly koncept Smart City a Smart Region jako součást strategického řízení
3. Náhrada lokálního vytápění uhlím ve Středočeském kraji jiným způsobem (v % původního počtu lokálních zdrojů)
4. Podíl objektů v majetku Středočeského kraje se zavedeným systémem energetického managementu z celkového počtu

Typová opatření

Analyza potenciálu místních energetických zdrojů a vytvoření mapy energeticky efektivních regionů v kraji

Na základě aktualizované Územní energetické koncepce, popř. nového zadání pro další zpracování, kraj nechá zpracovat analýzu potenciálu místních energetických zdrojů pro stanovení a vytvoření mapy energeticky efektivních regionů. Ve vybraných regionech kraj podpoří tvorbu Územních energetických koncepcí a aktivně podpoří vybrané projekty v oblasti lokální a decentrální energetiky a taktéž poskytne podporu vybraných projektů OZE. Součástí opatření bude i zavedení vzdělávacího systému pro vybrané představitele municipalit v energetice a využití dotačních titulů pro výzkum a inovace v oblasti lokální a decentrální energetiky.

Mapový portál energetické statistiky

Opatření umožní Středočeskému kraji efektivně řídit energetický potenciál kraje. Součástí opatření je

převedení podrobné energetické statistiky do mapového portálu. Kraj bude data získávat od ústředních orgánů státní správy. V rámci opatření Středočeský kraj vyjedná s ERÚ, MPO a OTE přístup k datům za účelem využití pro další analýzy kraje.

Aktivní spolupráce při povolovacích procedurách při žádostech pro posílení transformačního výkonu 400/110 kV a podpora efektivního centrálního zdroje

Očekávaný nárůst spotřeby a změna struktury zdrojů připojených do distribuční sítě (obměna větších konvenčních zdrojů s vysokým využitím distribuovanými zdroji s nízkým využitím a kolísavou výrobou) je nutné řešit posílením transformačního výkonu 400/110 kV. I nadále bude centrální energetika a její adekvátní rozvoj technicky zajišťovat spolehlivou a bezpečnou dodávku elektrické energie všem zákazníkům, je tedy nutné efektivní centrální zdroje nadále podporovat.

Zavedení energetického managementu podle ČSN EN ISO 50001

Princip energetického managementu spočívá v systematickém a dlouhodobém provádění investičně nenáročného souboru opatření s cílem postupného dosahování významných úspor energie, resp. úspor provozních nákladů a zlepšení organizace práce. Kraj zavede pozici energetického manažera, jehož náplní práce bude provádět energetický management, což zahrnuje sledování a vyhodnocování spotřeby energie a vody, meziroční porovnání spotřeby, přípravu výběrového řízení na dodavatele energie, návrhy a kontrolu dodržování smluv s dodavateli, resp. odběrateli energie, plánování investičních akcí a provozních opatření, tvorbu energetických (akčních) plánů a zpracování podkladů pro tvorbu rozpočtu, návrhy interních směrnic v oblasti hospodaření s energií, sledování a kontrolu dodržování kvality vnitřního prostředí, pasportizaci objektů a přípravu projektů v oblasti energetiky.

Revize "mrtvých" přípojek v plynárenství, vyhodnocení dopadu "kotlíkových" dotací a návrh dalšího postupu pro odklon od vytápění uhlím

Kraj zavede program, ve kterém bude podporovat v konečné spotřebě topení biomasou, elektroteplem z tepelných čerpadel, solárními panely, zemním plynem a s využitím nových technologií, s cílem postupně odklonit region od využívání uhlí v lokálních zdrojích. Kraj bude vyhodnocovat množství "mrtvých" přípojek v plynárenství a ve spolupráci s regionálním distributorem a místními municipalitami bude jednat o možnosti jejich oživení (tam, kde je to reálné). Kraj bude podporovat územní rozvoj konkurenceschopných soustav zásobování teplem.

Prioritní oblast 6: Životní prostředí

Prostředí pro život lidí ve Středočeském kraji je v současnosti zásadně lepší než před dvěma desítkami let. V málokteré oblasti významné pro společnost došlo k tak rychlým pozitivním změnám. Na druhé straně jeden z hlavních charakteristických znaků kraje, velký počet malých obcí, způsobuje, že ve srovnání s jinými regiony se Středočeský kraj dostává do popředí v míře znečištění ovzduší a vody, významně se jej týká problematika sucha, ohrožení kvality půdy (degradace) a stále více “urban sprawl” – nedostatečně kontrolované rozrůstání zástavby do krajiny, zejména v okolí Prahy. S tím jsou spojena poměrně vysoká rizika plynoucí z náhlých přírodních jevů, zejména potenciálních záplav (vedle sucha druhého nejvýznamnějšího projevu klimatické změny) a rizika průmyslového znečištění, zvláště z velkých chemických provozů.

Pokud má být Středočeský kraj “zeleným” regionem budoucnosti, je třeba se zaměřit na zlepšování parametrů těch složek životního prostředí, které jsou nejvýznamnější pro lidské zdraví a nejvíce snižují potenciál pro náhlé nebo relativně pomalejší změny stavu přírody a životního prostředí, ale s dlouhodobými a velkými důsledky. Tedy na ochranu ovzduší, vod, nakládání s odpady a s půdou, jako základní surovinou budoucnosti. V této oblasti více než v jiných neplatí administrativní hranice regionu. Na druhé straně v současnosti roste význam znečištění, které je produkováno přímo na území kraje, u znečištění ovzduší a vod jsou jeho hlavními producenty právě menší obce s nízkou výbavou pro snižování znečištění. Lokální úroveň kvality životního prostředí je ovlivněna především tím, jaký způsob dopravy převažuje v daném území, jaký je nejrozšířenější způsob vytápění, zda jsou čištěny odpadní vody, či jaké je množství zbytkového nevytříděného směsného komunálního odpadu. Velkou roli hraje územní plánování a zemědělská produkce v daném místě.

Stav životního prostředí je z hospodářských sektorů antropogenně nejvíce ovlivňován průmyslem, energetikou a dopravou. V těchto oblastech si každé další významnější snížení emisí (proti minulosti) vyžádá poměrně vysoké investice, které jsou mnohdy za hranicí efektivnosti. Dřívější relativně jednoduché technologie čištění emisí snižující produkci škodlivin o desítky procent jsou nyní po jejich instalaci na zdrojích nahrazovány vyspělými technologiemi snižujícími znečištění o další jednotky procent, což ve výsledku nenaplní požadovaný přínos. Nadregionální úroveň bude do budoucna ovlivněna především zavedením nových emisních limitů pro zařízení povolovaná v rámci IPPC řízení nebo přípravou nové legislativy v oblasti odpadového hospodářství, týkající se postupného odklonu od skládkování.

Hlavním cílem intervencí a aktivit podporovaných v této oblasti je zajistit, aby ve Středočeském kraji bylo takové životní prostředí, které neohrožuje lidské zdraví a stimuluje udržitelný hospodářský růst.

Specifický cíl 6.1: Zásadně snížit emise látek znečišťujících ovzduší, zejména látek s karcinogenním potenciálem nebo vlivem na degradaci půdy

Pro dosažení tohoto cíle je nezbytné zaměřit se na způsob vytápění a dopravu. Nedokonalé spalování uhlí v malých zdrojích znečištění (zejména v domácnostech) je nejvýznamnějším zdrojem karcinogenních látek (benzopyrenů) a prachových částic, což se jednoznačně projevuje prostřednictvím onemocnění dýchacích cest na lidském zdraví a ovlivňuje i stav ekosystémů. Podobně významné jsou emise z dopravy. Do budoucna je potřeba klást důraz na vyhledávání a zavádění nových průmyslových technologií zajišťujících minimalizaci emisí znečišťujících látek do ovzduší, změnu dopravy pro denní mobilitu obyvatel, podporu využívání alternativních zdrojů jak v dopravě, tak při vytápění bytů a domů. V rámci vytápění domácností je řešením využívání dostupných obnovitelných zdrojů energie, využitím energetického potenciálu odpadů nebo paliv vyrobených z odpadů a to i např. prostřednictvím energeticky stabilních komunálních soustav. Je potřeba se soustředit zejména na obce, ve kterých převažuje vytápění tuhými palivy. Dalším z problémů, který se ovzduší dotýká, je hlukové znečištění, a to zejména v blízkosti velkých sídel, průmyslových závodů či dopravních tepen. Jak

z hlediska znečištění, tak z hlediska hlukové zátěže je tedy rostoucí elektromobilita významnou příležitostí ke zlepšení. Z hlediska krátkodobého a střednědobého je tedy třeba se zaměřit na malé zdroje znečištění (domácnosti a auta), z hlediska dlouhodobého na velké průmyslové zdroje emisí do ovzduší.

Z krátkodobého hlediska (do roku 2020) se na kvalitě ovzduší promítnou nové limity stanovené po vydání aktualizovaných Referenčních dokumentů o nejlepších dostupných technikách a závěrech o BAT, vycházející z využívání nejlepších dostupných technik (BAT). Obecně tak na úrovni celé ČR dojde ke snížení emisí znečišťujících látek a bude vyvolán tlak na instalace nových koncových technologií sloužících ke snížení znečištění, což se bude týkat větších energetických a průmyslových provozů na území kraje. Pro některá v současné době využívaná zařízení může toto omezení vést až k ukončení provozu. (Z hlediska ochrany životního prostředí bude takový krok pozitivní, s vlivem omezení daných environmentální legislativou je třeba počítat v oblasti hospodářského rozvoje kraje.)

Středočeský kraj se v rámci krátkodobých opatření zaměří na podporu pilotních projektů zaměřených na vytápění alternativními zdroji (např. prostřednictvím komunálních soustav) nebo obecně jiného způsobu zásobování energií. Významné snížení emisí oxidů dusíku se dá očekávat při změně vzorce denní mobility, kdy se jednak zvýší podíl udržitelných forem dopravy, tak i zároveň dojde k poklesu objemu dopravy. V tomto kontextu je budování cyklostezek nejen příležitostí pro rozvoj turistiky, ale zejména možností pro běžnou dopravu na krátké vzdálenosti (s nezanedbatelným významem pro lidské zdraví a prevenci nemocí). Dá se očekávat, že díky zvýšení podílu práce z domova klesne počet obyvatel jezdících denně za prací.

Ve střednědobém hledisku (do roku 2024) je nezbytné zkvalitnit dopravní infrastrukturu, zejména opravit silnice nižších tříd a co nejdříve dobudovat dálniční obchvat Prahy, jehož nedokončení Středočeskému kraji přináší významné znečištění ovzduší. K další oblasti intervencí patří podpora inovativních technologií pro efektivní čištění spalin, resp. předcházení vzniku znečištění. Díky cirkulární ekonomice lze předpokládat další využití odpadních látek, odpadů a výrobků z odpadů. Veškerá vozidla využívaná při výkonu veřejné správy by měla využívat alternativní zdroje pohonu.

Z dlouhodobého hlediska (do roku 2030) dojde vzhledem k evropské environmentální legislativě k zavádění nových technologií v jednotlivých průmyslových odvětvích, tím bude docházet ke snižování emisní zátěže. Rolí Středočeského kraje v této oblasti je negociace takových řešení v průmyslu a energetice, které povedou k více efektům ze změny technologie než jen stanovených parametrů snížení emisí. V oblasti dopravy je třeba zpracovat a realizovat plán optimalizace dopravní sítě ve Středočeském kraji, včetně "inteligentní" výbavy dopravní infrastruktury (telematika, výbava pro elektromobilitu a autonomní mobilitu).

Návrh indikátorů pro sledování naplňování specifického cíle:

1. Emise jednotlivých znečišťujících látek do ovzduší
2. Počet osob přepravených alternativními způsoby dopravy

Typová opatření

Výměna lokálních tepelných zdrojů na tuhá paliva

Pro snížení zatížení ovzduší (zejména karcinogenními látkami) je potřebné pokračovat v nahrazování lokálního spalování uhlí jinými nízkoemisními zdroji tepla, zejména tepelnými čerpadly, ve střednědobém horizontu pak využívat koncept Smart City/Smart Region jak je uvedeno výše, v kapitole 5, problematiku lokálních zdrojů řešit jako součást lokální/mikroregionální energetické koncepce.

Zmapování možností vytváření lokálních soustav zásobování teplem

Cílem opatření je zjistit faktický stav zásobování obcí energií (zpracovat studii) a vyhledávat možnosti optimalizace (v některých místech centralizace) zásobování teplem, přednostně v oblastech s pravidelně překračovanými imisní limity PM10, PM2,5. Využít odklon odpadového hospodářství od skládkování k energetickému využití odpadů, využívat rovněž lokálně dostupné nadbytečné teplo ze spalování bioplynu (většinou ze zemědělských bioplynových stanic).

Změna vozového parku při plnění veřejné služby

Vozový park pořizovaný v působnosti Středočeského kraje nebo obcí by měl být obměňován s ohledem na emisní parametry, a to tak, aby byla využívána nízkoemisní paliva (CNG, elektromobilita apod.). Podobně smluvní dopravu (autobusy veřejné dopravy), případně dopravu vázanou na nákupní a logistická centra podmiňovat využitím nízkoemisních dopravních prostředků.

“Smart” řízení dopravy

V rámci investičních akcí v dopravě (rekonstrukce silniční sítě, křižovatek apod.) budou přijata opatření pro zajištění maximálně plynulého proudu dopravy s minimalizací produkce emisí. Kraj bude spolupracovat s obcemi při výstavbě parkovišť na okrajích měst a realizaci dopravních opatření tak, aby se omezil nadbytečný pohyb vozidel v imisně zasažených lokalitách.

Specifický cíl 6.2: Dosáhnout vysokého stupně čištění všech odpadních vod v regionu, zvýšit retenční schopnost krajiny a snížit znečištění v povodí vodárenských a ostatních nádrží

Z hlediska jakosti vodních toků je největším problémem nízký podíl obcí s napojením na kanalizaci zakončenou čistírnou odpadních vod a tím i vypouštění znečištěných odpadních vod do malých vodních toků s nízkým průtokem vod. Tento velikostní typ toků je ve Středočeském kraji převažující. Parametry čištění u těch menších obcí, které napojení na kanalizaci a čištění mají, jsou v budoucnosti, vzhledem k potřebě zadržovat vodu v krajině, velmi nedostatečné. Vyšší míra znečištění je v rámci samočistícího procesu vodních toků těžko odbouratelná. Problematickými látkami jsou zejména dusík a fosfor pocházející z pracích prášků a prostředků pro mytí nádobí. Díky tomu je pak v létě evidována zhoršená jakost vodních nádrží a koupacích vod, jimiž malé vodní toky protékají. Ještě problematičtějšími látkami jsou např. syntetické hormony pocházející z hormonální antikoncepce nebo jiné látky obsažené v medikamentech, které lze odbourávat jen za použití složitých technologií. Významným problémem je v současnosti také difuzní znečištění vodních toků pocházející zejména z intenzivní zemědělské činnosti, a to především znečištění pesticidy.

Z krátkodobého hlediska (2020) je prioritou ve Středočeském kraji snížit počet obcí nepřipojených na ČOV, podporovat v daných obcích vytvoření kapacitně dostačujících ČOV, a to i za předpokladu vytvoření takových finančních podmínek, aby bylo pro danou obec reálné kanalizaci zakončenou ČOV vybudovat. Je třeba zaměřit se na opatření, která povedou za investované finanční prostředky k největším efektům. Vzhledem k tomu, že se jedná o znečištění vod v malých tocích, měla by být odpovídající zařízení budována tak, aby nedocházelo ke kumulaci znečištění ve vodních tocích (po proudu toku).

Ze střednědobého hlediska (2024) budou podporovány nejen klasické ČOV s terciárním stupněm čištění, ale např. i ČOV fungující na bázi nanotechnologií nebo speciálních membrán. Podporovány budou i pilotní projekty pro menší obce s nižším objemem odpadních vod s cílem dosáhnout vysokou kvalitu odpadních vod za ekonomicky únosných podmínek a zadržení této vody v blízkosti jejího čištění. Řešením tedy nemusí být jen výstavba nových ČOV, ale nalezení způsobu efektivního propojení vodárenských a kanalizačních soustav a využití nových technologií, jak bylo uvedeno výše. Středočeský kraj by se měl v krátkodobém horizontu významně věnovat i problematice nedostatku pitné vody v suchých obdobích (vzhledem k nezbytnosti odolnosti území vůči vnějším rizikům); významná je i spolupráce mezi jednotlivými provozovateli vodárenských soustav, jejímž moderátorem může být Středočeský kraj.

Z dlouhodobého hlediska (2030) je podstatné, aby Středočeský kraj kladl důraz na podporu zavádění nových technologií na úpravu pitných a čištění odpadních vod. Regulace difuzního znečištění bude zajištěna prostřednictvím spolupráce s resortem zemědělství a životního prostředí, kdy bude připravena legislativa omezující používání vysokého množství chemických látek. Dlouhodobým cílem je předcházet erozi půdy prostřednictvím podpory vhodných metod zemědělského hospodaření a finančním zvýhodněním zemědělské produkce nejvíce šetrné k půdě.

Návrh indikátorů pro sledování naplňování specifického cíle:

1. Jakost vodních toků vyjádřená dosud používanými i nově stanovenými indikátory
2. Kvalita vody ve vodárenských a ostatních vodních nádržích
3. Podíl obyvatel napojených na vodovody a kanalizace, resp. s adekvátním čištěním odpadních vod

Typová opatření

Strategie propojení vodárenských a kanalizačních soustav

V rámci jednání s jednotlivými provozovateli by se měl Středočeský kraj v nejbližším časovém horizontu zaměřit na vyhledávání a podporu možností propojení jednotlivých vodárenských a případně i kanalizačních soustav, především v pražské metropolitní oblasti a v okolí budoucí dálnice D3 na Benešovsku. V rámci opatření budou využity výzkumné modely pracující s GIS nástroji, které modelují optimální kontaktní body jednotlivých vodohospodářských sítí a zdrojů. Na základě výstupů modelu a diskuse bude zpracována strategie, která stanoví konkrétní realizační kroky. Cílem je dosáhnout co nejvyššího stupně čištění odpadních vod a zajištění pitné vody pro obyvatelstvo v měnících se přírodních podmínkách (období sucha), resp. při možných nahodilých jevech nebo haváriích.

Řešení čištění odpadních vod v obcích s malým počtem obyvatel

Obdobně “kotlíkovým” dotacím řešit problematiku odpadních vod v obcích s malým počtem obyvatel. Tam, kde kanalizace a ČOV jsou ekonomicky neúnosné, hledat ve střednědobém horizontu nová řešení, zejména řešení založená na nových technologiích s vysokým stupněm čištění. V současnosti se nabízí malé čistírny (kořenové, domovní, nanotechnologie), které však nedosahují odpovídajícího stupně čištění pro potřeby zadržení vody v krajině, proto mohou být jen dočasným opatřením, dotačně podporovaným v místech, která jsou pro kvalitu vypouštěných odpadních vod významná.

Monitoring zdrojů vod a zvýhodnění úsporných opatření pro šetření s vodou

V rámci monitoringu podzemních a povrchových vod prosazovat ve spolupráci se samosprávami regulační opatření, která zpřísní povolená procesy pro odběry a vypouštění vod, na druhé straně zvýhodní ty subjekty, které zavedou opatření k úsporám vody a aplikují zadržování vody v krajině. K tomuto cíli bude zpracována analýza odtokových poměrů v jednotlivých oblastech Středočeského kraje.

Snížení eutrofizace prostředí

Opatření předpokládá identifikaci rizikových lokalit, zpracování programů prosazujících zajištění správné zemědělské praxe a šetrného rybníkářství a podporu využívání organických hnojiv.

Specifický cíl 6.3: Snižovat zátěž životního prostředí odpady, a to prevencí vzniku a co nejrozsáhlejším využitím vzniklých odpadů

Na odpady je třeba nahlížet jako na potenciální surovinu a takto s nimi nakládat. K hlavním principům strategie nakládání s odpady patří v maximálně možné míře vzniku odpadů zabránit, což je z energetického a materiálového hlediska nejefektivnější. V případě, že k produkci odpadů dochází, je nezbytné zajistit jejich využití v blízkosti místa vzniku a obecně co nejefektivnější využití na území kraje. Podmínkou pro tento přístup je vytvoření dostatečné sítě zařízení, které se využitím odpadů budou zabývat. Vedlejším a nezanedbatelným efektem budování takové sítě je vznik nových pracovních míst. V případě využití paliv vyrobených z odpadů pro elektrárny či teplárny je otázkou i dostatečná kvalita a výhřevnost daného odpadu.

Z krátkodobého hlediska (do roku 2020) je nejdůležitějším nástrojem motivace občanů k většímu třídění jednotlivých komodit odpadů, a to už od nejmenšího věku. Vyšším podílem vyříděných složek, a to zejména biologicky rozložitelných odpadů se významně sníží množství odpadů ukládaného na skládky. Ve spolupráci se svozovými společnostmi a vlastníky zařízení na zpracování odpadů je nezbytné optimalizovat síť pro nakládání s odpady a zároveň podporovat efektivní systém v rámci svozových oblastí. Prioritou pro jednání se svozovými společnostmi je snížení nákladů na jednotlivé svozy, kterého je možné docílit např. osazením svozové techniky váhami na zvážení jednotlivých svozů, vybavením nádob na odpady čidly, která budou hlásit naplněnost kontejneru a využíváním alternativních pohonů svozové techniky, např. LGP a CNG. I díky tomu dojde ke snížení emisí znečišťujících látek vznikajících při přepravě odpadů. Středočeský kraj by měl i ve spolupráci s dalšími orgány klást důraz na zavádění nových technologií a věnovat se podpoře výsledků aplikovaného výzkumu v praxi.

Ve střednědobém horizontu (do roku 2024) se Středočeský kraj zaměří zejména na projekty výstavby alternativních zařízení pro nakládání s komunálními odpady. Evropská legislativa se postupně odklání od skládkování směrem k energetickému a materiálovému využití odpadů. Výsledky intervence v této oblasti se nicméně projeví ve střednědobém horizontu (viz Plán odpadového hospodářství Středočeského kraje). Je nezbytná podpora obcí, které se rozhodnou ke změně systému nakládání s odpady, ať už se bude jednat o samotnou podporu třídění „dům od domu“, nebo placení poplatků za skutečně vyříděné odpady.

V dlouhodobém horizontu lze dosahovat výše uvedeného výsledku hledáním nových kapacit a podpory jejich vzniku, a to zejména z hlediska procesního (EIA, stavební povolení atd.) a spoluprací s velkými producenty odpadů a municipalitami. Postupně by se jednotlivé pilotní projekty předcházení vzniku odpadů a příp. jejich dalšího využití měly rozšiřovat na celé území Středočeského kraje.

Návrh indikátorů pro sledování naplňování specifického cíle:

1. Množství vyprodukovaných směsných komunálních odpadů a separovaných odpadů
2. Počet zařízení na zpracování odpadů

Typová opatření

Strategie optimalizace sítě zařízení pro nakládání s odpady a podpora obcí v odpadovém hospodářství

Zejména od roku 2024 bude pravděpodobně také v rámci Středočeského kraje nedostatek kapacit zařízení na využití, resp. odstranění odpadů. V rámci podpory nové sítě zařízení vycházející mj. ze strategických dokumentů Středočeského kraje pro nakládání s odpady (Plán odpadového hospodářství) je nutné se zaměřit na intenzivní komunikaci s obcemi, provozovateli zařízení pro nakládání s odpady a dalšími partnery tak, aby vznikla dynamická a dostatečně efektivní síť zařízení zpracovávajících odpady. K podpoře komunikace a tvorby strategie navazující na cíle Plánu odpadového hospodářství Středočeského kraje bude vhodné využít výzkumná centra disponující matematickými modely schopnými navrhovat efektivní rozložení sítě.

Předcházení vzniku odpadů

Opatření bude realizováno na základě Programu předcházení odpadů ČR a Plánu odpadového hospodářství Středočeského kraje. U odpadů a materiálů vznikajících stavební a demoliční činnostmi bude využita jednotná metodika pro zařazování materiálů do režimu odpadů či režimu "neodpadů", resp. vedlejších produktů, s cílem maximálně využívat nekontaminované velkoobjemové materiály jako zemina, hlušina, kamenivo apod. pro terénní úpravy, rekultivace apod. v místě demolic a staveb nebo v jejich těsné blízkosti.

Zajištění dalších činností a maximalizace využití lokalit zasažených činnostmi úpravy a zpracování odpadu

Bude zajištěna ekonomická udržitelnost další péče o lokality s vybudovanou infrastrukturou, např. formou provozování překládacích stanic, deponií stavebních materiálů, kompostáren apod. Opatření bude realizováno s ohledem na plánovaný ústup skládkování, jejich postupné uzavírání a legislativní požadavek následné péče o skládku po dobu minimálně 30 let od ukončení skládkování. Ekonomické udržitelnosti bude dosaženo prostřednictvím vyjednávání s provozovateli a podporou dalšího využití těchto lokalit.

Specifický cíl 6.4: Optimálně využívat území s přihlédnutím k zakládání a podporování nových krajinotvorných a vodohospodářských opatření

Z hlediska využití území by se měl Středočeský kraj zasadit o to, aby v rámci přípravy územního plánu jak pro celý region, tak pro jednotlivé obce, byl kladen maximální důraz na postupné využívání všech lokalit označovaných jako brownfields a na snižování tzv. urban sprawl. Přístupem k půdě jako strategické surovině lze

procesně (tj. tam, kde kraj nebo municipality mají povolovací pravomoci) omezit nevhodné zastavování území. Proces tvorby nových územních plánů je z **krátkodobého i dlouhodobého hlediska** jedním z nevhodnějších nástrojů, jak efektivně ovlivnit využívání území regionu.

Středočeský kraj, zejména jeho severovýchodní část, je charakteristický intenzivním zemědělstvím, které se vyznačuje velkými plochami zorněné půdy. Jen minimálně se zde prosazují krajinnotvorné úpravy vedoucí jak k rozdělení velkých bloků na menší fragmenty, podporující jednak zvýšení biodiverzity, tak i větší podporu zadržování v kraji. Dalším problematickým bodem v rámci využití krajiny je významná míra eroze a nedostatek organické hmoty v půdě. Pro Středočeský kraj, kde je společně s Jihomoravským krajem nejintenzivnější způsob obhospodařování zemědělské půdy, by mělo být z **krátkodobého hlediska (2020)** naprostou prioritou prosazovat zásady péče o krajinu, např. formou podpory protierozních opatření, zvýšením organické hmoty v půdě, budováním malých vodních nádrží a významných krajinných prvků. Jedná se tak např. o výsadbu remízků, zakládání polderů apod., které zlepšují i samotný krajinný ráz středočeské krajiny. Tato opatření mají zároveň i střednědobý a dlouhodobý charakter.

Návrh indikátorů pro sledování naplňování specifického cíle:

1. Podíl zastavěné plochy k celkové výměře půdy
2. Počet a rozsah realizovaných pozemkových úprav
3. Podíl využitých brownfields z celkové rozlohy brownfields v kraji

Typová opatření

Obnova rybníků, výstavba mokřadů, polderů, zastínění asfaltových a betonových ploch obcí, měst a průmyslových areálů

Díky tomuto opatření dojde ke zvýšení retence krajiny, omezení teplotních rozdílů a snížení vysychání. Jedná se o poměrně nízkonákladové opatření s významným přínosem pro krajinu. V současnosti se krajina Středočeského kraje vyznačuje vysokou mírou zornění půdy s existencí nízkého počtu krajinnotvorných prvků, zejména v nížinách. Díky realizaci tohoto opatření dojde jak ke zlepšení zadržování vody v krajině, omezení vysychání a zlepšení teplotních a vlhkostních parametrů lokality. Zároveň bude vytvářeno vhodného prostředí pro rozvoj rostlinných a živočišných druhů a společně se zvýšením variability přírodního prostředí dojde k posílení hodnoty krajinného rázu.

Zelené obce a zelená města – strategie adaptace měst a obcí na změnu klimatu

V rámci dotačních titulů poskytovaných Středočeským krajem budou podpořeny projekty aplikující strategii adaptaci měst a obcí na změnu klimatu, např. výstavbou zastínění zpevněných ploch, zadržováním a recirkulací vody, ozeleňováním střech apod.

Územní plánování – vytváření „Smart Regionu“

Na úrovni kraje vytvořit a naplňovat koncept územního plánu regionu jako “smart/chytrého” regionu s opatřeními environmentálními, dopravními, energetickými, komunikačními a dalšími tak, aby se optimalizovalo využití energie na území kraje, snížily dopady na životní prostředí a vytvářelo (umělé, pro danou krajinu charakteristické) prostředí pro dobrý život obyvatel. K tomu je třeba vytvořit územní plány obcí, digitalizovat je ve stanoveném formátu a propojit tak, aby vytvářely “smart” region s minimalizací “urbanistické kaše”, kulturně a přírodně hodnotným zázemím hlavního města a širšího okolí. V této věci kraj naplňuje roli metodického pomocníka a tvůrce prostředí pro rozvoj zájmů municipalit a provázání těchto zájmů.

Prioritní oblast 7: ICT infrastruktura

Informační a komunikační technologie jsou zcela nezbytným nástrojem pro řešení jakékoli problematiky spojené s výrobou a službami i běžnými životními potřebami lidí.

ICT infrastrukturou je pro potřeby strategie rozvoje kraje označováno pouze základní vybavení fyzickými komunikačními systémy, které umožňuje propojení koncových uživatelů, předávání dat a informací (tj. souhrn hardwarových prvků pro zajištění bezchybné komunikace, přenosu dat), umožňuje mj. odpovídající připojení k internetu a dalším potřebným specifickým datovým službám.

Pokud se má Středočeský kraj stát jedním z nejbohatších regionů Evropy a do roku 2030 se mají co nejvíce vyrovnat disparity v jeho jednotlivých částech, je rychlé vybavení robustní a kapacitně dostatečnou ICT infrastrukturou nezbytné. ICT infrastruktura umožňuje virtualizaci hmotného světa a komunikaci na velké vzdálenosti bez potřeby fyzického přemísťování. Nástroj, který je po celém světě stále intenzivněji využíván, tak mění společenské paradigma, označované v produkční oblasti jako Průmysl 4.0, celospolečensky jako Společnost 4.0.

Vybavenost ICT infrastrukturou je tedy pro budoucnost rozvoje Středočeského kraje absolutně nezbytná, patří k rozhodujícím předpokladům naplnění vize a cílů rozvoje kraje.

Pokud jde o jednotlivé segmenty ICT infrastruktury, navrhuje se zde cíle dvojího druhu – jednak cíle pro to, čeho má být daným nástrojem dosaženo, jednak cíle pro způsob rozšíření tohoto nástroje. V druhém případě pak se jedná o cíle pouze pro páteřní fyzickou infrastrukturu (vybavenost reprezentovanou FTTx), infrastrukturou pro wi-fi, resp. mobilní připojení/NGA a počítačové vybavení v organizacích financovaných z veřejných zdrojů (školy, knihovny, zdravotnická zařízení atd.). Zároveň je třeba vzít v úvahu, že pro oblast, která se tak prudce rozvíjí, je obtížné stanovovat cíle v horizontu delším deseti let (pokud bychom diskutovali stejnou časovou periodu do historie, tj. rok 2004, je zřejmé, že je předpověď rozvoje této oblasti obtížnější než u jiných segmentů rozvoje společnosti).

Specifický cíl 7.1: Zajistit vybavenost celého kraje ICT infrastrukturou pro podnikání založenou na rychlém přenosu dat, práci z domova, bezpečné a spolehlivé služby infrastruktury pro obyvatelstvo

V budoucnosti si lze podmínky pro rozvoj digitální společnosti 4.0 dobře představit jako práci ve virtuální kanceláři, produkci založenou na komunikaci virtuálních „dvojčat“ fyzických systémů (realizace Průmyslu 4.0) nebo autonomní mobilitu vyžadující řízení na dálku či poskytování rutinních lékařských vyšetření skrz vzdálenou komunikaci. K tomu bude potřebné zajištění krátkodobého přenosu velkých objemů dat a/nebo systematické zatížení datově náročnou komunikací. Cílem je, aby obojí bylo možné vykonávat z kteréhokoli místa kraje. To vyžaduje proto robustní infrastrukturu všude tam, kde takové aktivity vzniknou.

S tímto modelem podnikatelských/produkčních příležitostí souvisí také práce z domova, která může být náročná na přenos velkých objemů dat např. v případě tvorby softwaru, virtualizace produktů, přípravy pro 3D tisk, atd. K službám infrastruktury, které mohou být virtuální nebo velmi pravděpodobně budou virtualizovány, patří zejména služby vzdělávání, (terénní) sociální a zdravotní péče, veřejná správa, nakupování, služby pro volný čas (zábava, online komunikace, online sledování filmů atd.). Řada služeb je již dnes poskytována za využití senzorů jako internet věcí (a služeb). Příkladem v komunálních službách je optimalizace svozu odpadů na základě hlášení o naplněnosti kontejnerů, úprava režimu čištění odpadních vod v čistírnách v důsledku změny objemu čištěných vod v průběhu týdne, v oblasti sociálních služeb online „hlídání“ bezpečnosti pohybu lidí postižených Alzheimerovou nemocí v jejich domácnosti, v oblasti vzdělávání vyučování, resp. komunikace mezi žákem a učitelem prostřednictvím Skype. K službám obyvatelstvu lze počítat také autonomní mobili-

tu, která umožní bezpečnou dopravu mj. lidem s fyzickým postižením, přestárlým apod. Podobně vhodnou službou bude využití dronů pro dopravu méně rozměrných nákladů a ve službách (zjišťování poškození nebo havarijních stavů sítí apod.).

Rychlost přijímání, odesílání a přenosu dat je pouze jedním z atributů robustní infrastruktury, velmi významná je rovněž bezpečnost a spolehlivost této infrastruktury, a to jak fyzická, tak kyberbezpečnost. Toto je pak velmi úzce spojeno zejména se zajištěním bezpečné a spolehlivé dodávky elektřiny.

Pokud má být kraj vybaven odpovídající ICT infrastrukturou, je potřebné **v nejbližší době** zmapovat existující páteřní infrastrukturu, zpracovat strategii rozvoje ICT infrastruktury ve Středočeském kraji a minimalizovat nefinanční bariéry rozvoje ICT (tam, kde je to možné v přímé pravomoci kraje, dále pak metodickým vedením obcí a dohodou s poskytovateli ICT).

V současné době jsou služby ICT dostupné v určité kvalitě v celém kraji. Rozšiřuje se základní (páteřní) infrastruktura, v kraji je více než 240 poskytovatelů wi-fi a dalších způsobů připojení, roste nabídka služeb mobilních operátorů. Nová připojení jsou povinně nahlašována Českému telekomunikačnímu úřadu (ČTÚ sbírá data o typu infrastruktury – metalická, koaxiální kabel HFC, optická, bezdrátová licencované a nelicencované pásmo). Proto není k dispozici důvěryhodná mapa pokrytí kraje veřejně dostupnou infrastrukturou, není jasné, zda a jak je možné využít infrastrukturu vlastněnou jednotlivými subjekty kritické infrastruktury.

Pokud má být rozšíření ICT systematické a ekonomicky efektivní, je nezbytné identifikovat současný stav a zpracovat strategii, resp. program rozvoje ICT tak, aby byla při rozšiřování ICT od samého začátku uvažována potřeba rozvoje v celém regionu, tj. také v malých a odlehlých obcích. Kraj by měl systematicky odstraňovat nefinanční bariéry rozšíření ICT, umožnit rozvoj tržního prostředí v této oblasti (tyto podmínky jsou obvykle definovány jako umožňující dostatečný rozvoj konkurence, tj. otevřená infrastruktura), ovšem s podmínkou sociálně únosné (nejnižší možné) ceny pro koncového zákazníka. Strategie ICT infrastruktury musí být velmi úzce provázána s energetickou strategií regionu, protože úspěšnost využití ICT je kriticky závislá na bezpečnosti a spolehlivosti dodávek energie, zejména elektřiny.

V horizontu 2024 by mělo být území kraje vybaveno základní páteřní veřejně dostupnou infrastrukturou tvořenou optickými sítěmi s dostatečnou kapacitou, wi-fi připojením ve všech obcích regionu a mobilními službami LTE s nejvyšší frekvencí.

K dosažení tohoto stavu je třeba vedle systematického rozšiřování optických sítí umožnit instalaci zařízení pro wi-fi připojení ve všech obcích, zejména průběžně prováděnou osvětou mezi samosprávami obcí a ve veřejných organizacích. Kraj může být nápomocen také podmínkami, které nastaví pro podporu poskytovanou ze státního rozpočtu jeho prostřednictvím. Bonifikací služeb založených na digitalizaci ve vzdělávání, v sociální oblasti, ve zdravotnictví, v řízení dopravy na svém území podpoří potřebu instalace potřebné ICT infrastruktury. Podobně může umožnit větší rozšíření krajem podporovaných kulturních akcí online přenosy apod.

Zároveň musí kraj usilovat o prosazení podmínek pro Průmysl 4.0, usilovat jen o takové investiční pobídky, které toto umožní, zároveň usilovat o instalaci datových center a center cloudových služeb na svém území.

V oblasti legislativy by měl kraj přispět k tomu, aby se součástí stavebního zákona stala podmínka kolaudace nových budov pouze s dostupným připojením k internetu, resp. optické síti.

Do roku 2030 by mělo být dosaženo zapojení všech obcí do optických sítí a dostupnost 5G na celém území Středočeského kraje. Domácnosti, veřejný sektor i podnikatelé budou 100% vybaveni zařízeními pro elektronickou komunikaci a budou je využívat pro řešení svých potřeb. Veřejná správa umožní komunikaci s občany výhradně elektronicky.

Návrh indikátorů pro sledování naplňování specifického cíle:

1. Pokrytí území kraje ICT infrastrukturou s parametry srovnatelnými s nejlépe vybavenými evropskými regiony
2. Vybavenost firem a obyvatel kraje koncovými zařízení ICT infrastruktury a gramotnost k jejich využívání
3. Počet aplikací pro elektronickou komunikaci využívaných v jednotlivých oblastech společenského života

Typová opatření

Strategické řízení rozvoje ICT infrastruktury v kraji

Kraj by měl vytvořit koncepci rozvoje ICT infrastruktury, a to ve dvou částech – koncepci celkového rozvoje ICT v kraji a koncepci rozvoje ICT infrastruktury pro potřeby veřejné správy. Pro obě části je napřed potřebné zmapovat současnou situaci. Pokud jde obecně o rozvoj ICT infrastruktury, ta se relativně dynamicky, ale živelně rozvíjí, přitom cílem kraje je po všech stránkách efektivní, ale ve všech částech kraje dostatečné pokrytí službami ICT infrastruktury. Pro získání potřebných dat o současném stavu je nezbytná dohoda s poskytovateli služeb ICT tak, aby byli ochotni ke společnému sdílení dat o svých instalacích, vytvořila se tak mapa současného stavu a mohla být vytvořena koncepce páteřní a „distribuční sítě“ infrastruktury. Tam, kde rozvoj ICT infrastruktury není v současnosti ekonomicky efektivní pro soukromé subjekty, může ve veřejném zájmu zajistit vybavenost kraj nebo obec s dotační podporou státu, resp. EU fondů.

Do přípravy koncepce musí být zapojeni zejména poskyvatelé služeb ICT infrastruktury a představitelé obcí. V horizontu jednoho roku je možné popsat současný stav, do dvou let vytvořit koncepci rozvoje ICT infrastruktury na území kraje. Výstavba infrastruktury ICT by měla být krajem koordinována tak, aby byla dlouhodobě efektivní, tj. dostatečně robustní s výhledem v dlouhodobějším horizontu. Současně byla budována těmi, pro které je to v daném místě nejefektivnější a snadno dostupná pro případ potřeby změny/úpravy.

Dotační možnosti pro obce lze využít hned, pokud bude v OP PIK umožněno čerpat prostředky na tyto služby také veřejným subjektům (obcím a krajům), dále je třeba podporu prosazovat v dalším programovém období EU fondů (včetně opatření společné zemědělské politiky).

Vytvoření systému nástrojů pro rozvoj ICT infrastruktury na úrovni kraje (krajského úřadu)

Středočeský kraj může z vlastního rozhodnutí snížit bariéry pro přístup k „rychlému internetu“, a to umožněním přístupu investorů do ICT infrastruktury k vlastním pozemkům, v souladu se zákonem 194/2017 Sb., o likvidaci bariér, odpuštěním nebo radikálním snížením poplatků za věcné břemeno, informováním o možnosti realizovat ICT infrastrukturu v místech instalací jiné infrastruktury a liniových staveb v krajské působnosti a další. Tyto a řada dalších kroků by měly být součástí systému podpory rozvoje ICT infrastruktury ve Středočeském kraji. Kraj by měl zřídit „zmocněnce pro ICT“, který se svým týmem vytvoří systém nástrojů, bude hlavním komunikátorem ICT dovnitř kraje i vůči státním orgánům a systém podpory bude postupně doplňovat o nástroje, které budou v daném období efektivní. Funkce zmocněnce pro ICT by měla být krajem zřízena okamžitě, mělo by se jednat buď o člena Rady Středočeského kraje nebo odborníka, který bude pravidelně zván na jednání Rady kraje s tím, že významná rozhodnutí Rady kraje budou vždy před jejich přijetím posuzována z hlediska rozvoje

ICT infrastruktury a jejího využití jako primárního nástroje pro rozvoj kraje. Na základě postupně získávaných znalostí by měl být zmocněnec zadavatelem/komunikátorem potřeb výzkumu, vývoje a inovací Středočeského kraje vůči státním dotačním titulům na výzkum a vývoj. Rozvoj ICT na území kraje jednoznačně vyžaduje personální a další kapacitní posílení a posílení role útvaru IT na úřadu Středočeského kraje.

Informační podpora místních samospráv a firem, zejména MSP, při rozhodování o instalaci a využití ICT infrastruktury

Kromě činností ve vlastní působnosti může kraj velmi významně přispět k rozvoji ICT infrastruktury také informační, metodickou a expertní podporou obcí a firem, zejména MSP, včetně „poradny-helpdesku“. K tomu je potřebné vytvořit ICT krajský portál ke sdílení příkladů dobré praxe, návodů pro realizaci ICT infrastruktury, shromažďování informací o užitečných řešeních, která nejsou bez ICT infrastruktury možná. Portál je možné vytvořit okamžitě. Do jeho tvorby a sdílení informací by měli být zapojeni jak poskytovatelé ICT infrastruktury, tak obce, poskytovatelé softwarových řešení, poskytovatelé služeb internetu věcí (IoT) a další. Portál by měl fungovat dlouhodobě a poskytovat informace/příklady dobré praxe také z nejvyspělejších regionů Evropy.

Zajištění dostupnosti zařízení pro elektronickou komunikaci občanům všech věkových kategorií a všem typům organizací na území kraje

Vybavenost počítači, mobilními telefony a dalšími zařízeními pro elektronickou komunikaci je ve Středočeském kraji vysoká a konkurence dodavatelů těchto výrobků a služeb umožňuje lidem v produktivním věku zajistit si tyto výrobky. Pokud má dojít k obecné „elektronizaci všeho“ v kraji, je třeba umožnit přístup k těmto zařízením také seniorům, sociálně slabým skupinám obyvatel, ve veřejné sféře školám, zdravotnickým zařízením, zařízením sociálních služeb a dalším. K tomu je třeba vytvořit strategický dokument identifikující cílové skupiny a oblasti činností, pro které je dané vybavení potřebné. V návaznosti na tento krok umožnit přístup ke koncovým zařízením pro elektronickou komunikaci prostřednictvím podpory z krajského nebo národního dotačního titulu, resp. EU fondů obdobně, jako je tomu v současnosti u „kotlíkových dotací“. Vedle tohoto vybavení je třeba zajistit kurzy, vzdělávací programy pro skupiny obyvatel, jimž budou zařízení poskytnuta, např. jako součást komunitního života. Také tato aktivita může být financována z EU fondů v současnosti nebo v novém programovacím období. Tato činnost by měla spadat do působnosti krajského zmocněnce pro ICT.

Vytvoření a rozvoj krajské sítě eGovernmentu

Koncepce rozvoje krajské sítě eGovernmentu by měla být součástí celkové koncepce rozvoje ICT infrastruktury v kraji. Příkladem může být koncepce kraje Vysočina, kde existuje kromě transparentního úřadu kraje s jasnými vnitřními pravidly systematického pořizování dat a jejich zveřejňování také i přímé (technické) elektronické propojení krajského úřadu s obcemi s rozšířenou působností a k tomu navázanými organizacemi v působnosti kraje, včetně škol, sociálních zařízení a dalších. Ve Středočeském kraji je možné tento koncept vytvořit na základě analýzy současného stavu v horizontu cca dvou let. Prosazovat pak lze tuto koncepci s dotační podporou z národních a EU fondů v horizontu dalších pěti let. Cílem by měla být elektronizace všech agend v samosprávné činnosti kraje a municipalit, rovněž v přenesené působnosti státní správy ve prospěch občanů kraje. Na přípravě a realizaci koncepce (v působnosti krajského zmocněnce pro ICT) by se měly podílet jak pracovníci krajského úřadu, tak zástupci municipalit a organizací financovaných z veřejných zdrojů.

Prosazení principu Open Data všude tam, kde je to možné

Pro jakékoli nakládání s daty a informacemi je třeba zavést princip Open Data, tj. data zveřejněná na internetu, která jsou úplná, snadno dostupná, strojově čitelná, používající standardy s volně dostupnou specifikací,

zpřístupněná za jasně definovaných podmínek pro užití dat s minimem omezení, dostupná uživatelům při vynaložení minima možných nákladů. Kromě základních informací o kritické infrastruktuře a chráněných citlivých údajů by se princip Open Data měl týkat všech oblastí života kraje a všech dat, která jsou sbírána nebo přejímána Středočeským krajem.

K podmínkám užití otevřených dat patří zejména to, že uživatel dat není omezován ve způsobu jejich použití, je mu umožněno jejich další šíření, ale pouze tak, že je citován zdroj – autor dat. Při dalším šíření musí i ostatní uživatelé mít stejná oprávnění s daty nakládat, během šíření dat nesmí dojít např. k omezení jejich využití pouze pro nekomerční účely.

Prosazení tohoto principu není úplně jednoduché, zejména s odkazem na potenciální existenci bariéry při zveřejňování osobních údajů (které samozřejmě zveřejňovat nelze), případně se zdůvodněním, že toto nedovolí příslušné ministerstvo z přílišné opatrnosti. Pokud však má fungovat transparentní veřejná správa, pak je toto nezbytné. Zároveň tak mohou vznikat nové příležitosti pro byznys (příkladem je postup města Tel Aviv, které je dnes téměř zcela digitalizováno).

Vytvoření geoportálu Středočeského kraje a podpora „chytrého regionu“

Vizualizace systematicky sbíraných dat je jen jednou z rolí geoportálu. Obecně se jedná o systém sběru dat, jejich standardizaci a dostupnost veřejnosti. Na principu Open Data bude postupně zkvalitněn stávající mapový portál Středočeského kraje, vytvořen koncept geografického informačního systému kraje, tento bude postupně naplňován krajským úřadem a návazně organizacemi v působnosti kraje. Nově postavený systém umožní připojení současných mapových portálů municipalit. Koncept bude postaven na „distribuovaných datech“, dobrovolné a vzájemně výhodné spolupráci všech aktérů v kraji, kteří ve svém zájmu vizualizují sbíraná data a podle principů krajské politiky „otevřených dat“ budou ochotni k této politice přistoupit. Po zkušenostech z různých zemí světa, zejména z Izraele, lze předpokládat, že tento systém bude užitečný pro občany a dá příležitost pro vznik řady nových řešení, zejména IT aplikací, které budou sloužit občanům obecně nebo jednotlivým cílovým skupinám, na tomto základě vzniknou příležitosti pro nové podnikání. Iniciátorem geoportálu by měl být krajský úřad, který by měl připravit odpovídající projekt s podporou IROP nebo s podporou krajského rozpočtu. Tento projekt je realizovatelný v průběhu dalších tří až čtyř let s tím, že nadále by měl být udržován krajským úřadem nebo k tomu zřízenou organizací, která bude podpůrnou strukturou také pro realizaci principů „chytrého regionu“, bude vykonávat informační podporu regionu a municipalit v této oblasti.

Realizace „karty občana kraje“ umožňující zapojení veřejnosti do dobré správy v kraji i v obci, využití služeb veřejné správy

Dobrá veřejná správa není možná bez zapojení veřejnosti do rozhodování a získávání zpětné vazby od občanů daného regionu nebo obce. Po vzoru „karty rezidenta“, kterou používá např. město Tel Aviv pro spolupráci s občany, by měla být zavedena „karta občana Středočeského kraje“, která by umožňovala využívat služby obcí a regionu za použití jediného identifikátoru. Vzhledem k nezvyklosti tohoto instrumentu je o jeho zavedení možné diskutovat až po vytvoření základní ICT infrastruktury kraje v horizontu tří až čtyř let.

Prioritní oblast 8: Sociální služby

Oblast sociálních služeb bude v příštím desetiletí procházet řadou transformačních procesů, které mají významnou souvislost a dopad na prevenci a řešení nepříznivých sociálních situací obyvatel Středočeského kraje. Konkrétně se jedná o řešení veškerých oblastí, na které reagují jednotlivé druhy sociálních služeb (např. nepříznivá sociální situace z důvodu věku, situace související se zdravotním postižením, oblast rodin s dětmi, oblast sociální patologie či sociálního vyloučení a další). V důsledku demografických změn na krajské, celostátní i celoevropské úrovni dojde k nárůstu počtu osob v seniorském věku a s tím souvisejících sociálních a zdravotních omezení. Důsledky demografických změn bude v příštích letech nezbytné vyvážit efektivním a udržitelným systémem financování sociálních služeb, důslednou optimalizací jejich sítě, zvýšením kvality péče, zabezpečením lidských zdrojů, preventivními opatřeními, poradenstvím a zapojením místních komunit pečujících osob a dobrovolníků. Z odborných studií a prognóz vývoje na celoevropské úrovni vyplývá, že jediným řešením, jak překonat přicházející výzvy v sociální oblasti, je důsledné uplatňování sociálních inovací a efektivnější využívání informačních a komunikačních technologií.

Vzhledem k demografickým trendům bude klíčovým předpokladem pro zajištění kvality života cílových skupin i postupná, ale cílená integrace sociálních a zdravotních služeb a zvýšení důrazu těchto systémů na oblast prevence a včasné zjištění rizikových faktorů. Preventivní opatření mohou mít významný pozitivní dopad i na kvalitu života seniorů, kteří tak budou žít déle, zdravěji a nezávisle na systémech sociální a zdravotní péče. Prevence se nicméně netýká jen změn v chování a prostředí jednotlivců. V oblasti sociálních inovací a prevence musí být podporovány města a obce tak, aby změny v chování a přístupu komunit měly dopad na zvýšení efektivity naplňování potřeb občanů Středočeského kraje. Dalším klíčovým aspektem, který umožní překonat sociálně-demografické výzvy, je oblast komplexní rehabilitace (tj. procesní změna, kdy se současně řeší rehabilitace zdravotní, sociální, pracovní a vzdělávací). Zvýšení kvality v této oblasti, včetně posílení modelu domácí péče a využití technologických inovací, podpoří kvalitu života cílových osob. Obdobná opatření lze realizovat i pro skupinu osob se zdravotním postižením, která se částečně se skupinou seniorů prolíná. Doplňková opatření musí být u obou skupin zaměřena na podporu neformálních pečovatelských, zejména osob blízkých, ale případně a perspektivně i dobrovolníků. Mezi skupinou osob se zdravotním postižením je specifickou skupinou dětí a nezletilých, kde péče v rodině má největší dopady na ekonomickou stránku života rodiny a vyžaduje specifickou podporu, např. formou sociální práce.

Jednou z nejvýznamnějších potřeb v oblasti sociálních služeb na území Středočeského kraje je intenzivnější využití technologií, včetně informačních a komunikačních. ICT aplikace, asistivní technologie, systémy tzv. chytré péče, technologicky orientovaná zdravotní a domácí péče umožní seniorům a dalším cílovým skupinám žít samostatně a v odpovídající kvalitě životních podmínek. Technologie stejně tak pomohou poskytovatelům péče lépe organizovat své služby a zvýšit její produktivitu a kvalitu v dlouhodobém hledisku. Nezpochybnitelný přínos budou mít ICT technologie v oblasti plánování sítě sociálních služeb a jejich jednotlivých oblastech, včetně zmíněné integrace zdravotních a sociálních služeb.

Inovativní ICT řešení v oblasti plánování sociálních služeb jsou klíčová nejen pro oblast služeb sociální péče, ale i pro služby sociální prevence, které předcházející vzniku a prohlubování sociálně patologických jevů ve společnosti a podporují jednotlivce či rodiny ohrožené sociálním vyloučením v procesu plnohodnotné sociální integrace.

S ohledem na dlouhodobé socio-demografické a technologické trendy v oblasti sociálních služeb jsou stanoveny dva specifické cíle, které vycházejí z vnitřních potřeb této oblasti a zároveň reflektují přesah do dalších sektorů, zejména zdravotnictví, ICT a dopravy.

Specifický cíl 8.1: Zkvalitnit systém sběru, vyhodnocování a analýzy informací o potřebách cílových skupin a cílových osob sociálních služeb ve Středočeském kraji

Specifický cíl reaguje na problém nedostatečné znalosti současných a budoucích potřeb a poptávky po sociálních službách ze strany obyvatel Středočeského kraje. Středočeský kraj nemá v současné době k dispozici odpovídající analytické nástroje pro monitorování a vyhodnocování specifických potřeb cílových osob sociálních služeb (chybí Open Data nebo jejich zpracování a neexistuje koordinovaná terénní depistáž a sociální práce na území). Potřebnost jednotlivých služeb je v rámci procesu plánování posuzována na základě informací a vyjádření ORP, kdy do procesu sběru informací nemusí být vždy dostatečně zapojeny obce a místní komunity. Pro plánování služeb nejsou k dispozici přesná data o efektivním rozložení sítě sociálních služeb, efektivitě vynaložených prostředků, plánovaného poměru jednotlivých typů sociálních služeb a jejich územního rozdělení. Nedostatečné zacílení sociálních služeb a jejich rozložení v územích kraje může mít za následek snížení kvality a dostupnosti péče.

Krátkodobé hledisko (do roku 2020): Předpokladem změny tohoto stavu je stanovení strategie a pilotování konkrétních nástrojů pro sběr a vyhodnocení dat o potřebách cílových osob systému sociálních služeb. Cíl předpokládá zapojení širokého okruhu partnerů na krajské i místní úrovni, včetně obcí a dalších aktérů místních komunit. Rozhodujícím faktorem úspěšnosti informačního a monitorovacího systému je zahájení spolupráce s provozovateli dalších informačních systémů na úrovni kraje (zdravotnictví, krajský rozpočet, případně doprava), s institucemi na národní úrovni (úřady práce a zdravotní pojišťovny) a s administrativami krajů sousedících se Středočeským krajem za účelem snížení dopadu systémových změn v jejich systémech sociálních služeb. Dílčím cílem do roku 2020 je vytvoření partnerské sítě subjektů zapojených do sběru, vyhodnocování a analýzy dat. Garantem této partnerské sítě bude Středočeský kraj. Do roku 2020 bude dále vytvořena a testována pilotní verze monitorovacího systému zahrnující socio-demografická data.

Ze střednědobého hlediska (do roku 2024) bude síť sociálních služeb ve Středočeském kraji plánována s pomocí vytvořeného souboru vzájemně propojených analytických a prognostických nástrojů, které reflektují rozmanitost poptávky po sociálních službách. Systém bude založen i na analýze potřeb jednotlivce-cílové osoby (nikoli pouze jeho příslušnosti k cílové skupině) a bude schopen identifikovat, kdy je sociální služba potřebná/nutná a kdy ne, a kdy lze situaci řešit jinými nástroji. Do systému bude aktivně zapojeno široké portfolio partnerů jak na krajské, tak i lokální úrovni, systém bude propojen s relevantními informačními databázemi na národní a krajské úrovni a je zajištěna vnitřní kontrola kvality dat. Datový obsah systému bude průběžně vyhodnocován kvalitativními analýzami a procesními evaluacemi. Informace budou dostupné širokému okruhu uživatelů (např. zadavatelů a poskytovatelů sociálních služeb, cílových osob, institucí pro demokratickou kontrolu) a budou mít přímou vazbu na rozpočet Středočeského kraje.

Cílový stav (do roku 2030): Systém sociálních služeb je plánován na základě expertní a komplexní znalosti situace a specifík cílových skupin. Sociální služby jsou plánovány ve vzájemné koordinaci státní správy, místní samosprávy a poskytovatelů sociálních služeb.

Návrh indikátorů pro sledování naplňování specifického cíle:

1. Počet a podíl (v %) aktérů zapojených do informačního systému, kteří aktivně komunikují a poskytují relevantní data v členění: a) poskytovatelé sociálních služeb, b) obce, c) provozovatelé dalších informačních systémů
2. Počet a podíl zapojených ORP, které aktivně a koordinovaně na svém území definují potřebnost cílových osob ve spolupráci s jednotlivými aktéry

Typová opatření

Informační systém pro sledování a vyhodnocování dat o potřebách cílových osob s ohledem na poskytování sociálních služeb ve Středočeském kraji, včetně budování znalostní báze pro nastavení sociální práce, prevence a poskytnutí služeb

Opatření zvýší znalostní potenciál institucí Středočeského kraje ve vztahu k současným a budoucím potřebám a poptávce obyvatel území po sociálních službách. Prostřednictvím tohoto opatření získá Středočeský kraj odpovídající analytické nástroje pro monitorování a vyhodnocování specifických potřeb uživatelů a dojde k přesnějšímu zacílení služeb. Do roku 2020 bude vytvořena a testována pilotní verze informačního systému, která umožní podrobné zmapování současného stavu potřebnosti služeb v regionu, včetně analýzy územního pokrytí jednotlivými relevantními službami, rozsahu jejich činnosti a kapacitních možností, časového rámce poskytování, zjištění a objasnění překryvů v území atd. Jednou z funkcí informačního systému bude i ověřování, zda sociální služby dokáží reagovat na společenské změny a měnící se potřeby obyvatel. Výsledkem pilotní fáze monitorování bude vytvoření optimalizovaného modelu pokrytí sociálními službami včetně finančního plánu. Do pilotní verze by měly být zahrnuty všechny obce s rozšířenou působností, poskytovatelé sociálních služeb a obce, včetně jejich sítí. Po testovací fázi bude v roce 2021 zahájena příprava a implementace plné verze monitorovacího a informačního systému, do které budou zahrnuti všichni klíčoví aktéři sociálního systému v kraji. Monitorovací systém bude v maximální možné míře propojen s dalšími informačními systémy na úrovni kraje a ČR (zejména zdravotnictví a krajský rozpočet). V letech 2021–2030 bude systém průběžně aktualizován a bude provázán s prognostickými nástroji tak, aby poskytl komplexní expertní znalosti o situaci cílových skupin a osob systému sociálních služeb (obyvatel Středočeského kraje). Díky propojení s prognostickými nástroji vznikne znalostní báze pro nastavení sociální práce, prevence a poskytování služeb.

Specifický cíl 8.2: Zajistit udržitelnou síť sociálních služeb, která bude pružně reagovat na demografické změny a překoná územní disparity mezi centrálními a periferními oblastmi Středočeského kraje

Specifický cíle reaguje na výzvy a rizika, která pro stávající systém sociálních služeb představují socio-demografické změny, zejména zvyšující se poptávka po sociálních službách ze strany seniorů. Tato cílová skupina je již dnes dominantní skupinou uživatelů sociálních služeb v kraji (zejména pobytových a terénních).

Ve Středočeském kraji bude dále docházet ke stárnutí populace, což se bude projevovat konstantním růstem podílu věkové skupiny seniorů nad 65 let. Podle demografické projekce ČSÚ bude v roce 2050 poměr počtu seniorů a počtu dětí v kraji činit 2:1 ve prospěch seniorů a průměrný věk pozvolna vzroste oproti současnosti o pět let na hodnotu 46,1 let. Socio-demografický trend stárnutí obyvatelstva navíc neprobíhá a nebude probíhat rovnoměrně ve všech územích (okresech) kraje.

Vzhledem k přibývajícimu počtu obyvatel nad 65 let je v dlouhodobém horizontu zřejmé, že kapacitu sociálních služeb v kraji bude nutné postupně optimalizovat, a to zejména s ohledem na seniory se sníženou soběstačností. Zároveň je zřejmé, že objem disponibilních prostředků bude pro financování sociálních služeb pravděpodobně dlouhodobě nedostatečný, a to i pro navyšování kapacit jednotlivých druhů sociálních služeb (včetně pobytových).

Financování systému sociálních služeb je v současnosti závislé na výši státní dotace přidělované kraji a již dnes nepokrývá veškeré požadavky, tedy ani potřeby v regionu. Možnosti financování systému sociálních služeb z rozpočtu Středočeského kraje nad rámec státní dotace (např. z prostředků grantových programů Středočeského kraje) jsou značně omezené. V důsledku nerovnoměrného stárnutí populace z územního hlediska se budou nadále prohlubovat poměrně značné disparity mezi centrálními a periferními oblastmi kraje.

Stárnutí populace a další změny v socioekonomické a demografické struktuře obyvatelstva vytvářejí intenzivní tlak na oblast plánování a poskytování sociálních služeb v kraji. To se netýká pouze cílové skupiny seniorů, ale i dalších skupin jako jsou osoby se zdravotním postižením, osoby s chronickým duševním onemocněním, osoby s mentálním postižením, osoby ohrožené sociálním vyloučením a další.

Sociálně-ekonomické nerovnosti (disparity) mezi jednotlivými oblastmi (územími), zejména centrálními a periferními oblastmi kraje, ještě více zvyšují nároky na kvalitní a přesné plánování služeb.

Krátkodobé hledisko (do roku 2020): V rámci plánování sítě sociálních služeb budou identifikovány konkrétní možnosti pro optimalizaci a finanční zefektivnění poskytovaných sociálních služeb, mimo jiné prostřednictvím zavedení systému úspor v dopravě a spotřebě energií. Bude vypracována strategie zefektivnění financování systému sociální oblasti prostřednictvím integrace zdravotních a sociálních služeb v komunitě na úrovni konkrétních opatření a krajských intervencí. Budou zavedena klíčová opatření v oblasti prevence, předpokládající zdravotní, sociální a environmentální aspekty s cílem dosažení maximální délky nezávislého života cílových osob sociálního systému. Preventivní opatření budou zahrnovat jak akce v oblasti předcházení zdravotním problémům a rizikům (zdravotní gramotnost), vytváření bezbariérových prostředí (prevence pádů a usnadnění pohybu), tak specifická opatření pro sociálně znevýhodněné osoby, osoby s chronickým duševním onemocněním, osoby s mentálním postižením, osoby žijící v odlehlých venkovských oblastech, migranty či další osoby. Bude vytvořen dlouhodobý program pro získávání a udržení pracovníků v sociálních službách, jejich průběžné vzdělávání, motivaci, stress management a řešení konfliktů. Budou připraveny mechanismy podpory domácí péče a neformálních pečovatелů. Do roku 2020 bude vytvořena dlouhodobá koncepce využití informačních a komunikačních technologií v sociálních službách (asistivní technologie, telemedicína a ICT k podpoře cílové osoby).

Střednědobé hledisko (do roku 2024): V rámci sítě sociálních služeb budou podporovány a dále rozvíjeny terénní a ambulantní služby, plně využívány asistivní technologie, telemedicína a ICT k podpoře cílové osoby a managementu spolupráce neformálních pečovatелů a odborných sociálních a zdravotních služeb. Do roku 2024 budou implementovány mechanismy integrace zdravotních a sociálních služeb v komunitě (ošetřovatelské a rehabilitační péče, zapojení praktických lékařů a komunitních zdravotních sester apod.). Středočeský kraj aktivně podpoří zavádění moderních inovativních trendů v sociální oblasti (např. život ve vlastním přirozeném prostředí namísto rezidenční péče, která je poskytována jen v případech, kdy je samostatnost zásadně omezena nepříznivou sociální situací, zejména mírou zdravotního omezení).

Cílový stav (do roku 2030): Je zaveden systém integrovaných zdravotních a sociálních služeb, který pružně reaguje na demografické změny, překonává sociálně-ekonomické nerovnosti regionu, je založen na terénní péči ve vlastním domácím prostředí, mobilitě poskytovatelů, spolupráci profesionálů, dobrovolníků a pečujících osob a využívání ICT a inovací v dopravě. Jsou nastaveny kapacity ambulantních sociálních služeb a pobytových sociálních služeb pro osoby, které nezbytně potřebují právě tuto formu služeb (zejména osoby s nejvyšší mírou podpory, které již nemohou využívat terénní a ambulantní služby). Jsou nastaveny mechanismy optimalizace kapacity služeb sociální prevence a poradenství, kterými kraj reaguje zejména na socio-ekonomické trendy a změny.

Návrh indikátorů pro sledování naplňování specifického cíle:

1. Podíl uspokojených žadatelů o sociální služby ze Středočeského kraje na celkových žadatelích ze Středočeského kraje v daném roce dle ambulantních, terénních a pobytových sociálních služeb a v členění podle věkových skupin
2. Podíl veřejných disponibilních finančních zdrojů na provozní náklady sociálních služeb v porovnání s ověřenými potřebami sítě sociálních služeb Středočeského kraje – v členění na ambulantní, terénní a pobytové sociální služby

3. Podíl finančních prostředků poskytovaných do systému sociálních služeb z jednotlivých veřejných zdrojů (MPSV, Středočeský kraj, obce) – členění na ambulantní, terénní a pobytové sociální služby
4. Počet zavedených úspěšných moderních inovativních trendů přispívajících k postupné integraci zdravotních a sociálních služeb

Typová opatření

Program přípravy integrace zdravotních a sociálních služeb

Opatření je dlouhodobým nástrojem Středočeského kraje pro řešení socio-demografických výzev a problémů. Výsledkem opatření bude postupné, ale cílené propojení sociálních a zdravotních služeb v kraji, které umožní krajským institucím a poskytovatelům vyrovnat se s nárůstem počtu osob v seniorském věku a s tím souvisejícím sociálním a zdravotním omezením. Součástí opatření bude v první fázi (do roku 2020) shromáždění znalostí a zahraničních zkušeností v předmětné oblasti. Tyto zkušenosti a znalosti budou vstupem pro realizaci „managementu integrace“ zdravotních a sociálních služeb jako nezbytné podmínky zavádění sociálních inovací v kraji. Znalosti a zkušenosti budou získány např. prostřednictvím zapojení krajských institucí a/nebo konkrétních poskytovatelů do projektů mezinárodní spolupráce a výměny zkušeností na úrovni členských a nečlenských států EU a progresivních mimoevropských zemí (např. USA a Izrael). V návaznosti na zahraniční know-how a navazující expertizy bude do roku 2020 vypracován dlouhodobý plán integrace zdravotních a sociálních služeb ve Středočeském kraji. Tento plán stanoví postupy a modely spolupráce institucí a poskytovatelů, pilotní projekty, finanční rámec atd. V letech 2021–2024 budou na území kraje pilotně testovány vybrané projekty v oblastech managementu spolupráce neformálních pečovatelských, dobrovolnických, komunit, komunitních center, odborných sociálních a zdravotních služeb a ošetrovatelské a rehabilitační péče. Součástí plánu bude i stanovení modelů zapojení praktických lékařů a tzv. komunitních zdravotních sester. Na základě pilotní implementace a ověřené praxe bude nastaven systém integrovaných zdravotních a sociálních služeb s horizontem do roku 2030. Cílovou skupinou opatření jsou obyvatelé Středočeského kraje, kteří využívají sociální a zdravotní služby, popř. jsou jejich cílovými osobami.

Program rozvoje ICT v sociálních službách

Opatření umožní Středočeskému kraji v budoucnu plně využívat asistivní technologie, telemedicínu a informační a komunikační technologie k podpoře cílových osob sociálních služeb. Prostřednictvím aktivit tohoto opatření kraj získá předpoklady pro zavádění moderních inovativních trendů v sociální oblasti, jako je život ve vlastním přirozeném prostředí namísto rezidenční péče, postupnou, ale cílenou integraci sociálních a zdravotních služeb a optimalizaci a finanční zefektivnění poskytovaných sociálních služeb (dlouhodobé snižování nákladů v dopravě a spotřebě energií). V letech 2018–2020 kraj získá prostřednictvím účasti v mezinárodních projektech, expertních platformách a výzkumných projektech dostatečné znalosti a zkušenosti pro zpracování ucelené koncepce rozvoje a implementace ICT technologií v sociálních službách. Na základě této koncepce zpracované nejpozději do roku 2020, budou v následujících 4 letech realizovány pilotní projekty využití asistivních technologií, telemedicíny a dalších ICT nástrojů. Součástí pilotáže technologií bude i nastavení nových procesů a kroky kraje v oblasti legislativní iniciativy, nutné a nezbytné pro dosažení plného využití ICT technologií v sociální oblasti v roce 2030. Do realizace opatření budou po celou dobu implementace programu rozvoje kraje zapojeni regionální výzkumní aktéři (regionální centra výzkumu), kteří vytvoří dlouhodobou podpůrnou platformu pro realizaci opatření. Spolupráce s výzkumnými institucemi, včetně zapojení odborníků a vysokoškolských studentů, bude ze strany kraje stimulována prostřednictvím inovačních voucherů a obdobných intervenčních schémat.

Program podpory komunitních center

Opatření bude realizováno prostřednictvím výzkumných projektů a následně grantových programů. Cílem aktivit tohoto opatření bude dosáhnout maximální délky nezávislého života cílových osob sociálního systému ve Středočeském kraji. Náplní opatření bude aktivizace zejména seniorů a osob se zdravotním postižením, popř. rodin prostřednictvím činnosti komunitních center v kraji. Komunitní centra budou k dispozici i pro další skupiny občanů a pro mezigenerační setkávání a budou ve vzájemné interakci s oblastí dobrovolnictví. V první fázi budou v letech 2018–2020 realizovány výzkumné projekty, které ověří fungování komunitních center pro aktivizaci zejména seniorů a osob se zdravotním postižením, popř. rodin s dětmi. Na základě výsledků tohoto ověření bude po roce 2021 prostřednictvím grantových programů v kraji podpořeno zavedení praxe komunitních center a dobrovolnictví, a to i ve venkovských oblastech, aby došlo k postupnému vyrovnávání disparit života seniorů a osob se zdravotním postižením v městských oblastech a na venkově v horizontu roku 2030. Při realizaci opatření se předpokládá systematická podpora kraje obcím, místním akčním skupinám, případně dalším občanským zapojeným subjektům.

Program podpory neformální péče a dobrovolnictví

Opatření umožní nastavit dlouhodobé mechanismy podpory domácí péče a neformálních pečovatelů včetně dobrovolnictví, které budou využívat i komunitní centra a další existující institucionální infrastrukturu služeb. V letech 2018–2020 bude v rámci výzkumného projektu podrobně zmapován současný stav a zdroje neformální péče, dobrovolnictví a sousedské výpomoci na území kraje. V přípravné fázi bude zároveň vytvořena odborná platforma a zahájena mezinárodní a mezikrajská spolupráce, jejímž cílem bude sdílená praxe a přenos dobré praxe. Po roce 2021 bude postupně budována síť dobrovolnictví a sousedské výpomoci a podpory neformální péče. Při realizaci opatření se předpokládá systematická podpora kraje obcím, místním akčním skupinám, případně dalším občanským zapojeným subjektům.

Prioritní oblast 9: Zdravotnictví

Dobrý zdravotní stav obyvatel je jedním z klíčových předpokladů úspěšného sociálně-ekonomického rozvoje kraje. Zdraví jako stav plné tělesné, duševní a sociální pohody je významnou společenskou a ekonomickou hodnotou, která má dopad na potenciál a bohatství jednotlivců, skupin i celých komunit. Zdraví navíc ovlivňuje celou řadu aspektů života kraje jako je produktivita práce nebo výše výdajů na sociální péči. Kvalita života obyvatel tak bude v příštích deseti letech ve značné míře záviset na tom, zda se Středočeskému kraji podaří čelit dlouhodobým výzvám v oblasti zdravotnictví. V důsledku současných socio-demografických trendů, mezi něž patří zejména pokračující stárnutí obyvatelstva, bude v této oblasti v nejbližších letech docházet k postupnému omezování finančních i lidských zdrojů.

Systém zdravotnictví ve Středočeském kraji a navazující síť sociálních služeb, se kterou se zdravotnické služby stále více propojují, je dlouhodobě vystaven problému nedostatku odborného personálu. Ve Středočeském kraji je tento obecný trend navíc umocněn ekonomickými problémy některých zdravotnických zařízení. Udržitelnost krajského systému zdravotní péče je tak podmíněna systémovými, koncepčními a technologickými změnami, které napomohou k vyšší prevenci nemocnosti, aktivnějšímu přístupu obyvatel kraje k vlastnímu zdraví a aktivnímu a zdravému životu seniorů a dalších cílových skupin.

Mezi systémové změny, které významným způsobem přispějí k efektivitě výdajů ve zdravotnictví, patří zejména zvyšování kapacit kvalitní následné a dlouhodobé péče, zavedení asistivních a telemedicinských technologií, nastavení a dlouhodobý rozvoj mechanismů spolupráce a koordinace jednotlivých poskytovatelů zdravotních služeb (včetně praktických lékařů, specializovaných ambulantních pracovišť a akutní lůžkové a následné péče), propojení systému zdravotnictví se sociálními službami a zavedení některých sociálních inovací, mezi něž patří například koncept komunitní péče na zdravotně-sociálním pomezí (spolupráce praktických lékařů, komunitních zdravotních sester a sociálních pracovníků).

Mimořádnou příležitostí pro zajištění udržitelnosti systému zdravotnictví a jeho efektivity představuje telemedicína a moderní informační a komunikační technologie ve zdravotnictví (zkráceně eHealth), které jsou nástrojem pro monitoring, podporu cílové osoby a managementu zapojení pečujících osob (blízkých a profesionálů) ze zdravotních a sociálních služeb. Tyto technologie pomáhají nejen při výkonu samotné zdravotní péče, ale i včasné diagnostice rizikových faktorů a kvalitnějšímu řízení a spolupráci poskytovatelů zdravotních a sociálních služeb. Jejich využití tak bude mít vliv jak na účinnost preventivní opatření (zejména prevence chronických onemocnění), tak efektivnější spolupráci a koordinaci aktérů ve zdravotnictví.

Oblast spolupráce a koordinace je jedním ze stěžejních předpokladů efektivity a udržitelnosti systému zdravotnictví. Socio-demografické a geografické podmínky Středočeského kraje vytvářejí zvýšené nároky na krajskou administrativu. Zapojení zdravotních pojišťoven, orgánů ochrany veřejného zdraví, zdravotnických zařízení a poskytovatelů sociálních služeb je nezbytnou podmínkou pro dlouhodobou udržitelnost systému zdravotnictví a zajištění dostupné a kvalitní zdravotní péče jak v zázemí Prahy, tak v periferních oblastech. Širší zapojení těchto subjektů je zároveň podmínkou účinnosti preventivních opatření. Oblast prevence navíc vyžaduje zapojení občanů, rodin, podnikatelů, nestátních neziskových organizací a sdělovacích prostředků.

Specifický cíl 9.1: Rozvíjet mechanismy institucionální koordinace a spolupráce mezi aktéry středočeského zdravotnictví

Specifický cíl reaguje na problém nedostatečné míry institucionální koordinace a spolupráce Středočeského kraje s Hlavním městem Prahou a nízké míry spolupráce mezi jednotlivými poskytovateli zdravotních a sociálních služeb, včetně praktických lékařů, ambulantních specialistů a akutní lůžkové a následné péče. Středo-

český kraj je spolu se zdravotními pojišťovkami a ústředními orgány státní správy jedním ze tří institucionálních pilířů financování zdravotní péče v regionu, nicméně z hlediska celkového objemu je role kraje značně omezena. Rozhodujícím aktérem v oblasti jsou zdravotní pojišťovny, které nejvýrazněji ovlivňují konečnou podobu sítě poskytovatelů zdravotní péče. Institucionální koordinace na krajské i mezikrajské úrovni (především mezi Středočeským krajem a Hlavním městem Prahou) je tak podmíněna aktivní politikou krajského úřadu. Analogická situace platí i v oblasti spolupráce poskytovatelů zdravotních a sociálních služeb, kde je nezbytným předpokladem aktivní role krajského úřadu jako iniciátora propojení dvou legislativně a ekonomicky oddělených systémů.

Krátkodobé hledisko (do roku 2020): Předpokladem dosažení specifického cíle je nastavení aktivní politiky Středočeského kraje v oblasti zdravotnictví a identifikace možností institucionální koordinace na krajské i mezikrajské úrovni (především mezi Středočeským krajem, zdravotními pojišťovkami a Hlavním městem Prahou). Obdobně bude stanovena strategie spolupráce poskytovatelů zdravotních a sociálních služeb v jednotlivých územích kraje (ORP). Uvedená koordinace se soustředí zejména do nastavení rolí lůžkových zdravotnických zařízení mimo pět páteřních krajských nemocnic akutní péče, aby bylo dosaženo saturace potřeb kraje v oblasti následné a rehabilitační péče a včasných překladů z akutních nemocničních lůžek krajských nemocnic. Naplnění tohoto opatření pozitivně ovlivní ekonomiku krajem vlastněných nemocnic akutní péče.

Ze střednědobého hlediska (do roku 2024) bude vytvořen systém institucionální koordinace, spolupráce poskytovatelů zdravotních služeb a integrace těchto služeb s poskytovateli sociálních služeb na místní úrovni. V souladu s plánem integrace zdravotních a sociálních služeb (viz návrhová část strategie rozvoje kraje *Sociální služby*) budou realizována opatření vedoucí k integrované komunitní péči na zdravotně-sociálním pomezí s důrazem na koordinační roli komunitních sester a nelékařských zdravotnických pracovníků v ošetrovatelství, fyzioterapii a komplexní rehabilitaci. Cílovou skupinou těchto opatření budou zejména senioři, osoby se zdravotním postižením, osoby s chronickými onemocněními a osoby navracející se ze zařízení akutní a následné lůžkové péče do vlastního prostředí (s perspektivou rychlého návratu k pracovní schopnosti nebo sebeobsluhy). Komunitní práce budou koordinovány zejména s praktickými, případně dalšími registrujícími lékaři s cílem využít jejich odbornou kapacitu a snížit administrativní zátěž. Pro dosažení cíle bude klíčové využití informačních a komunikačních technologií (eHealth), včetně plošného zavedení prostředků telemedicíny a mobility služeb (pohyb zdravotních služeb vstříc pacientovi do jeho vlastního prostředí).

Cílový stav (do roku 2030): Systémy zdravotních a sociálních služeb jsou vzájemně integrovány, instituce a poskytovatelé efektivně plánují služby ve vzájemné koordinaci a je zaveden systém výměny informací o sociálních a zdravotních potřebách obyvatelstva.

Návrh indikátorů pro sledování naplňování specifického cíle:

1. Počet a podíl (v %) aktérů zapojených do institucionální koordinace a platform spolupráce
2. Počet zavedených úspěšných moderních inovativních trendů, přispívajících k postupné integraci zdravotních a sociálních služeb

Typová opatření

Program spolupráce a aktivní politiky Středočeského kraje v oblasti zdravotnictví

Opatření je dlouhodobým nástrojem Středočeského kraje pro rozvoj mechanismů institucionální koordinace a spolupráce mezi regionálními aktéry zdravotnictví, s přesahem do oblasti sociálních služeb. Program bude tvořit výchozí rámec pro formulaci, naplňování a vyhodnocování aktivní politiky Středočeského kraje v oblasti zdravotnictví. V dlouhodobém horizontu (2030) opatření přispěje ke vzájemné integraci systémů zdravotní a sociální péče v kraji, jejich provázanému a efektivnějšímu plánování a k oboustranné výměně informací o

sociálních a zdravotních potřebách obyvatelstva.

V první fázi (do roku 2020) bude Středočeským krajem formulována dlouhodobá vize změny v systému zdravotní péče zahrnující zejména popis nových rolí, procesů, pracovních postupů a systémů k podpoře sdílení informací a spolupráce napříč segmenty/týmy poskytujícími péči, včetně nastavení managementu změn, finančního plánování a komunikační strategie. Komunikace a srozumitelná formulace *vize zlepšení* v systémech poskytování zdravotní péče bude klíčovým faktorem pro naplňování dlouhodobého cíle opatření (integrace systémů zdravotní a sociální péče). Dlouhodobá vize změny zdravotní péče bude navázána na plán integrace samotných zdravotních a následně i zdravotních a sociálních služeb ve Středočeském kraji (*viz opatření „Program integrace zdravotních a sociálních služeb“*).

Současně bude do roku 2020 vytvořena platforma pro spolupráci a diskusi partnerů, tzn. krajských a mezikrajských institucí (především Středočeského kraje, zdravotních pojišťoven a Hlavního města Prahy), poskytovatelů zdravotních a sociálních služeb, obcí, výzkumných institucí a nestátních neziskových organizací. Zcela zásadní bude komunikace se zdravotními pojišťovnami a státem ve věci přizpůsobení sítě lůžkových zdravotnických zařízení potřebám kraje a jeho občanů. Cílem platformy bude identifikace možností a forem spolupráce, připomínkování dlouhodobé vize změny v systému zdravotní péče a dalších částí aktivní politiky Středočeského kraje v této oblasti. Iniciátorem a garantem těchto procesů bude krajský úřad, který bude též zodpovědný za legislativní iniciativu.

Do roku 2020 bude realizována pilotáž vybraných forem spolupráce regionálních aktérů ve zdravotnictví (např. pilotáž spolupráce jedné z krajských nemocnic s navazujícími službami následné a rehabilitační péče) s cílem ověřit zahraniční dobrou praxi a postupy.

V období po roce 2020 bude naplňována dlouhodobá aktivní politika, která se prostřednictvím dílčích projektů soustředí zejména na role lůžkových zdravotnických zařízení mimo páteřních pět krajských nemocnic akutní péče, aby bylo dosaženo saturace potřeb kraje v oblasti následné a rehabilitační péče a včasných překladů z akutních nemocničních lůžek krajských nemocnic.

Na základě pilotní implementace a ověřené praxe bude nastaven systém integrovaných zdravotních a sociálních služeb s horizontem roku 2030. Komplexní cílovou skupinou opatření tak jsou všichni obyvatelé Středočeského kraje, kteří využívají sociální a zdravotní služby.

Program integrace zdravotních a sociálních služeb

Opatření je dlouhodobým nástrojem Středočeského kraje pro řešení socio-demografických výzev a problémů. Opatření je identické pro oblast zdravotnictví i oblast sociálních služeb a jeho výsledkem bude postupné, ale cílené propojení sociálních a zdravotních služeb v kraji, které umožní krajským institucím a poskytovatelům vyrovnat se s nárůstem počtu osob v seniorském věku a s tím souvisejícím sociálním a zdravotním omezením.

Součástí opatření bude v první fázi (do roku 2020) shromáždění znalostí a zahraničních zkušeností v předemné oblasti. Tyto zkušenosti a znalosti budou vstupem pro realizaci „managementu integrace“ zdravotních a sociálních služeb, jako nezbytné podmínky zavádění sociálních inovací v kraji. Znalosti a zkušenosti budou získány např. prostřednictvím zapojení krajských institucí a/nebo konkrétních poskytovatelů do projektů mezinárodní spolupráce a výměny zkušeností na úrovni členských a nečlenských států EU a progresivních mimoevropských zemí (např. USA a Izrael).

V návaznosti na zahraniční know-how a navazující expertizy bude do roku 2020 vypracován dlouhodobý plán integrace zdravotních a sociálních služeb ve Středočeském kraji. Tento plán stanoví postupy a modely spolupráce institucí a poskytovatelů, pilotní projekty, finanční rámec atd. V letech 2021–2024 budou na území kraje pilotně testovány vybrané projekty v oblastech managementu spolupráce neformálních pečovatelských a odborných sociálních a zdravotních služeb, ošetrovatelské a rehabilitační péče, zapojení praktických lékařů a komunitních zdravotních sester atd.

Na základě pilotní implementace a ověřené praxe bude nastaven systém integrovaných zdravotních a sociálních služeb s horizontem roku 2030. Cílovou skupinou opatření jsou obyvatelé Středočeského kraje, kteří využívají sociální a zdravotní služby.

Specifický cíl 9.2: Zlepšit zdravotní stav obyvatel Středočeského kraje

Specifický cíl reaguje na nedostatečnou aktivitu Středočeského kraje v oblasti zdravotně-sociální prevence a vysoký výskyt chorob oběhového systému a onkologických a chronických onemocnění obyvatel Středočeského kraje. Institucionální aktéři systému zdravotní péče ve Středočeském kraji nekladou odpovídající důraz na zvyšování informovanosti a povědomí obyvatel kraje o zdravotních rizicích, zásadách zdravého životního stylu a nutnosti preventivních prohlídek hrazených z veřejného zdravotního pojištění. Stejně tak nejsou krajské aktivity dostatečně navázány na *Národní strategii ochrany a podpory zdraví a prevence nemocí* (Zdraví 2020), jejímž cílem je zlepšit zdravotní stav populace ČR a snižovat výskyt nemocí a předčasných úmrtí, kterým lze předcházet.

Z krátkodobého hlediska (do roku 2020) je předpokladem dosažení specifického cíle vytvoření souboru aktivit zdravotně-sociální prevence, tj. programů ochrany a podpory zdraví a prevence nemocí. Tyto programy se zaměří zejména na posílení role a schopnosti občanů k aktivnímu zapojení (podpora celoživotní péče o zdraví a systému preventivních prohlídek), rozvoj zdravého životního stylu mladé generace (školní programy na podporu zdravotní gramotnosti, zapojení organizací zaměřených na děti a mládež), podporu aktivního života seniorů (aktivní a zdravé stárnutí), zapojení místních komunit do osvětových a preventivních programů (sběr a šíření informací) a odborné a neformální vzdělávání pro potřeby zdravotně-sociální prevence (vzdělávací programy určené lékařům, nelékařským zdravotnickým pracovníkům, pedagogickým pracovníkům, komunitním pracovníkům, osvětovým a komunikačním pracovníkům). Do roku 2020 bude vytvořen soubor opatření zahrnující koncepci jednotlivých programů, informační zdroje (publikace, manuály) a komunikační nástroje. Nezbytným předpokladem pro dosažení cíle je zapojení poskytovatelů zdravotních a sociálních služeb, zdravotních pojišťoven, škol a krajských vzdělávacích zařízení. Do roku 2020 bude v oblasti zdravotně-sociální prevence též zahájena aktivní spolupráce s institucemi na národní úrovni.

Ze střednědobého hlediska (do roku 2024) programy ochrany a podpory zdraví a prevence nemocí zvýší zdravotní gramotnost obyvatelstva a posílí samostatnost obyvatel kraje v rozhodování. Do programů zdravotně-sociální prevence zaměřené na posílení role občanů, rozvoj zdravého životního stylu mladé generace a podporu aktivního života seniorů se zapojí místní komunity a na implementaci programů budou aktivně spolupracovat instituce a organizace z dalších oblastí (školství, sociální služby, sport, média a komunikace). Do roku 2024 bude nastavena efektivní spolupráce s institucemi na národní úrovni, kraj bude mít přístup k nejnovějším poznatkům z výzkumu zdravotní prevence na evropské úrovni a krajské instituce a zdravotnická zařízení se zapojí do evropských sítí prevence.

Cílový stav (do roku 2030): Ucelený a propracovaný systém ochrany a podpory zdraví a prevence nemocí přispívá ke snížení, eliminaci a oddálení chorob oběhového systému, onkologických, chronických a dalších onemocnění obyvatel Středočeského kraje.

Návrh indikátoru pro sledování naplňování specifického cíle:

1. Statistika nemocnosti obyvatel Středočeského kraje

Typová opatření

Program zdravotní prevence Středočeského kraje

Opatření je souborem aktivit zdravotně-sociální prevence, tj. dílčích/podpůrných programů ochrany a podpory zdraví a prevence nemocí. Opatření povede ke zlepšení zdravotního stavu populace ČR a přispěje ke snížení výskytu nemocí a předčasných úmrtí, kterým lze předcházet.

Do roku 2020 bude vytvořena ucelená metodická koncepce dílčích/podpůrných programů prevence; budou zpracovány a technicky produkovány publikace, manuály, elektronické materiály, interaktivní aplikace a komunikační nástroje (resp. dlouhodobá komunikační strategie). Součástí opatření bude dále vytvoření široké a otevřené platformy aktérů v oblasti zdravotnictví, školství a sociálních služeb (poskytovatelé zdravotních a sociálních služeb, zdravotních pojišťoven, škol a krajských vzdělávacích zařízení). Cílem platformy bude připomínkovat vznikající metodické koncepty a jednotlivé výstupy (publikace, manuály atd.), aby obsah preventivních programů v budoucnu odpovídal potřebám cílových skupin a zprostředkovatelských (intermediačních) subjektů.

Do roku 2020 bude dále pilotně testován preventivní program alespoň v jedné oblasti zdravotně-sociální prevence, např. rozvoj zdravého životního stylu mladé generace (školní programy na podporu zdravotní gramotnosti, zapojení organizací zaměřených na děti a mládež). V optimálním případě bude pro testování využito zahraničních zkušeností a dobré praxe (např. prostřednictvím projektu mezinárodní spolupráce). Proces vytvoření souboru dílčích/podpůrných programů prevence bude průběžně konzultován s institucemi na národní úrovni, případně bude přímo provázán s národními programy zdravotní prevence.

V období 2021–2024 budou v návaznosti na vytvořenou metodickou koncepci realizovány programy zdravotně-sociální prevence se zaměřením na témata posílení role a schopnosti občanů k aktivnímu zapojení (mj. podpora celoživotní péče o zdraví, podpora systému preventivních prohlídek), rozvoj zdravého životního stylu mladé generace (mj. školní programy na podporu zdravotní gramotnosti, zapojení organizací zaměřených na děti a mládež) a podporu aktivního života seniorů (mj. aktivní a zdravé stárnutí). Jako součást managementu zdravotně-sociální prevence budou do realizace preventivních programů zapojeny aktivně zapojeny subjekty a organizace z oblasti školství, sociálních služeb, sportu, médií a komunikace, a dále místní komunity včetně budovaných komunitních center, s cílem zajistit sběr a šíření informací a dosáhnout multiplikačního efektu osvětových aktivit. Jako dlouhodobý podpůrný program bude průběžně realizováno odborné a neformální vzdělávání lékařů, nelékařských zdravotnických pracovníků, pedagogických pracovníků, komunitních, osvětových a komunikačních pracovníků.

Po roce 2024 budou preventivní programy systematicky provázány s výsledky výzkumů zdravotní prevence na evropské úrovni a krajské instituce a zdravotnická zařízení se aktivně zapojí do evropských sítí prevence.

Specifický cíl 9.3: Zajistit dostupnou a kvalitní zdravotní péči jak v zázemí Prahy, tak v periferních oblastech

Specifický cíl reaguje na problém nedostatku odborného personálu a lidských zdrojů. Dynamika rozvoje lidských zdrojů ve středočeském zdravotnictví se v posledních letech zpomaluje. Zejména v periferních oblastech

kraje je identifikován jak nedostatek lékařů, tak i zdravotních sester. Procesy byrokratizace a elektronizace ve zdravotnictví navíc urychlují odchod ambulantních i praktických lékařů do důchodu. Vzhledem k demografickým trendům je zřejmé, že bude v oblasti zdravotnictví docházet k postupnému omezování finančních, a tím i lidských zdrojů. Nedostatek lidských zdrojů má zásadní negativní dopad na kvalitu i dostupnost zdravotní péče, a to jak v periferních oblastech kraje, tak i v zázemí hlavního města Prahy. Nedostatek lidských zdrojů ve středočeském zdravotnictví je nicméně způsoben obecnou systémovou neefektivitou systému zdravotnictví v ČR (zvýšená administrativní zátěž, není podporován výkon profese, přetížení a odchod profesionálů do jiných oborů a odvětví).

Krátkodobé hledisko (do roku 2020): Předpokladem změny tohoto stavu je identifikace klíčových rozvojových oblastí, ve kterých mohou krajské intervence zefektivnit fungování zdravotních služeb a uvolnit tak stávající personální kapacity, případně zajistit nové personální kapacity s cílem dosáhnout pokrytí zdravotnických služeb v jednotlivých územích kraje. Mezi rozvojové oblasti krajských intervencí patří zejména rozvoj lidských zdrojů, školství, technologické inovace (eHealth) a doprava. Významným prvkem rozvoje je postupné zavedení integrované péče na zdravotně-sociálním pomezí, která usnadní výkon profese praktických lékařů, ale zároveň posílí i výkonnost zdravotnických zařízení (nemocnic a zařízení následné péče). Integrovaná péče usnadní přechod pacientů z lůžka do vlastního prostředí a uvolní kapacitu lékařů pro výkon své profese. Do roku 2020 budou pilotně testovány a vyhodnoceny projekty integrované péče se zaměřením na uplatnění subjektů poskytujících jak terénní sociální služby, tak i ošetrovatelskou domácí péči, roli komunitních sester na území obce, srovnání mezi telemedicínským kvantitativním sledováním a kvalitativním monitoringem životních funkcí, včetně možnosti využití těchto režimů pro cílové skupiny seniorů, osob se zdravotním postižením a osob s chronickými onemocněními. Kraj podpoří rozvoj a pilotáž spolupráce jedné z krajských nemocnic s navazujícími službami následné a rehabilitační péče.

Střednědobé hledisko (do roku 2024): Krajské intervence v klíčových oblastech (inovace v systému vzdělávání, dopravě a technologiích v medicíně) přispějí k zajištění kvalitní a dostupné zdravotní péče ve všech územích kraje. Budou využity výsledky a zkušenosti z pilotních projektů v oblasti integrované péče a budou zavedena plošná opatření a aplikace výsledků dobré praxe v oblastech využití telemedicíny, propojení terénních sociálních služeb a ošetrovatelské péče a spolupráce krajských nemocnic s navazujícími službami následné a rehabilitační péče.

Cílový stav (do roku 2030): Středočeský kraj má dostatek personálních kapacit s odpovídající odborností pro poskytování zdravotnických služeb, a to jak praktických lékařů, tak specialistů.

Návrh indikátorů pro sledování naplňování specifického cíle:

1. Dostupnost a kvalita zdravotní péče ve Středočeském kraji
2. Počet zavedených úspěšných moderních inovativních trendů přispívajících k postupné integraci zdravotních a sociálních služeb

Typová opatření

Program budování kapacit ve zdravotnictví

Opatření je dlouhodobým nástrojem Středočeského kraje pro pokrytí zdravotnických služeb v jednotlivých územích kraje. Cílem opatření je vytvořit v oblasti zdravotnictví „učící se systém“, který bude usilovat o kontinuální zlepšení kvality, dostupnosti, nákladové efektivity a produktivity. Do roku 2020 bude vytvořeno krajské znalostní centrum v oblasti zdravotnictví (případně bude transformována existující instituce), které dlouhodo-

bě zajistí rozvoj lidských zdrojů a kapacit v kraji, mj. rozšiřováním dovedností v oblasti technologií a eHealth. Do roku 2020 bude pilotně realizován projekt inovace v systému vzdělávání budoucích zdravotnických pracovníků, a to s využitím zahraničních zkušeností a dobré praxe.

V letech 2021–2024 budou realizovány inovativní projekty v oblasti vzdělávání lékařů, nelékařů, manažerů ve zdravotnictví a dalších, jejichž cílem bude usnadnit výkon profese praktických lékařů, posílit výkonnost zdravotnických zařízení a zvýšit informační a technologickou gramotnost zdravotnických pracovníků.

Po roce 2025 bude náplní znalostního centra příprava zdravotnických pracovníků na pokročilé technologie, včetně systémů umělé inteligence.

Program integrace zdravotních a sociálních služeb

Opatření je dlouhodobým nástrojem Středočeského kraje pro řešení socio-demografických výzev a problémů. Opatření je identické pro oblast zdravotnictví i oblast sociálních služeb a jeho výsledkem bude postupné, ale cílené propojení sociálních a zdravotních služeb v kraji, které umožní krajským institucím a poskytovatelům vyrovnat se s nárůstem počtu osob v seniorském věku a s tím souvisejícím sociálním a zdravotním omezením.

Součástí opatření bude v první fázi (do roku 2020) shromáždění znalostí a zahraničních zkušeností v předemné oblasti. Tyto zkušenosti a znalosti budou vstupem pro realizaci „managementu integrace“ zdravotních a sociálních služeb jako nezbytné podmínky zavádění sociálních inovací v kraji. Znalosti a zkušenosti budou získány např. prostřednictvím zapojení krajských institucí a/nebo konkrétních poskytovatelů do projektů mezinárodní spolupráce a výměny zkušeností na úrovni členských a nečlenských států EU a progresivních mimoevropských zemí (např. USA a Izrael).

V návaznosti na zahraniční know-how a navazující expertizy bude do roku 2020 vypracován dlouhodobý plán integrace zdravotních a sociálních služeb ve Středočeském kraji. Tento plán stanoví postupy a modely spolupráce institucí a poskytovatelů, pilotní projekty, finanční rámec atd. V letech 2021–2024 budou na území kraje pilotně testovány vybrané projekty v oblastech managementu spolupráce neformálních pečovatелů a odborných sociálních a zdravotních služeb, ošetrovatelské a rehabilitační péče, zapojení praktických lékařů a komunitních zdravotních sester a dalších.

Na základě pilotní implementace a ověřené praxe bude nastaven systém integrovaných zdravotních a sociálních služeb s horizontem roku 2030. Cílovou skupinou opatření jsou obyvatelé Středočeského kraje, kteří využívají sociální a zdravotní služby.

Prioritní oblast 10: Kultura

Kultura je jedním z významných nástrojů pro vytváření kvality života v regionu. Předpokladem spokojeného a plnohodnotného života obyvatel kraje je nejen dostupnost technické infrastruktury a veřejných služeb, ale i možností pro smysluplné trávení volného času, seberealizaci a posilování sociálních vazeb. Kulturní aktivity (v nejrůznějších formách a podobách) mají značný potenciál uspokojit tyto kvalitativní potřeby obyvatel. Kultura zároveň hraje klíčovou roli při vytváření místní sounáležitosti a identity území a je tedy rozhodujícím faktorem rozvoje místních komunit.

Pro Středočeský kraj, který je charakteristický vysokým počtem malých obcí, představují kulturní aktivity důležitý prvek stability a vnitřní sociální soudržnosti. Na lokální i regionální úrovni kulturní život pozitivně ovlivňuje rozvoj vzdělanosti obyvatel (například prostřednictvím sítě místních knihoven), sociálních služeb a zdravotnictví (aktivizace seniorů prostřednictvím činnosti komunitních center v kraji, mezigenerační setkávání a podpora místních forem dobrovolnictví na zdravotně-sociálním pomezí) a cestovního ruchu (zvýšení ekonomických přínosů a péče o kulturní dědictví). Intenzivní kulturní život posiluje kreativitu obyvatel a tím přispívá i k rozvoji místního podnikání.

Středočeský kraj se nicméně dlouhodobě potýká s problémem nejednotné a nedostatečné kulturní infrastruktury, jejíž disparita stále narůstá. Při tzv. vnitřním prstenci, tedy v těsném sousedství s Prahou, jsou kulturní aktivity často vázány právě na kulturní infrastrukturu hlavního města, občané se dostatečně neidentifikují s místem svého života a aktivně se nepodílejí na vytváření místní komunitní kultury. Při vnějším okraji regionu je vzhledem k vyššímu počtu negativních faktorů situace složitější, mimo jiné v důsledku absence fyzického zázemí pro realizaci kulturních aktivit, případně nevyhovujícího stavu a vybavení stávající kulturní infrastruktury. Do jisté míry má nedostatek kulturní nabídky vliv na migraci obyvatel z periferních a venkovských částí kraje.

S ohledem na potřeby obyvatel a strategické směry rozvoje Středočeského kraje jsou v prioritní oblasti stanoveny dva specifické cíle zaměřené na rozvoj místní komunitní kultury jako nástroje pro vytváření občanské sounáležitosti a stabilizaci života obcí. Intervence v oblasti kultury podpoří zvýšení kvality života zejména v menších obcích a přispějí k uspokojení sociokulturních potřeb všech vrstev a věkových kategorií obyvatel.

Specifický cíl 10.1: Snížit územní disparity kulturního zázemí

Na území Středočeského kraje se nachází 1 033 obcí s počtem obyvatel do 2 000. Vzhledem k vysokému podílu menších obcí je zřejmé, že kulturní infrastruktura nemůže být ve všech obcích na stejné kvalitativní úrovni. Kulturní zázemí závisí do značné míry na socio-demografických podmínkách dané lokality, které jsou zpětně ovlivněny ekonomickou výkonností i dopravní infrastrukturou.

Z výsledků rámcových analýz, které na svém správním území v minulých dvou letech prováděly místní akční skupiny, vyplynulo, že kulturní klima je v regionu výrazně nejednotné a nenaplnuje očekávání a potřeby lidí zde žijících.

Ve střednědobém (2024) i dlouhodobém horizontu (2030) dojde v důsledku očekávaných změn a trendů k významným proměnám společnosti, která bude stále více založena na znalostech a informacích (*viz analytická část, kapitola Společenské megatrendy*). Elektronická dostupnost informací podporuje rostoucí individualismus lidí a postupný přechod od centralizace k decentralizaci, resp. od hierarchického uspořádání k síťové spolu-

práci. I když celosvětově roste počet velkých městských aglomerací, digitalizace a rozvoj znalostní společnosti v bohatém evropském prostředí zároveň způsobuje jistou de-urbanizaci (stěhování ven z aglomerací), což dává Středočeskému kraji s vysokým počtem malých obcí mimořádnou příležitost k rozvoji periferních oblastí.

K využití příležitosti v podobě de-urbanizace je nicméně nezbytným předpokladem rozvoj kulturního zázemí v jednotlivých obcích. Obyvatelé, kteří se vystěhují z měst do venkovských oblastí, budou kromě technologických podmínek (zejména kvalitní ICT infrastruktury pro práci z domova) nárokovat výrazně kvalitnější sociálně-kulturní zázemí, které jim umožní realizovat své potřeby v místě bydliště či jeho blízkém okolí.

Kulturní klima v jednotlivých částech Středočeského kraje je vlivem mnoha faktorů dlouhodobě nejednotné a ve většině lokalit regionu nereflektuje současné narůstající a měnící se potřeby obyvatel. Cílem je dosažení kulturního zázemí obcí a mikroregionů tak, aby vyváženým způsobem naplnilo nejen současné, ale i budoucí nároky všech věkových i sociálních kategorií zde žijících občanů.

Pro naplnění těchto základních potřeb je důležité podporovat rozvoj kulturního zázemí nejen v jednotlivých obcích, ale i „napříč“ lokalitami, tzn. v rámci kulturně-sociálních sítí širších oblastí, mezi něž patří zejména mikroregiony. **V krátkodobém horizontu (2020)** Středočeský kraj shromáždí a vyhodnotí možné postupy a formy podpory rozvoje těchto sítí, např. prostřednictvím expertních platforem a mezinárodních projektů. Cílem je, aby po roce 2020 podpora rozvoje kulturního zázemí prostřednictvím síťování přispěla k celoplošnému rozvoji kulturních aktivit v obcích pod 2 000 obyvatel, k dosažení efektivit vynaložených veřejných prostředků (sdílení nákladů na kulturní aktivity prostřednictvím spolupráce v sítích) a k uspokojení potřeb obyvatel v dynamicky se měnící informační a znalostní společnosti.

Indikátory pro naplnění cíle:

1. Počet podpořených funkčních sociálně-kulturních sítí mezi obcemi Středočeského kraje
2. Počet a podíl obcí do 2 000 obyvatel zapojených do sociálně-kulturních sítí
3. Statistika spokojenosti obyvatel Středočeského kraje s kulturním zázemím a jeho rozložením v území

Typová opatření

Vytváření kulturních a sociálně-kulturních sítí mezi obcemi Středočeského kraje

Vzhledem ke své velikosti a vysokému počtu malých obcí do 2 000 obyvatel, v nichž žije v současné době 41 % populace kraje, je efektivním a dostupným řešením vytváření síťové spolupráce mezi obcemi v širším území, např. příslušném mikroregionu. Cílem opatření je snížit dopady územní disparity kulturního zázemí. Středočeský kraj podpoří ve spolupráci s místními akčními skupinami rozvoj místní i profesionální kultury. Vzájemná propojenost obcí zefektivní pokrytí kulturních potřeb i nákladů na budování nových a údržbu stávajících objektů (kulturní infrastruktury). Důležitým faktorem je rovněž utváření širších sociálních vazeb a sounáležitosti s danou lokalitou, jež výrazným způsobem ovlivňují celkový pozitivní rozvoj. Zohlednit je také třeba dopravní infrastrukturu a ICT infrastrukturu obcí, bez jejichž efektivního fungování nelze záměr reálně provést.

K tomu, aby prosíťování obcí v uvedené oblasti zájmu bylo skutečně funkční a efektivní, je nutné vyhodnotit aktuální i předpokládaný stav hustoty osídlení daných oblastí, současný i předpokládaný stav kulturní a sociálně-kulturní infrastruktury, dopravní a ICT infrastruktury a rovněž vyhodnotit potřeby obyvatel. Součástí opatření bude i propojení sociálně-kulturních sítí s oblastmi a organizacemi destinačního managementu v oblasti cestovního ruchu.

Koordinace vytváření kulturních sítí mezi obcemi Středočeského kraje

Vytvoření funkčních kulturních a sociálně-kulturních sítí mezi obcemi Středočeského kraje je přímo vázáno na stav dopravní infrastruktury a na infrastrukturu nových komunikačních technologií. Potřebná je i provázanost s aktivitami cestovního ruchu v kraji a v neposlední řadě je důležité zabývat se stavem zaměstnanosti a ekonomickým potenciálem obyvatelstva v daných lokalitách.

Z pohledu výše uvedených podmínek, které zásadně určují možnosti rozvoje v oblasti kulturní infrastruktury a její krajové disparity, je nezbytné zajistit průběžnou koordinaci s dalšími oblastmi regionálního rozvoje. Pro zajištění koordinačních mechanismů je klíčová iniciativní role Středočeského kraje, např. formou odborné interdisciplinární poradní skupiny, která by měla vazby jak na kulturní sektor, tak i oblast dopravy, ICT technologií, vzdělávání a cestovního ruchu. Součástí koordinačního mechanismu bude i intenzivní spolupráce s municipalitami a orgány státní správy.

Specifický cíl 10.2: Zajistit dlouhodobý kulturní rozvoj místních komunit

Kulturní a volnočasové aktivity v obcích jsou většinou závislé na iniciativě místních občanů, komunit a spolků, a to převážně na bázi dobrovolnosti a s minimální finanční podporou z veřejných zdrojů obcí. Pokud si obce chtějí své obyvatele udržet, případně přilákat obyvatele nové v rámci procesu de-urbanizace, je potřeba vytvářet sociálně-kulturní podmínky pro život v obci na takové úrovni, aby naplnily základní potřeby.

Základní podmínkou pro funkční komunitní život v obci je nutné poskytnout komunitám a zájmovým organizacím stabilní prostor, kde se budou moci scházet a důstojně se věnovat svým aktivitám. Rovněž je žádoucí navrhnout a zajistit základní mechanismy finanční podpory kulturního zázemí v obcích. V širších souvislostech je kultura a dobré kulturní klima možné chápat jako důležitý stabilizační faktor, který významným způsobem pomáhá utvářet místní soudržnost a vzájemně propojuje obyvatele.

V krátkodobém horizontu (2020) je nezbytným krokem naplnění specifického cíle získat a vyhodnotit relevantní informace o hustotě a kvalitě kulturní infrastruktury obcí a o působení a aktivitách místní kultury. Je tedy nezbytné nutné provést místní šetření v obcích tak, aby byla přesně zmapována stávající situace a současně i předpokládané budoucí potřeby obyvatel. Informace o místní komunitní kultuře v současnosti Středočeský kraj nemá k dispozici. Z provedených šetření by měla vzniknout analýza stavu kulturního zázemí dle potřeb obyvatel v obcích Středočeského kraje, která by tvořila základní podklad ke zpracování strategie pro oblast kulturního rozvoje komunit a rozvoje místní kultury. V rámci uvedené strategie budou zpracovány plány rozvoje i podpory pro jednotlivé obce a oblasti. **Ve střednědobém horizontu (2024)** by finanční prostředky, určené pro podporu a rozvoj kulturních aktivit, mohly být rozdělovány s přesnějším zacílením i větší efektivitou. Při soustředění se na místní kulturu je však nutné (obzvláště ve vybraných lokalitách) brát na zřetel propojení s profesionální kulturou a cestovním ruchem (dynamizace spolupráce místní kultury ve vybraných lokalitách s poskytovateli služeb cestovního ruchu). Aktivita obou zmíněných okruhů mohou výrazně ovlivňovat místní kulturu a přispívat tak k dlouhodobě udržitelnému rozvoji lokality.

V dlouhodobém horizontu (2030) intervence v oblasti komunitní kultury podpoří kvalitu kulturního klimatu obcí, zkvalitní podmínky života ve venkovských oblastech a podpoří proces de-urbanizace, který je v dlouhodobé perspektivě významnou příležitostí pro rozvoj periferních oblastí Středočeského kraje.

Návrh indikátorů pro sledování naplňování specifického cíle:

1. Počet nově vybudovaných nebo zrekonstruovaných kulturních prostor v obcích do 2 000 obyvatel
2. Objem veřejných výdajů poskytnutých na rozvoj místní komunitní kultury

3. Podíl kulturních zařízení v obcích do 2 000 obyvatel, které spolupracují s organizacemi destinačního managementu ve Středočeském kraji
4. Počet proškolených dobrovolníků v oblasti komunitní kultury

Typová opatření

Podpora při zajišťování vhodných prostor pro kulturní aktivity

Trvalým problémem malých obcí je nedostatek vhodných prostor pro pořádání kulturních aktivit. Ve většině případů se jedná o prostory, které nevyhovují buď svým určením či velikostí nebo stavem. Pro to, aby bylo možné plánovat a organizovat kulturní akce nejrůznějšího druhu, jsou odpovídající prostory základním požadavkem. Středočeský kraj by mohl v tomto ohledu nabídnout podporu při úpravách již existujících prostor, které se sice ke kulturním akcím využívají, ale nebyly k tomu primárně určeny. Zrekonstruovaná kulturní zařízení budou v budoucnu sloužit i k dalším obecním aktivitám, a tím bude podpořen rozvoj v dalších oblastech (sociální služby, cestovní ruch, vzdělávání). Další možnost podpory představuje využití kulturních objektů organizací, jejichž zřizovatelem je Středočeský kraj, případně Ministerstvo kultury ČR.

Základní finanční podpora, podpora při čerpání grantů a dotací

Vleklým problémem je dlouhodobá podfinancovanost komunitní kultury i spolkových aktivit v obcích. Ve většině případů jsou akce financovány z dobrovolných příspěvků členů spolků, z příspěvků soukromých subjektů, v některých případech pak z rozpočtu obcí. Většinou však komunitní a spolková kultura nedisponuje ani základním rozpočtem, s nímž by během roku mohla plánovat klíčové akce v obcích. Důležitým nástrojem pro zajištění finančního krytí některých kulturních aktivit v rámci obcí by mohla být metodická podpora při vyhledávání možností grantů a dotací určených pro oblasti kultury, cestovního ruchu i obnovy památek.

Metodická podpora lídrů komunitní kultury v obcích

Komunitní kultura je založena převážně na dobrovolnících, kteří se nejčastěji rekrutují z řad laiků bez odborné formace. Středočeský kraj by v této oblasti mohl nabídnout kurzy nebo semináře zaměřené na zlepšení organizačních dovedností v kulturní oblasti, na využití nových komunikačních technologií, na téma design thinking a další témata, dle potřeb zástupců komunitní kultury. Toto opatření by zároveň do značné míry mohlo podpořit organizační soběstačnost komunitní kultury v obdobích, kdy dochází k povolebním změnám na obecních úřadech.

Propojení komunitní kultury s cestovním ruchem

Komunitní kultura je přirozenou aktivitou vycházející z potřeb lidí žijících v určité lokalitě a reflektující místní historii, zvyky a tradice, ale také tvořící obyčejně nové a moderní. Tyto kulturní aktivity však nemusí být zajímavé jen pro místní obyvatele, ale mohou mít i potenciál zaujmout návštěvníky z dalších lokalit kraje, případně z krajů sousedních. Proto by bylo vhodné vytipovat pro kulturní turistiku oblasti vyznačující se právě zmíněným potenciálem oslovit širší publikum a nabídnout jim podporu a spolupráci například s Centrálou cestovního ruchu Středočeského kraje. Součástí opatření je i propojení místních komunitní kultury s organizacemi destinačního managementu.

4. Územní diference Středočeského kraje – typologie

Úvod

Typologie území Středočeského kraje byla vytvořena jako metodický podklad pro tvorbu strategických dokumentů zabývajících se regionálním rozvojem, inovacemi, rozvojem sídel a aplikací z nich plynoucích. Předně tato typologie slouží jako podklad pro Strategii rozvoje Středočeského kraje a zároveň představuje vstupní rozcestník členění obcí a strategických intervencí realizovaných Středočeským krajem a Středočeským inovačním centrem v souvislosti s oblastí Smart City/Chytrý venkov. Typologie obcí Středočeského kraje představuje nový nástroj na podporu analýz i realizací integrovaných projektů strategické povahy ve Středočeském kraji.

Přirozená potřeba základního členění obcí a následného definování typu území ve Středočeském kraji vyplývá především z enormně vysoké míry diverzifikace sídelné struktury (vysoký počet malých obcí), specifického postavení Středočeského kraje vůči Hlavnímu městu Praze (tvoří jeho rezidenční, dopravní, ekonomické, rekreační i agrární zázemí) a v neposlední řadě tato potřeba plyne z nutnosti reflektovat rozdílné postavení, funkčnost, zaměření a rozvojové potřeby jednotlivých obcí.

Metodika vymezení typologie obcí Středočeského kraje

S ohledem na jedinečné atributy konkrétních obcí na straně jedné, i obecného zaměření, funkce a rozvoj sídel, případně jejich „mikroregionů“ na straně druhé, byl při tvorbě metodiky brán zřetel především na následující tematické okruhy, které se dále člení na relevantní indikátory, které tyto tematické okruhy definují:

- Velikost a funkční zaměření obce
- Spádovost obce a regionální souvislosti
- Rozvojové atributy obce a jejich zaměření
- Sociální a ekonomická struktura obyvatel
- Dopravní infrastruktura
- Fráze urbánního, ekonomického a sociálního vývoje obcí v čase

Při návrhu typu sídel bylo zohledněno specifické postavení Středočeského kraje, jak v sídelním systému Česka, tak i vůči hlavnímu městu. V neposlední řadě tvorbě metodiky předcházela rešerše doposud provedených typologií sídel v rámci Česka i Středočeského kraje v oblastech ekonomického vývoje, perifernosti území, typologie venkova, typologie destinací cestovního ruchu, studie dopravní dostupnosti a v neposlední řadě taky datových zdrojů, na základě kterých byly vytipovány následující typy obcí v Středočeském kraji:

- Vyšší centra a města střední velikosti (jádrová města)
- Suburbánní rozvojové obce (zázemí Prahy a ostatních měst)
- Dopravně dostupný rozvojový venkov (silniční i železniční)
- Rozvojový venkov (schopný získat investiční prostředky s pozitivní sociální strukturou)
- Rekreačně rozvojový venkov (hromadní i individuální rekreace)
- Nerozvojový sousedský venkov (periferní území)

Daná obec byla hodnocena vždy podle kritérií uvedených v jednotlivých tematických oblastech, skládajících se z dvou až pěti reprezentativních indikátorů (viz následující tabulka). V případě, že obec splňovala kvantitativní kritérium pro daný indikátor, byl přičten jeden bod, následně se udělal součet bodů (splněných kritérií) v jednotlivých tematických oblastech a stanovil se minimální stav, kdy je možné obec přiřadit k danému

typu. Je nutné zdůraznit, že přiřazení obce do typu probíhá na základě dominance funkcí nikoli jejich výhradnímu zastoupení, čili obec může spadat do vícera funkčních typů, z čehož jeden je dominantní. V případě, že má obec vykazuje srovnatelnost dominance dvou, či více funkčních typů, došlo k jejímu zařazení do subkategorii (viz tabulka č. 2), které jsou v příložené specializované mapě vizualizovány šrafovými znázorňujícími, o které subkategorie se jedná. Při odborném posouzení přiřazení „hraničních hodnot“ obce k danému typu bylo zohledněno jednak významové rozlišování váhy jednotlivých jevů (např. jádrové město má kvůli své komplexitě funkcí a schopnosti vytvořit si zázemí, či funkční mikroregion silnější váhu než dopravní dostupnost), tak i postup vymezení jednotlivých typů v následujícím posloupnosti – města střední velikosti - suburbánní rozvojové obce - dopravně dostupný rozvojový venkov - rozvojový venkov - rekreačně rozvojový venkov - nerozvojový sousedský venkov. Na tuto posloupnost kroků při přiřazení obcí k daným typům je nutno brát zřetel. Dále jsou popsány jednotlivé indikátory a hraničené hodnoty pro vymezené typy obcí.

Tabulka 2: Přehled použitých indikátorů

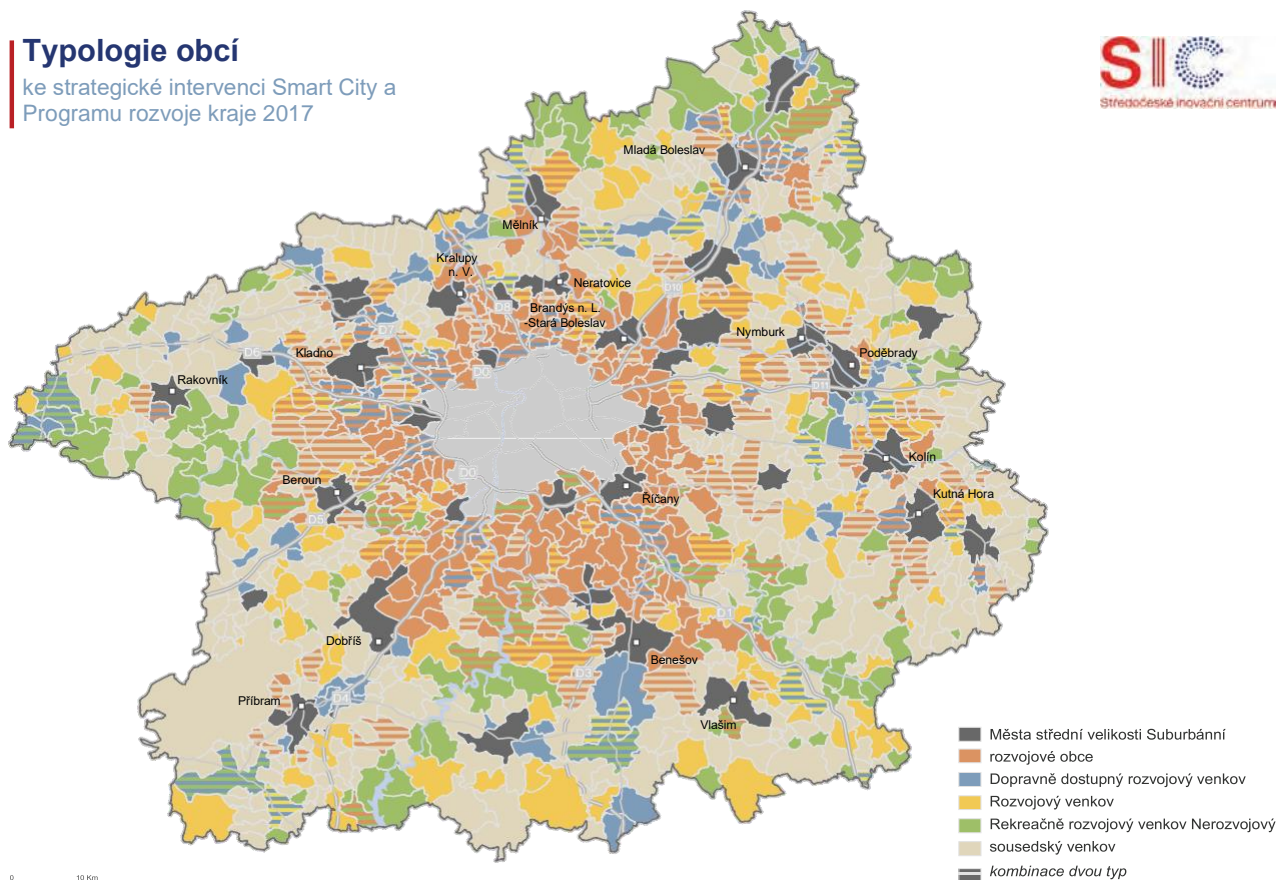
Kategorie/Typ	Zvolené indikátory	Hraniční hodnota
Vyšší centra a města střední velikosti	Počet obyvatel obce Přítomnost pověřeného úřadu Kladná bilance dojížděky za prací	> 5 000 obyv. Ano (EA-NEZ+DOJ-VYJ) > 1
Suburbánní rozvojové obce	Podíl přistěhovalých z jádrových měst	> 30 % z přistěhovalých
	Intenzita bytové výstavby	> 20 bytů
	Počet obyvatel obce	< 10 000 obyv.
	Poměr obyv. jádrového města a zázemí	> 1:20
Dopravně dostupný rozvojový venkov	Vzdálenost od železniční stanice	< 1,5 km
	Vzdálenost od dálničního exitu	< 3,5 km
	Vzdálenost od silnice první třídy	< 2,5 km
	Průměrný čas dojížděky za prací	< 20 minut
Rozvojový venkov	Dotace z operačních programů	> 10 000 Kč / obyv.
	Průměrný příjem v rozpočtu obce	> 20 000 Kč / obyv.
	Průměrný počet let školní docházky Průměrný věk obyvatel	> 12 let < 40 let
Rekreačně rozvojový venkov	Hromadné ubytovací zařízení	1 na 250 obyv.
	Podíl objektů individuální rekreace	> 30 %
	Projekt v CR, realizovaný obcí	> 1 projekt
Nerozvojový sousedský venkov	Průměrný příjem v rozpočtu obce	< 20 000 Kč / obyv.
	Průměrný věk obyvatel	> 40 let
	Průměrný počet let školní docházky	< 12 let
	Pokles počtu obyvatelstva	> 10 %
	Vzdálenost od dopravní infrastruktury	> 1,5 km \wedge 3,5 km \wedge 2,5 km

Typologie území Středočeského kraje

Obrázek 2: Přehled použitých indikátorů

Typologie obcí

ke strategické intervenci Smart City a
Programu rozvoje kraje 2017

1. typ: Vyšší centra a města střední velikosti (jádrová města)

Jádrová města, tvoří přirozené centra pracovní a obslužné funkce a v určitých případech dosažení kritické velikosti mají schopnost vytvářet si své zázemí v okolí měst a formovat funkční „mikroregion“. Tyto byly vymezeny na základě atributů:

- Počet obyvatel, který reprezentuje velikost obce, větší než 5 000 (1 bod);
- V obci se v roce 2017 nachází kromě samosprávy i pověřený úřad, který poskytuje občanům služby veřejného sektoru a reprezentuje administrativně správní funkci sídla (ORP nebo POÚ) (1 bod);
- Obec má kladnou bilanci dojížděky za prací, která reprezentuje výraznou pracovní funkci (1 bod);

Obec spadá do této kategorie, pokud plní alespoň dvě ze tří podmínek, tedy minimálně dva body. Tuto podmínku splňuje ve Středočeském kraji 36 obcí.

V kontextu metodiky využití Strategii regionálního rozvoje je možné rozlišit v území Středočeského kraje tři úrovně jádrových center. Jedná se o vyšší centra, která však nejsou s ohledem na charakter kraje sídlem vyšších institucí s působností pro celé území kraje a jejich vliv je tak limitován dominantní pozicí hlavního města Prahy. Tj. narozdíl od jiných měst s více než 50 tisíci obyvateli, které jsou sídly krajských úřadů veřejných regionálních univerzit apod. (kategorie sídel A dle metodiky MMR), mohou zajišťovat vyšší centra ve středních Čechách tyto služby ne v celém rozsahu a jen dílčím způsobem (např. jsou sídly soukromých vysokých škol, pracovišť veřejných vysokých škol a univerzit, místem lokalizace výzkumných infrastruktur apod.). Jedná se o tzv. vyšší centra ostatní. Ze tří identifikovaných center má nejvyšší stupeň autonomie vůči hl. m. Praze Mladá Boleslav, naopak statitární mesto Kladno je v přímé interakci s Prahou a tvoří její zázemí.

Střední centra – významná představují především zbývající okresní města Středočeského kraje (dle správního uspořádání z roku 1960) s tím, že větší stupeň autonomie mají centra ve větší vzdálenosti od hlavního města Prahy (Příbram, Rakovník), zatímco vliv jiných je převrstven gravitační silou Prahy.

Jádrová města Středočeského kraje identifikovaná ve vazbě na Strategii regionálního rozvoje ČR jako regionální centra. Jedná se o regionální centra a jejich zázemí odpovídající kategoriím B, C, D v rámci dokumentu „Sídlní struktura České republiky – návrh kategorizace center osídlení ČR a vymezení hlavních vazeb center v celorepublikovém a středoevropském kontextu“.

Tabulka 3: Typologie jádrových měst

Vyšší centra – ostatní (B)	Vybavenost zařízeními pro kat. A a B: • univerzity, odborné VŠ • výzkumné ústavy • speciální školy nadregionálního významu (např. konzervatoře) • odborné školy • odborné akademie • nemocnice pro profesní vzdělávání • divadlo, koncertní sítě • kongresová zařízení • muzea a galerie • vědecká knihovna • sportovní stadiony s více jak 15 tis. místy v hledišti • hotely vyšší kategorie • úřady a soudy vyššího stupně • hlavní pobočky bank, pojišťoven aj. organizací	B	Mladá Boleslav Kladno Kolín-Kutná Hora (dvouměstí)
Střední centra - významná (C)	Střední centra a vyšší centra by měla saturovat podstatnou část potřeb (vč. nabídky pracovních míst) obyvatel svého spádového území. Vazby v rámci tohoto území by mělo být možné realizovat regionální hromadnou dopravou. Vybavenost zařízeními (pro kat. C, pro kat. D přiměřeně): • střední školy s maturitou • nástavbová vzdělávací zařízení • zařízení pro podporu talentu (hudební, výtvarné aj.) • rehabilitační zařízení • zařízení stacionární péče pro zdravotně postižené • základní nemocnice • krytý plavecký bazén • sportovní hala s tribunami pro diváky • stadion pro lehkou atletiku • prostory pro divadelní představení • muzeum • knihovna s odbornými publikacemi • obchodní domy, odborné prodejny, prodejní galerie • hotely a jiná ubytovací zařízení • úřady a soudy nižšího stupně, policie	C	Příbram Nymburk-Poděbrady (dvouměstí) Beroun Mělník Benešov Rakovník
Střední centra - ostatní (D)	Vybavenost pro D přiměřeně dle vybavenosti C.	D	Lysá n.L.-Milovice (dvouměstí) Slaný Kralupy nad Vltavou Neratovice Brandýs n.L.-St.Boleslav Říčany

Regionální centra a jejich zázemí hrají významnou stabilizační roli v území a udržení této jejich role je pro český I středoečeský sídelní systém významné. Problémy a rozvojové příležitosti těchto center jsou dány jejich polohou (na rozvojových osách, či mimo ně), velikostí, vzdáleností od centra od vyššího řádu, velikostí spádového území apod. V případě středních Čech je jejich rozvoj ovlivněn interakcí s hl.m. Prahou, která jejich rozvoj v kontextu vývoje ekonomiky a probíhajících strukturálních změn periodicky limituje či naopak poskytuje dynamiku. Důsledkem je nezřídka i funkční či oborová specializace těchto center, které tak dotvářejí pražsko-středočeský prostor jako národní rozvojový pól ČR.

2. typ: Suburbánní rozvojové obce (zázemí Prahy a ostatních měst)

Ve druhém kroku došlo k vymezení tzv. suburbánních obcí v souvislosti s postupem uvedeném v „Metodice sledování rozsahu rezidenční suburbanizace v České republice“ podpořené TAČR v rámci programu OMEGA a aktualizaci této metodiky k roku 2013 (viz Ouředníček a kol. 2014; Špačková a kol. 2016). Metodika vymezovala čtyři zóny suburbánních obcí podle intenzity suburbánního procesu reprezentovaného migračním pohybem obyvatelstva a bytovou výstavbou. V rámci metodiky došlo k převzetí pouze prvních tří zón s ohledem na fakt, že v kategorii jsou členěny dle intenzity suburbánního vývoje, který je dominantním vývojovým jevem především v prvních třech zónách. Ve čtvrté zóně suburbánní proces již není zcela dominantní a jedná se spíše o komplementární, doplňkový proces. Tento postup je založen na základě atributů:

- Stěhování obyvatelstva z jádrových měst do suburbánních obcí reprezentující masovou proměnu potřeb a budoucích nároků na dopravu, komunální a sociální služby, s podmínkou, že alespoň 30 % obyvatel se muselo přistěhovat z jádrového města (1 bod);
- Intenzita bytové výstavby mezi roky 1997–2012, reprezentující urbánní růst obcí, s podmínkou, že se v obci ve sledovaném období postavilo alespoň 20 nových bytů (1 bod)
- Počet obyvatel obce s podmínkou, že se musí být méně než 10 000 obyvatel reprezentujících populační velikost zázemí – suburbia (1 bod);
- Poměr populační velikosti jádrového města a zázemí v poměru alespoň 1:20 (1 bod);

Obec spadá to této kategorie, pokud plní všechny čtyři podmínky, tedy minimálně čtyři body. Tuto podmínku splňuje ve Středočeském kraji primárně 169 obcí.

V případě Středočeského kraje se jedná především o pás území v blízkosti težiště kraje, tj. Prahy, které spolu s hlavním městem tvoří Pražko- středoečeskou (respektive pražskou) aglomeraci.

Dílčí suburbánní oblasti je možné identifikovat rovněž v okolí Mladé Boleslavi, Kolína (-Kutné Hory), Příbramy. V případě některých dalších jádrových měst je však jejich zázemí součástí suburbanizovaného prostoru hlavního města.

3. typ: Dopravně dostupný rozvojový venkov (silniční i železniční)

Následně došlo k vymezení obcí, které těží z výhodné, exponované polohy vůči stávajícímu dopravnímu systému a dopravní infrastruktuře. S ohledem na zvyšující se dynamiku hromadné a především individuální dopravy byl brán v potaz jak na faktor lokalizace vůči dopravní síti, tak i faktor organický, reprezentující časy dojíždění do práce. Tento postup je založen na základě atributů:

- Vzdálenost jádra obce vytvořené metodou prostorového centroidu v Arc GIS od železniční stanice, která reprezentuje napojení na hromadnou dopravní infrastrukturu. Vzdálenost do 1,5 km (1 bod);
- Vzdálenost jádra obce vytvořené metodou prostorového centroidu v Arc GIS od dálničního exitu, která reprezentuje napojení na infrastrukturu individuální dopravy. Vzdálenost do 3,5 km (1 bod);
- Vzdálenost jádra obce vytvořené metodou prostorového centroidu v Arc GIS od silnice první třídy, která reprezentuje napojení na infrastrukturu individuální dopravy nižšího řádu. Vzdálenost do 2,5 km (1 bod);

- Průměrný čas denního dojíždění obyvatel obce za prací mimo obec do 20 minut (1 bod);

Obec spadá do této kategorie, pokud plní alespoň dvě ze čtyř podmínek, tedy minimálně dva body. Tuto podmínku splňuje ve Středočeském kraji primárně 70 obcí.

4. typ: Rozvojový venkov (schopný získat investiční prostředky s pozitivní sociální strukturou)

Následně došlo k vymezení obcí, které kumulují rozvojový potenciál a to ve dvojnásobném smyslu. Jednak z hlediska pozitivní demografické struktury obyvatelstva reprezentované vysokým počtem vzdělaných obyvatel a současně atraktivitou obce pro mladou populaci. Tak i z hlediska aktivizace místní samosprávy spočívající mimo jiné ve schopnosti zabezpečit příjmovou část rozpočtu, investičních dotací a schopnosti dosáhnout na zdroje z projektů relevantních operačních programů. Tento postup je založen na základě atributů:

- Dotace z operačních programů minulého programovacího období (2007-2013) vyšší než 10 000 Kč na obyvatele (1 bod);
- Průměrné příjmy v rozpočtu obce na obyvatele větší než průměr ve Středočeském kraji. Průměr za roky 2010, 2011 a 2012 vyšší než 20 000 Kč (1 bod);
- Průměrný počet let školní docházky větší než průměr ve Středočeském kraji. Průměrný počet let školní docházky větší než 12 let (1 bod);
- Průměrný věk obyvatelstva reflektující relativně mladou populaci. Průměrný věk nižší než 40 let (1 bod);

Obec spadá do této kategorie, pokud plní alespoň dvě ze čtyř podmínek, tedy minimálně dva body. Tuto podmínku splňuje ve Středočeském kraji primárně 156 obcí.

5. typ: Rekreačně rozvojový venkov (hromadní i individuální rekreace)

V dalším kroku došlo k vymezení obcí, kterých rozvojový potenciál spočívá především v rozvoji hromadného, nebo individuálního cestovního ruchu, který je jedním z mála rozvojových faktorů i u

periferně postavených lokalit, nakolik primární potenciál k jeho rozvoji částečně spočívá v atraktivitě přírodní složky a kvalitě životního prostředí v lokalitě. Tyto obce byly vymezeny na základě atributů:

- Přítomnost kapacitních ubytovacích zařízení v obci, s podmínkou alespoň jednoho hromadného ubytovacího zařízení na 250 obyvatel obce v roce 2017 (1 bod);
- Podíl objektů individuální rekreace a druhého bydlení na všech rezidenčních nemovitostech v obci, s podmínkou, že podíl objektů v obci sloužících k rekreaci je vyšší než 30 % všech rezidenčních nemovitostí (1 bod);
- Alespoň jeden projekt realizovaný obcí ze SF 2007-2013 v oblastech „Veřejná infrastruktura a služby cestovního ruchu, Propagace a řízení turistických destinací Středočeského kraje, Národní podpora využití potenciálu kulturního dědictví“ (1 bod);

Obec spadá do této kategorie, pokud plní alespoň jednu ze tří podmínek, tedy minimálně jeden bod. Tuto podmínku splňuje ve Středočeském kraji primárně 126 obcí.

6. typ: Nerozvojový sousedský venkov (periferní území)

V posledním kroku byl vymezen typ obcí, které naplňují znaky perifernosti, přičemž byla brána v potaz především relativně nízká míra příjmové složky rozpočtu, nepříznivá sociální struktura, nízká vzdělanost, úbytek obyvatel a nepříznivá dopravní dostupnost reflektující klesající rozvojový potenciál. Tyto obce byly vymezeny na základě atributů:

- Průměrné příjmy v rozpočtu obce na obyvatele nižší než průměr ve Středočeském kraji. Průměr za roky 2010, 2011 a 2012 nižší než 20 000 Kč (1 bod);
- Průměrný věk obyvatelstva reflektující stárnoucí populaci. Průměrný věk vyšší než 40 let (1 bod);
- Průměrný počet let školní docházky nižší než průměr ve Středočeském kraji. Průměrný počet let školní docházky nižší než 12 let (1 bod);
- Pokles počtu obyvatel obce reflektující vyliďňování periferních oblastí, s podmínkou poklesu počtu obyvatel o více než 10 % (1 bod);
- Vzdálenost jádra obce vytvořené metodou prostorového centroidu v Arc GIS od železniční stanice větší než 1,5 km a současně vzdálenost od dálničního exitu větší než 3,5 km a současně vzdálenost od silnice první třídy větší než 2,5 km (1 bod);

Obec spadá do této kategorie, pokud plní alespoň tři z pěti podmínek, tedy minimálně tři body. Tuto podmínku splňuje ve Středočeském kraji 495 obcí.

Typologie území bude zohledněna při naplňování specifických cílů Strategie rozvoje územního obvodu Středočeského kraje a to identifikací územní dimenze v akčních plánech.

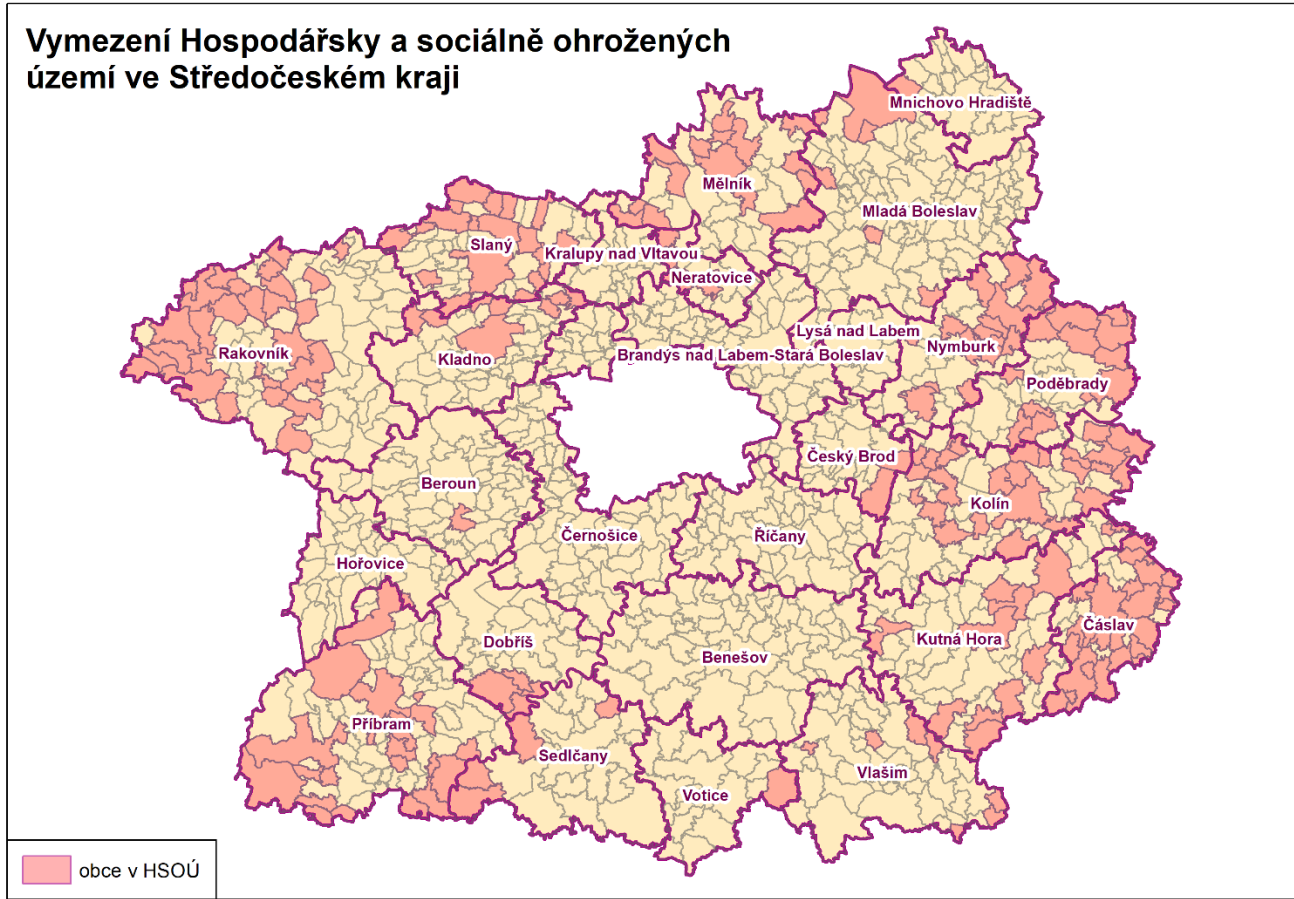
Hospodářsky a sociálně ohrožená území Středočeského kraje

Vnitrokrasné disparity se v rámci Středočeského kraje v čase dlouhodobě prohlubují. Rozevírají se nůžky mezi dynamickým pásmem v zázemí hl.m. Prahy a periferními územími lokalizovaným po vnější hranici kraje, která často zasahují do jiných krajů, a která se vyznačují řadou společných charakteristik, jako je úbytek a stárnutí obyvatelstva, horší dopravní dostupnost veřejnou dopravou, vyšší míra nezaměstnanosti a slabá podnikatelská aktivita.

Oproti předchozímu vymezení HSOÚ ve Strategii rozvoje územního obvodu Středočeského kraje na období 2014–2020, ve kterém byla tato území identifikována v 8 oblastech, došlo nově k vymezení těchto území na základě porovnání 5 indikátorů (pohyby obyvatelstva, věková struktura, nezaměstnanost, podnikatelská aktivita, dopravní obslužnost), a to na úrovni jednotlivých obcí. Jako HSOÚ byly identifikovány ty obce, které se ve výsledném hodnocení všech 5 indikátorů umístily do 25 % obyvatel Středočeského kraje (celkem 204 obcí).

Obrázek 2a – Vymezení Hospodářsky a sociálně ohrožených území ve Středočeském kraji

Vymezení Hospodářsky a sociálně ohrožených území ve Středočeském kraji

Tabulka 3a – vymezení obcí/měst v rámci Hospodářsky a sociálně ohroženého území Středočeského kraje

Název ORP	Kód obce	Název obce	Název ORP	Kód obce	Název obce	Název ORP	Kód obce	Název obce
Beroun	531529	Měňany	Kutná Hora	533980	Bohdaneč	Příbram	529681	Koupě
	533971	Bílé Podolí		534021	Červené Janovice		540536	Kozárovice
530832	Brambory	534099		Chlístovice	540757		Milín	
531286	Bratčice	531405		Kobylnice	540935		Obecnice	
534005	Čáslav	533955		Kutná Hora	539911		Příbram	
529524	Čejkovice	534188		Malešov	541231		Rožmitál pod Třemšínem	
529559	Dobrovítov	534307		Pertoltice	541320		Solenice	
531341	Drobovice	534358		Rataje nad Sázavou	529664		Těchařovice	
531430	Horka I	534536		Vidice	564362		Vrančice	
531481	Horušice	534561		Vlastějovice	598437		Vševily	
Čáslav	534064	Hostovlice	534633	Zruč nad Sázavou	541613	Zalužany		
	531413	Hraběšín	Mělník	534765	Dolní Beřkovice	541699	Čistá	
	534153	Krchleby		534790	Horní Počaply	565181	Děkov	
	534251	Okřesaneč		531774	Kadlín	529711	Drahouš	
	534331	Potěhy		534901	Kokořín	541729	Hořesedly	
	530859	Semtěš		535028	Lužec nad Vltavou	541737	Hořovičky	
	530875	Starkoč		535044	Mělnické Vtelnno	541761	Hřebečnický	
	531421	Šebestěnice		531707	Nosálov	541770	Hředle	
	530981	Třebešice		535192	Spomyšl	565334	Hvozď	
	534480	Tupadly		531731	Stránka	541818	Chrástany	
	534552	Vlačice		535214	Střemy	541834	Jesenice	
	534579	Vlkaneč	531936	Vidim	541877	Kněževěs		
	534587	Vrdy	535303	Vraňany	565199	Kolešov		
	534625	Zbýšov	535338	Vysoká	541893	Kolešovice		
	534641	Žáky	535397	Želízky	541907	Kounov		
	Český Brod	533351	Chrástany	Mladá Boleslav	535443	Bělá pod Bezdězem	Rakovník	542008
533866		Vitice	535508		Boreč	542016		Lišany
Dobříš	540170	Drevníky	565733		Hrušov	542075		Milostín
	540285	Hříměždice	565580	Plužná	542130	Nesuchyně		
	540811	Nečín	565571	Vlkava	542202	Oráčov		
Hořovice	531073	Běštín	Mnichovo Hradiště	535711	Dolní Krupá	542211		Panoší Újezd
	Kladno	532100		Blevice	534820	Chlumín		544248
532444		Kačice	535087	Neratovice	542237	Pochvalov		
532053	Kladno	535354	Zálezlice	542253	Příčina			
532495	Koleč	537039	Bobnice	541656	Rakovník			
532681	Otovice	599638	Hrubý Jeseník	598496	Šípy			
532720	Pchery	599620	Chleby	529699	Velká Chmelištná			
532860	Stochov	537349	Košík	598518	Žďár			
532959	Třebichovice	537373	Kovanice	Sedlčany	540447	Klučenice		
Kolín	533262	Červené Pečky	537390		Krchleby	540749	Milešov	
	533289	Dobříchov	537411		Křinec	598470	Osečany	
	533297	Dolní Chvatliny	537462		Mčely	541397	Svatý Jan	
	599450	Grunta	599654	Nový Dvůr	Slaný	535125	Bílíchov	
	534994	Choťovice	537616	Oskořínek		513075	Hobšovice	
	533343	Chotutice	537667	Píсты		535150	Hořešovičky	
	571687	Klášteřínská Skalice	537756	Rožďalovice		532339	Hospozín	
	533165	Kolín	537764	Sadská		532401	Jarpice	
	513270	Lípec	537942	Vestec		513032	Kamenný Most	
	533505	Lošany	599697	Zbožíčko		532461	Klobuky	
571636	Němčice	537021	Běrunice	532657		Malíkovice		
533530	Nová Ves I	537098	Dlouhopolsko	532819		Slaný		
533556	Ohaře	537128	Dymokury	532835		Smečno		
533581	Plaňany	537225	Chotěšice	599441	Stradonice			
533629	Radim	534706	Chroustov	532916	Šlapanice			
533645	Radovesnice II	537292	Kněžice	533041	Velvary			
537748	Ratenice	534943	Kouty	533068	Vraný			
533700	Starý Kolín	537438	Libice nad Cidlinou	571431	Vrbířany			
533726	Svojšice	537551	Odřepsy	533114	Zlonice			
533807	Týnec nad Labem	537586	Opolany	533122	Zvoleněves			
533815	Uhlířská Lhota	537802	Sloveč	599425	Želenice			
533840	Velký Osek	534471	Záhornice	Vlašim	532843	Dunice		
533858	Veltruby	564559	Bohostice		532932	Hradiště		
533882	Volárna	564419	Cetyně		529737	Hulice		
533891	Vrbčany	599298	Drahenice		530549	Rataje		
533947	Žiželice	564605	Hlubyně		532436	Snět		
Kutná Hora	531111	Bernardov	Příbram	513580	Hudčice	599387	Soutice	
				540315	Hvožďany	532509	Šetějovice	
				540404	Jince	Votice	531049	Zvěstov

Při naplňování cílů Strategie územního obvodu Středočeského kraje hospodářsky a sociálně ohrožená území podporována prostřednictvím specifických opatření, např. formou specifických programů vyhlášených Středočeským krajem, zvýhodňování žadatelů z těchto území při hodnocení žádostí v plošně pojatých programech, a pod

5. Vztah cílů Strategie rozvoje Středočeského kraje a Strategie regionálního rozvoje ČR

Rolí státu a kraje je zajistit harmonický a vyvážený rozvoj území. Odtud plyne potřeba sladit úsilí obou institucí zodpovědných za regionální rozvoj tak, aby došlo k věcné, časové a územní koordinaci aktivit a dosažení maximálního účinku prováděných opatření. Podmínkou je však vzájemný soulad cílů strategických dokumentů rámcujících regionální rozvoj, respektive regionální politiku realizovanou oběma úrovněmi veřejné správy.

Zákon o podpoře regionálního rozvoje předpokládá vzájemnou koordinaci již v průběhu tvorby obou strategií. Z tohoto důvodu Středočeský kraj při zpracování Strategie rozvoje kraje (SRK) provedl porovnání zacílení návrhové části s tématy podporovanými v návrhu Strategie regionálního rozvoje (SRR). Úrovněmi, které byly v obou dokumentech identifikovány jako srovnatelné, jsou specifické cíle. Ty v současné době tvoří i těžiště operačních programů financovaných z ESIF a právě k jejich naplňování jsou vyhlašovány výzvy k předkládání projektů. Lze předpokládat, že tato vrstva bude i nadále představovat stěžejní úroveň programování, a tedy vyžadovat koordinaci se specifickými cíli SRK a SRR.

Podrobné objasnění záměrů na úrovni specifických cílů včetně identifikace vzájemných styčných bodů a průniků je proto důležité pro možnost jeho prosazení v programových a dotačních dokumentech vyhlašovaných na národní i regionální úrovni.

Územní typologie SRR pracuje s 5 typy regionů, z nichž 3 jsou relevantní pro Středočeský kraj. Jde o metropolitní území, regionální centra a hospodářsky a sociálně ohrožená území. Dále SRR obsahuje jeden průřezový strategický cíl věnovaný kvalitnímu regionálnímu plánování. Zbývající dva typy regionů, tj. aglomerace krajských měst a strukturálně postižené regiony se na území kraje nenacházejí.

Logika vazeb je především průřezová, tj. v daném typu území, který stanovuje SRR jako svůj strategický cíl, se strategie rozvoje kraje zabývá odpovídajícími tématy zpravidla napříč několika ze svých 10 prioritních oblastí. Názorně vazby shrnuje přehledová tabulka v příloze 1.

V **metropolitním území** se tak SRK v souladu se SRR soustředí zejména na následující otázky:

Pro hospodářský rozvoj je potřeba významněji posílit spolupráci středočeských firem s výzkumnými organizacemi v Praze, která může posunout firmy v kraji na vyšší pozice v hodnotových řetězcích a podpořit ty z nich, které mají vlastní produkty založené na technologických inovacích. Klíčovým faktorem pro kvalitu života i ekonomiky je pro kraj dopravní infrastruktura, a to prostřednictvím společného plánování dopravy s Prahou s důrazem na vytvoření páteřní dopravní struktury, zajištění dostupnosti periferních oblastí nebo využívání inteligentních dopravních systémů. To je relevantní dále proto, že kraj tvoří rekreačně-sportovní zázemí hlavního města Prahy.

Sjednocujícím prvkem priorit kraje je zajištění občanské vybavenosti, konkrétně v oblasti zdravotnictví s cílem zlepšit zdravotní stav obyvatel, v oblasti sociálních služeb s cílem zlepšit systém sledování a vyhodnocování informací a dat o potřebách a kapacitách sociálních služeb v různých částech kraje a pro různé cílové skupiny. A dále podpora rozvoje kulturního potenciálu regionu, a to ve všech jeho částech s dostupností pro všechny obyvatele kraje.

Cíle SRR v oblasti nakládání s krajinou se dotýkají priority navázané na krajskou Územní energetickou koncepci, jako jsou příprava na decentralizaci energetiky, chytré sítě a využívání obnovitelných zdrojů energie (OZE). Ochrana nezastavěné krajiny jako další prioritou souvisí s využíváním brownfields a zamezení urban sprawl s využitím koordinovaného územního plánování. Zásadní je věnovat pozornost protierozním opatřením a zadržování vody v krajině, zejména v zemědělských oblastech kraje. V sídlech je třeba začít uplatňovat opatření na zmírnění dopadu změn klimatu. Tyto priority jsou relevantní pro všechny typy území.

Na území **regionálních center a jejich zázemí** se SRK soustředí zejména na následující:

I v tomto typu území kraj usiluje o podporu firem s produkcí založenou na inovacích a vyšší míru podnikavosti.

V zázemí regionálních center a venkovských částech kraje je pak důraz kladen na regeneraci brownfields a bývalých vojenských újezdů a jejich přípravu pro nové využití v rozvoji území včetně ekonomických aktivit. Současně je v SRK zdůrazněna i role cestovního ruchu, lokálních produktů a zemědělství jako důležitých oborů, které je třeba modernizovat a zvýšit jejich reálný přínos pro hospodářský rozvoj.

S ekonomikou souvisí i zlepšení kvality vzdělávání, tj. klíčových dovedností žáků a studentů včetně spolupráce firem a škol a jejich relevance pro potřeby trhu práce včetně většího propojení na regionální významné zaměstnavatele při plánování kapacit a struktury středního školství.

Podobně je další podmínkou zvyšování kvality života dostatečná dopravní dostupnost včetně obnovy a výstavby silnic II. a III. třídy a páteřní vysokorychlostní ICT infrastruktura pro potřeby podnikání, práce z domova nebo zajištění bezpečných a spolehlivých služeb. Pozornost bude věnována i energetice, stejně jako v metropolitní oblasti. Cílem kraje je dále snížit počet obcí nepřipojených na čistírny odpadních vod, a tím zvyšovat kvalitu povrchové vody a snižování obsahu nežádoucích látek (dusík, fosfor, léčiva, hormony).

V oblasti občanské vybavenosti a služeb SRK zdůrazňuje nutnost zlepšit systém sledování a vyhodnocování informací a dat o potřebách a kapacitách sociálních a zdravotních služeb v různých částech kraje a pro různé cílové skupiny. Na základě toho bude možné plánovat efektivní změny a tím zvýšit jejich kvalitu a pokrytí ve specifických částech kraje. Obdobně bude kraj řešit i oblast kultury.

Na území **hospodářsky a sociálně ohrožených lokalit** se SRK soustředí zejména na podporu ekonomické aktivity obyvatel a firem, zajištění občanské vybavenosti a podporu komunitního života jako jednoho z prvků udržitelného rozvoje regionu a snižování vnitrokrajských disparit. I zde jsou příležitostí brownfields a další specifické lokality, které lze k uvedeným cílům využít.

V případě průřezového cíle **kvalitní regionální plánování** se SRK soustředí zejména na systematický sběr a analýzu dat pro jejich využití při hledání koncepčních řešení. Vzhledem k rozehlosti kraje bude věnována pozornost i hledání SMART řešení využívajících digitální technologie uplatnitelné ve veřejných službách poskytovaných krajem. Pro oblast poskytovaných podpor z veřejných zdrojů nebo programů EU v tématech smart city/smart region sledovat důsledně regionální pohled v širší perspektivě dotčených subjektů a pro řešení realizace projektů sledovat možnosti nejnovějších technologií (nebo jejich kombinace) včetně vodíkových technologií a příslušenství (stanic).

B

Implementace strategie

Implementace Strategie rozvoje územního obvodu Středočeského kraje

Postavení SRK mezi strategickými dokumenty kraje

Strategie rozvoje územního obvodu Středočeského kraje (SRK, respektive Strategie) je nejdůležitějším koncepčním a rozvojovým dokumentem, který pro účely svého fungování přijímá krajská samospráva. Strategie je zastřešujícím dokumentem, který definuje největší problémy, úkoly a výzvy, které mají zásadní význam pro harmonický rozvoj kraje ve všech aspektech ve střednědobém horizontu. Vzhledem ke způsobu jejího zpracování spočívající v zapojení řady relevantních regionálních aktérů se jedná o rozvojový dokument, který je řídicí jak pro veřejnou sféru, tak pro podnikatelský, akademický či neziskový sektor.

Návrhová část SRK představuje soubor vzájemně provázaných strategických opatření, která jsou předpokladem pro naplnění dlouhodobé rozvojové vize Středočeského kraje. Nezasahuje do kompetencí jiných, spíše koordinuje rozvojovou aktivitu všech zainteresovaných subjektů. Zároveň obsahuje argumenty pro vyjednávání s centrálními orgány při řešení specifických potřeb kraje, pro zaostření politiky soudržnosti s ohledem na priority kraje apod. Z tohoto důvodu je žádoucí, aby se strategie stala i jedním z výchozích podkladů při zpracování strategických dokumentů nejen měst a obcí, svazků obcí, ale i dalších relevantních subjektů, které mají vliv na rozvoj Středočeského kraje (univerzity, výzkumné instituce, hlavní zaměstnavatelé, další představitelé veřejného sektoru). Vzhledem k zastřešujícímu charakteru Strategie rozvoje územního obvodu kraje musí být veškeré aktivity kraje, které mají vliv na jeho rozvoj, navázány na cíle této Strategie.

Při vzniku Strategie došlo k úzkému provázání záměrů kraje s cíli dalších koncepčních dokumentů v oblasti regionálního rozvoje, zejména s novou národní Strategii regionálního rozvoje ČR, s dalšími tematickými dokumenty – strategiemi, koncepcemi, programy vytvářenými krajem.

Pro zajištění bezchybné implementace SRK pracovníci Krajského úřadu Středočeského kraje zajistí, aby:

- v podkladových materiálech pro rozhodování orgánů kraje - zastupitelstva, rady, dále výborů zastupitelstva, komisí rady, pracovních skupin a dalších obdobných platform byla vždy uvedena jasná vazba předkládaného materiálu k SRK, tj. aby zde byl popsán pozitivní dopad na některý z cílů této Strategie;
- ve všech tematických či územních koncepčních dokumentech kraje byla obsažena samostatná kapitola, která bude vyjadřovat vazbu na tuto Strategii s jasným uvedením, které specifické cíle SRK dotčený koncepční dokument přímo rozvíjí;
- byl v žádostech o dotace předkládané krajem či jím zřizovanými či zakládanými organizacemi popsán pozitivní dopad projektu na tuto Strategii s uvedením konkrétního cíle či více cílů, k jejichž plnění projekt přispěje;
- v dotačních programech vyhlášených krajem byla uvedena pasáž či samostatná kapitola, která bude vyjadřovat vazbu na tuto Strategii s jasným uvedením, jak dotační program přispívá k naplnění konkrétního specifického cíle SRK,
- došlo k průběžnému informování regionálních aktérů a veřejnosti o rozvojové aktivitě kraje – poukázat na skutečnost, že realizovaná aktivita přispívá k naplnění této Strategie.

Zodpovědnost za implementace SRK

V kontextu Metodiky tvorby veřejných strategií je nositelem Strategie Středočeský kraj jako samosprávná korporace. Svoji působnost nositele vykonává prostřednictvím volených orgánů.

Zastupitelstvo kraje

Schválení dokumentu je vyhrazeno zastupitelstvu kraje (zákon 129/2000 Sb., o krajích a zákon 248/2000 Sb., o podpoře regionálního rozvoje, v platných zněních).

Hlavní zodpovědnost za naplňování Strategie má Zastupitelstvo Středočeského kraje jako vrcholný demokratický orgán na krajské úrovni, který reprezentuje vůli občanů vyjádřenou ve volbách. Aktivní role Zastupitelstva kraje při implementaci SRK je nezbytná především s ohledem na specifické pravomoci tohoto orgánu při rozhodování o rozvoji kraje, schvalování rozpočtu kraje, hospodaření s majetkem kraje, rozhodování o realizaci investičních projektů, zřizování příspěvkových organizací, vytváření organizačních složek, kapitálového vstupu apod.

Zastupitelstvo Středočeského kraje prostřednictvím svých výborů, zejména Výboru pro hospodářský a regionální rozvoj, vědu a výzkum, aktivně dozoruje implementaci Strategie. Tato dozorující (supervizní) funkce by měla být založena na pravidelné kontrole a monitoringu plnění strategických opatření, naplňování specifických cílů a dosahování stanovených milníků a indikátorů, včetně sledování efektivity vynaložených finančních prostředků z veřejných zdrojů. Výbory Zastupitelstva by měly adekvátně reagovat na změny v prioritních oblastech a navrhnout úpravy Strategie. Stejně tak by výbory Zastupitelstva měly být zodpovědné za sledování synergií Strategie s věcně příslušnými strategiemi a koncepcemi na národní, případně evropské úrovni.

Rada kraje

Orgánem zodpovědným za implementaci Strategie a jejích dílčích opatření je Rada Středočeského kraje, která ukládá úkoly krajskému úřadu, resp. jeho jednotlivým věcným odborům, případně dalším útvarům a organizacím působícím na území kraje. Rada kraje fakticky plní roli koordinační jednotky strategického managementu rozvoje regionu.

Rada kraje zodpovídá za předložení finálního znění Strategie ke schválení zastupitelstvu jakož i změn a doplňků SRK v dalších letech, dále návrhu plánu financování navržených opatření (z rozpočtu kraje a vnějších zdrojů), způsobu implementace navržených opatření (Akční plán), garantuje koordinaci aktivit a opatření (schvaluje harmonogram) a vynucuje si průběžné monitorování a evaluaci realizace SRK (předkládání zpráv ze strany Krajského úřadu).

Rada zajišťuje vazbu mezi strategickým řízením rozvoje kraje, rozpočtovou a investiční politikou kraje.

Pracovní skupina pro přípravu politiky soudržnosti a financování strategických plánů rozvoje kraje 2021+ (PS Strategie)

Pro potřeby přípravy Středočeského kraje na nové programové období politiky soudržnosti a prosazení zájmů a priorit kraje byla usnesením Rady kraje ze dne 14.12. 2018 vytvořena PS Strategie, coby poradní orgány Rady kraje. Tato pracovní skupina se soustředí i na realizaci priorit kraje a strategických záměrů s ohledem na cíle SRK a Programové prohlášení kraje. Navrhuje opatření, postupy pro finanční zajištění plnění strategických plánů a priorit kraje s využitím vlastních, evropských a národních dotačních prostředků. Jedná se o orgán, který má také přinášet podněty ke stanovení priorit s ohledem na rozpočtové a investiční procesy kraje.

Gestor implementace Strategie – věcně příslušný odbor dle platného Organizačního řádu Krajského úřadu Středočeského kraje (dále jen Odbor)

S ohledem na ustanovení platného Organizačního řádu Krajského úřadu Středočeského kraje je Odbor v rámci samostatné působnosti kraje zodpovědný za zajištění přípravy i celkovou implementaci SRK a vyhodnocování jejího naplňování. V kontextu Metodiky tvorby veřejných strategií pak plní úlohu gestora SRK. Z tohoto titulu je odbor zodpovědný za:

- Nastavení řídicí struktury implementace strategie
- Nastavení rolí a odpovědností jednotlivých subjektů zapojených do implementace strategie
- Stanovení pravidel a procesů řízení implementace strategie včetně způsobů jejího vyhodnocování.

Odbor úzce spolupracuje s věcně příslušnými odbory krajského úřadu, zodpovědnými za naplňování specifických cílů dle jejich kompetencí. V tomto směru hrají tyto odbory úlohu dílčích gestorů či spoligestorů, pokud se problematika týká vícero útvarů. Autonomně prostřednictvím nástrojů, které mají k dispozici, přispívají k naplňování cílů, k realizaci konkrétních projektů apod. Zajišťují monitoring a vyhodnocování SRK na svěřeném úseku dle pokynů Odboru. Účastní se, případně autonomně vedou tematicky či územně zaměřené pracovní skupiny/platformy. Koordinační úloha a celková zodpovědnost Odboru za naplňování cílů SRK a jeho zodpovědnost za řádnou implementaci Strategie Zastupitelstvu a Radě Středočeského kraje však tímto není dotčena.

Pro potřeby přípravy a implementace Strategie Odbor vytváří pracovní skupiny a platformy. V průběhu realizační fáze pracovní skupiny a platformy vytvářejí podmínky k hladkému naplňování specifických cílů, přispívají k realizaci klíčových projektů, vnášejí podněty pro zajištění hladké implementace.

Odbor je zodpovědný za nastavení funkčního monitoringu a systému hodnocení. V pravidelném rytmu předkládá Radě kraje, Výboru pro hospodářský a regionální rozvoj, vědu a výzkum a Zastupitelstvu kraje zprávy o pokroku implementace Strategie.

Naplňování Strategie je úzce provázáno s investiční a rozpočtovou politikou kraje.

Realizátoři

Jedná se o všechny subjekty, které přímo či nepřímo svou aktivitou přispějí k naplňování cílů SRK. Vedle kraje a jím zřízených či zakládaných organizací, obcí a měst, dobrovolných svazků obcí, místních akčních skupin se jedná o představitele zájmové samosprávy, podnikatelské sféry, neziskové organizace apod.

Iniciační a podpůrné instituce

V roce 2014 byla vytvořena Regionální stálá konference (RSK) jako dobrovolné regionální uskupení územních partnerů v oblasti místního a regionálního rozvoje, jejímž cílem je zvýšit koordinaci a komunikaci mezi jednotlivými aktéry na území kraje a zlepšení kvality strategického plánování.

Její ustavení souvisí s uplatňováním principů územní dimenze při implementaci politiky hospodářské, sociální a územní soudržnosti, tj. zacílení intervencí Evropských strukturálních a investičních fondů 2014-2020 (dále jen „ESIF“) do specifických typů území České republiky v souladu s Národním dokumentem k územní dimenzi.

RSK Středočeského kraje představuje komunikační, plánovací a koordinační platformu, která pomocí souhrnného dokumentu – Regionálního akčního plánu – definuje společnou představu o potřebách a skutečnosti směřování ESIF a národních zdrojů do území (tematicky, územně) s dopady na území kraje. Lze předpokládat, že tuto úlohu bude zajišťovat i v novém programovém období. Regionální stálá konference je krajskou platformou zapojenou do přípravy na programové období po roce 2020 včetně tvorby Strategie regionálního rozvoje ČR 2021+. Jejím prostřednictvím je možné ovlivnit zaměření nové generace operačních programů a dozorovat, zdali jejich implementace skutečně přispívá k naplňování priorit kraje, respektive specifických cílů Strategie.

Z pohledu implementace SRK je Regionální stálá konference iniciační a podpůrná instituce napomáhající naplnit specifické cíle SRK prostřednictvím konkrétních opatření, typových či strategických projektů financovaných z ESIF. Monitorovací a informační výstupy z činnosti Regionální stálé konference Středočeského kraje mohou být využity pro účely zpracování monitorovacích a evaluačních zpráv SRK.

Monitorování, hodnocení a aktualizace strategie

Strategie rozvoje územního obvodu Středočeského kraje je zpracovávána na období 2024, což je její hlavní časový horizont platnosti. Návrh vize, strategie a jednotlivých cílů je však zpracován s dlouhodobějším výhledem do roku 2030. Dle Zákona č. 248/2000 Sb., o podpoře regionálního rozvoje má kraj v polovině programového období Evropské unie zpracovat zprávu o uplatňování strategie rozvoje územního obvodu kraje, na jejímž základě zastupitelstvo kraje případně rozhodne o aktualizaci strategie rozvoje územního obvodu kraje nebo o zpracování nové koncepce. V příštím programovacím období tento časový horizont případně přibližně na rok 2024, kdy kraj počítá s provedením vyhodnocení.

Hodnocení naplňování Strategie je prováděno formou pravidelných (dvouletých) zpráv, které obsahují charakteristiku naplňování vize resp. globálního cíle a jednotlivých specifických cílů z hlediska účinnosti navržených aktivit i efektivity vynakládaných prostředků, stupně naplnění indikátorů. Výstupem hodnocení může být návrh na úpravu či aktualizaci SRK, či pouze vybraných částí.

Monitorování realizace SRK probíhá průběžně. K tomu slouží monitorovací indikátory, jejichž přehled a vysvětlení je uveden níže. Indikátory jsou významným, ovšem ne jediným a vše obsahujícím a vysvětlujícím příznakem plnění cílů. Samostatně je potřeba přihlížet k naplňování Akčního plánu strategie, jehož naplňování je hodnoceno každoročně a posun v dosahování cílů je hodnocen rovněž kvalitativně.

Návrh indikátorů Strategie rozvoje územního obvodu Středočeského kraje je strukturován do dvou úrovní. První (hierarchicky nadřazená) je úroveň celé vize a strategických směrů rozvoje, druhá odpovídá deseti prioritním oblastem, respektive jejich specifickým cílům. Pro jednotlivé specifické cíle jsou v návrhové části navržena typová opatření, jejichž smyslem je dosažení hospodářských změn a změn v kvalitě života obyvatel kraje. Jak bylo popsáno v úvodu, typová opatření jsou dle zpracovatelů významná pro naplnění cílů, nejsou ovšem jediná podstatná a vyčerpávající, takto bude třeba přistoupit také k hodnocení výsledků jejich realizace v čase.

Na úrovni celé strategie rozvoje (vize) jsou navrženy čtyři hlavní indikátory, které jsou měřitelné, a na jejichž základě je možné do jisté míry posoudit, zdali a v jaké míře jsou naplňovány hlavní cíle strategie. Na úrovni prioritních oblastí (specifických cílů) jsou kromě měřitelných indikátorů navrženy i indikátory, které mají spíše povahu kontextovou a jejich cílem je umožnit sledování toho, zdali strategie rozvoje kraje přispívá ke zlepšení situace v kraji.

Systém indikátorů je poměrně rozsáhlý, což je dáno tím, že se jedná o široce zaměřený dokument. Pro indikátory nejsou stanoveny cílové hodnoty, jelikož bez znalosti projektů a aktivit a dostupných finančních prostředků to zpravidla není možné. Indikátory jsou proto navrženy jako systém, který bude nutno dopracovat v návaznosti na zpracování Akčního plánu strategie a rozpracování dílčích strategií. Zejména bude nutné tam, kde je to možné – stanovit kvantitativní hodnoty/cíle pro jednotlivé roky, v nichž se bude provádět hodnocení strategie.

Pro potřeby monitoringu nastavuje Odbor monitorovací systém obsahující vedle nomenklatury indikátorů rovněž pravidla sběru dat, způsob komunikace s dalšími partnery, zajišťující bezproblémové sdílení dat, dále také pravidla pro zpracování monitorovacích výstupů a zpráv o průběhu implementace SRK. Monitorovací systém a z něj vycházející zprávy představují jeden ze základních vstupů pro evaluaci realizace Strategie.

1. Systematický přístup, vytváření pracovních skupin

Komplexnost a řešení v širší perspektivě je nezbytným předpokladem dobrých plánů. Úkolem plánovače není všechno vědět a znát – musí však umět každou situaci vyhodnotit, zpřehlednit a zjednodušit. Dobrá zpětná vazba je kontrola nezaujatou osobou, která tématu nerozumí. Pokud je tato osoba schopna bez problémů porozumět definici cíle a plánu k realizaci, pak tomu určitě porozumí každý v tématu dotčený. Vysokým benefitem dynamické strategie je, že pozitivně stimuluje všechny aktéry realizace, do vzájemné spolupráce. Důležitou součástí této aktivity jsou pracovní skupiny, jedná se o menší operativní a rychlé skupiny sestavované podle potřeby a daného tématu (pro naplňování specifického cíle, pro realizaci typových opatření, konkrétních projektů).

2. Jednoduchost

Z hlediska dynamických strategií je to relativně snadný popis aktivity – každý plán, každou dílčí část jakéhokoliv plánu efektivně zjednodušovat ve prospěch realizace. Práce plánovače končí realizací definovaného cíle. Naprosto klíčové je jednoduché, jasné a srozumitelné rozdělování kompetencí a odpovědnosti za dílčí části realizace a nastavení koordinace komunikace. Aktivitu je třeba vnímat i řešit souběžně ve dvou rovinách – technologické a pracovní administrativní. Osvědčuje se proto nejvíce aplikovat nové technologie souběžně s jednoduchými zásadami pro efektivitu (SIMPLE REG). Více než jinde je třeba úkony dynamické strategie pro danou agendu průběžně právně konzultovat a stále kotvit v platných legislativních rámcích.

3. Pozitivní úřad

Nastavení pozitivního úřadu je nezbytným prvkem úspěchu jakýchkoliv aktivit ve prospěch realizací v současnosti. Pokud dotčený úřad dokáže uchopit svoji roli jako pozitivní servisní aktér – pak je vůbec možné nastavit rozumné a jednoduché plány pro jednotlivé sektory veřejné správy. Vyslání signálu o pozitivní změně je třeba konat stále a dlouhodobě. Doporučením je, aby úřad zřídil pozici pro pracovníka (kouče) – koordinátora pro vnitřní komunikaci. Vzhledem k tomu, že dnes již každý dílčí projekt ve fázi implementace vyžaduje realizační koordinátory projektu, tak se jedná i o významnou úsporu veřejných prostředků. Pokud úřad disponuje schopným stratégem a zároveň ve vnitřních procesech funguje jednoduše, pozitivně a efektivně – pak v období realizace cílů je třeba podstatně menší míra další koordinace.

Na všech úrovních uplatňovat jednoduché zásady Simple REG. Zásady řízení odborů, oddělení nebo akčních týmů:

- a) Jednoduchost a komunikace – úkoly jsou jasné a srozumitelné. Je jasná souvislost s návaznými nebo očekávanými úkoly a stanoven očekávaný cíl. Problém je pojmenován jasně a je stejně jasně a srozumitelně popsáno anebo navrženo řešení. Včetně termínu plnění.
- b) Efektivita a předvídatelnost – jasné a týmové stanovení priorit a průběžné plnění termínů. Při plnění pracovních povinností není prostor pro negace – problém není zádrhel nebo špatně odvedená práce. Je to jen další pracovní úkol. Chybování je normální lidskou proměnnou v pracovních činnostech.
- c) Vize a cíle – při plnění úkolů musí být vždy zřejmý cíl nebo vize. I při plnění dílčích úkonů pak nedochází k podcenění zadání a odsouvání priorit. Pozitivní motivace za všech okolností!
- d) Kontrola – prováděna v rámci týmu jiným anebo jinými spolupracovníky. Úkon má charakter běžného plnění cíle a s plnou odpovědností úkonu v rámci nahraditelnosti.

- e) **Zodpovědnost a nahraditelnost** – je jasně stanovena a s vazbou na jasný cíl. Je zadána spolu s úkolem a komunikovaná s týmem. Každý v týmu MUSÍ být nahraditelný.

4. Pracovní platforma – příklad: Inovační park Středočeského kraje

Vytváření pracovních platform pro řešení konkrétních úkolů, pro realizaci komplexních projektů, které zasahují do různých agend a působností představuje ideální způsob, jak propojit aktéry pracovních skupin a nastavit jednoduchá pravidla spolupráce. Cílem je komplexní nastavení spolupráce a širší perspektivy aktérů realizace bez ohledu na oborovou působnost. Inovace v technologickém prostředí robotiky je stejně tak inovativní, jako nový postup při asanaci vodního zdroje. Jednotná platforma spolupráce výrazně zrychlí procesy pro realizaci včetně Smart City/Smart Region.

Účel platformy: Kraje by měly být efektivním prostředníkem mezi úrovní státu a měst, koordinátory a realizátory, poskytovat servis pro implementaci (SIC), pilotní řešení a získávání prostředků fondů EU, řešení na klíč pro města i obce v oblasti nových technologií a chytrých řešení. Inovační park má podpořit inovace ve firmách, vznik nových inovačních podniků a iniciovat spolupráci mezi výzkumným, podnikatelským a veřejným sektorem. Projekt systémově navazuje na dosavadní spolupráci kraje s vysokými školami, vědecko-výzkumnými organizacemi a inovačními firmami v oblasti naplňování regionální inovační strategie a strategie inteligentní specializace Středočeského kraje. Realizací projektu dojde k podpoře rozvoje klíčových oborů, které jsou představiteli kraje vnímány jako významné a perspektivní pro další rozvoj ekonomiky kraje.

5. Realizace a pilotní projekty - jako výsledek systematického přístupu a jednoduchých efektivních strategií.

Dynamická strategie je vedena ve prospěch realizace jasně definovaného cíle. Z toho vyplývá i popis práce stratéga:

- Definují cíl (projekt) a stanovím jednoduché kroky pro realizaci tohoto projektu.
- Definují dílčí strategie včetně financování prostřednictvím pracovní platformy – mým úkolem je pouze zjednodušovat dílčí procesy ve všech fázích projektu.
- V prostředí pracovní platformy stanovím jasné kompetence a konkrétní odpovědnost ve všech úrovních realizace včetně harmonogramu plnění.
- Operativně zjednodušuji spolu s pracovní platformou postupy a proměnné během realizace definovaného cíle.

Cílem je dosažení stavu dynamické strategie. Jedná se o stálé vedení a zjednodušování organizačních postupů ve prospěch realizace vytyčených cílů na všech úrovních. Stratég má v rámci dynamického plánování jediný úkol, a to ve prospěch realizace cíle na všech úrovních plánu maximálně zjednodušovat veškeré procesy v reálných podmínkách s důrazem na srozumitelnost těchto procesů a zabezpečit stanovení konkrétní odpovědnosti pro všechny fáze realizace.

1. Definice cíle – musí být stručná, jasná a srozumitelná (nesmí řešit potřebnost či proveditelnost)
2. Horizontální plán realizace cíle – jednoduché rozplánování úkolu bez definice působnosti oborů v komplexním přístupu
3. Vertikální (a dílčí) plán realizace - stanovuje oborovou působnost a konkrétní odpovědnost. V této fázi je nutný stálý tlak na jednoduchost a srozumitelnost konaného (v reálných podmínkách a zákonných rámcích)

ve všech úrovních realizace zvláště v případě návazné metodiky např. u dotovaných projektů.

4. Proměnné faktory (a chybné předpoklady) – operativně přizpůsobovat a zjednodušovat procesy ve prospěch realizace definovaného cíle v reálném prostředí, čase i podmínkách anebo v závislosti na nové znalosti.

Monitorování, hodnocení a aktualizace strategie

Monitorování, hodnocení a aktualizace strategie

Strategie rozvoje územního obvodu Středočeského kraje je zpracováván na období 2024, což je jeho hlavní časový horizont platnosti. Návrh vize, strategie a jednotlivých cílů je však zpracován s dlouhodobějším výhledem do roku 2030. Dle Zákona č. 248/2000 Sb., o podpoře regionálního rozvoje má kraj v polovině programového období Evropské unie zpracovat zprávu o uplatňování strategie rozvoje územního obvodu kraje, na jejímž základě zastupitelstvo kraje případně rozhodne o aktualizaci strategie rozvoje územního obvodu kraje nebo o zpracování nové koncepce. V příštím programovacím období tento časový horizont případně přibližně na rok 2024, kdy kraj počítá s provedením vyhodnocení.

Hodnocení naplňování strategie by mělo být prováděno formou pravidelných (dvouletých) zpráv, které budou obsahovat zhodnocení naplňování vize resp. globálního cíle a jednotlivých specifických cílů z hlediska účinnosti navržených aktivit i efektivity vynakládaných prostředků. K tomu budou sloužit monitorovací indikátory, jejichž přehled a vysvětlení je uvedeno níže. Indikátory jsou významným, ovšem ne jediným a vše obsahujícím a vysvětlujícím příznakem plnění cílů. Samostatně by mělo být přihlíženo k naplňování Akčního plánu strategie, jehož naplňování by mělo být hodnoceno každoročně a posun v dosahování cílů by měl být hodnocen rovněž kvalitativně.

Návrh indikátorů strategie rozvoje Středočeského kraje je strukturován do dvou úrovní. První (hierarchicky nadřazená) je úroveň celé vize a strategických směrů rozvoje, druhá odpovídá deseti prioritním oblastem, respektive jejich specifickým cílům. Pro jednotlivé specifické cíle jsou v návrhové části navržena typová opatření, jejichž smyslem je dosažení hospodářských změn a změn v kvalitě života obyvatel kraje. Jak bylo popsáno v úvodu, typová opatření jsou dle zpracovatelů významná pro naplnění cílů, nejsou ovšem jediná podstatná a vyčerpávající, takto bude třeba přistoupit také k hodnocení výsledků jejich realizace v čase.

Na úrovni celé strategie rozvoje (vize) jsou navrženy čtyři hlavní indikátory, které jsou měřitelné, a na jejichž základě je možné do jisté míry posoudit, zdali a v jaké míře jsou naplňovány hlavní cíle strategie. Na úrovni prioritních oblastí (specifických cílů) jsou kromě měřitelných indikátorů navrženy i indikátory, které mají spíše povahu kontextovou a jejich cílem je umožnit sledování toho, zdali strategie rozvoje kraje přispívá ke zlepšení situace v kraji.

Systém indikátorů je poměrně rozsáhlý, což je dáno tím, že se jedná o široce zaměřený dokument. Pro indikátory nejsou stanoveny cílové hodnoty, jelikož bez znalosti projektů a aktivit a dostupných finančních prostředků to zpravidla není možné. Indikátory jsou proto navrženy jako systém, který bude nutno dopracovat v návaznosti na zpracování Akčního plánu strategie a rozpracování dílčích strategií. Zejména bude nutné tam, kde je to možné – stanovit kvantitativní hodnoty/cíle pro jednotlivé roky, v nichž se bude provádět hodnocení strategie.

Tabulka 4: Indikátory na úrovni vize a strategických směrů rozvoje a zdroje dat

Vize pro budoucnost Středočeského kraje:	
„Chceme, aby se Střední Čechy staly jedním z nejbohatších regionů Evropy. Budeme usilovat o to, aby co nejvíce občanů Středočeského kraje mělo možnost aktivního života, a podpoříme vznik kvalitních pracovních míst.“	
Návrh indikátorů pro sledování naplňování specifických cílů v prioritních oblastech	zdroje dat
Hrubý domácí produkt (HDP) na obyvatele ve vztahu k průměru evropských regionů	Eurostat
Podíl firem, které se posunuly na vyšší patra v produkčních sítích / exportujících na vyspělé trhy	terénní šetření
Emise znečišťujících látek do ovzduší, zejména okyselujících látek a prachových částic, resp. karcinogenních látek	ČSÚ/MŽP
Migračního salda a v periferních obcích (specificky u obyvatel v produktivním věku)	ČSÚ

Tabulka 5: Návrh indikátorů pro sledování naplňování specifických cílů v prioritních oblastech a zdroje dat

Návrh indikátorů pro sledování naplňování specifických cílů v prioritních oblastech	zdroje dat
Prioritní oblast 1: Ekonomický rozvoj a VaV	
<i>SC 1.1: Posílit pozici Středočeského kraje jako motoru ekonomického růstu ČR</i>	
Podíl firem, které se posunuly na vyšší patra v produkčních sítích / exportujících na vyspělé trhy	terénní šetření
Objem výdajů na VaV ve veřejném (VŠ + vládním) sektoru a výdajů financovaných firmami	ČSÚ
Struktura nově přichozích investic (podíl firem realizujících aktivity s vyšší přidanou hodnotou), specificky zahraničních investic	MPO/ČNB
<i>SC 1.2: Zlepšit podmínky pro podnikání a investice v periferních oblastech a tím zvýšit atraktivitu těchto území</i>	
Ekonomická aktivita v periferních / venkovských územích (podíl aktivních fyzických / právnických osob na 100 obyvatel v produktivním věku)	ČSÚ, MagnusWeb
Migrační salda v periferních obcích (specificky i pro mladé obyvatele do 30 let věku)	ČSÚ
Prioritní oblast 2: Cestovní ruch	
<i>SC 2.1: Zvýšit přínos cestovního ruchu pro hospodářství Středočeského kraje</i>	
Podíl cestovního ruchu na HPH Středočeského kraje	ČSÚ
Statistika vícedenní návštěvnosti ve Středočeském kraji	ČSÚ
Objem výdajů poskytnutých na rozvoj a inovace produktů a procesů v cestovním ruchu na území Středočeského kraje	KÚSK
Prioritní oblast 3: Lidské zdroje a vzdělanost	
<i>SC 3.1: Posílit podporu kvalitních učitelů a ředitelů škol kvalitu vzdělávání zaměřenou na klíčové dovednosti</i>	
Podíl nezaměstnaných absolventů SŠ	MPSV
Počet škol s navázanou spoluprací se zaměstnavateli nebo regionálními partnery	šetření KÚSK
Dokument Krajský akční plán vzdělávání zahrnující výše popsané okruhy	KÚSK
<i>SC 3.2: Zlepšit vybavenost škol tak, aby došlo k rozvoji škol jako center dalšího profesního a odborného rozvoje</i>	
Podíl kladně vyřízených žádostí o umístění v zařízeních předškolního vzdělávání k celkovému počtu žádostí	MAS
Dokument Krajský akční plán vzdělávání zahrnující modernizaci a vybavenost i kapacit škol	KÚSK
Prioritní oblast 4: Doprava	
<i>SC 4.1: Zajistit kvalitní, bezpečnou a kapacitní páteřní dopravní infrastrukturu zajišťující průchodnost a obslužnost území</i>	
Délka dokončené nové páteřní silniční infrastruktury	ŘSD

Délka dokončené modernizované páteřní silniční infrastruktury	ŘSD
Délka dokončené nové páteřní železniční infrastruktury	SŽDC
Délka dokončené modernizované páteřní železniční infrastruktury	SŽDC
SC 4.2: Zajistit a zkvalitnit dostupnost spádových center a jejich zázemí, zlepšit dopravní dostupnost periferních oblastí s maximálním využitím nových technologických trendů reagujících na společenskou poptávku	
Podíl obcí obsluhovaných společným integrovaným dopravním systémem Prahy a Středočeského kraje	IDSK
Počet přepravených cestujících veřejnou dopravou	IDSK
Počet dopravních uzlů disponujícím kapacitním vybavením pro intermodalitu (VHD-IAD-cyklodoprava, tj. P+R, K+R, B+R)	KÚSK
Počet pilotních projektů nových trendů v dopravě zavedených do širší praxe	šetření KÚSK
Délka modernizovaných komunikací II. třídy	KÚSK
Délka modernizovaných komunikací III. třídy	KÚSK
SC 4.3: Zajistit koordinaci a efektivní plánování dopravní infrastruktury a dopravní obslužnosti jak v rámci území kraje na různých řádovostních úrovních, tak ve spolupráci se sousedními kraji	
Zajištění funkce koordinátora rozvoje Středočeského kraje (ANO/NE)	KÚSK
Počet ORP spolupracujících na přípravě strategických dokumentů	KÚSK
Uzavření dohody o spolupráci ve strategických oblastech rozvoje obsahují jasně procedury a procesy koordinace (ANO/NE)	KÚSK
Prioritní oblast 5: Energetická infrastruktura	
SC 5.1: Zajistit energeticky efektivní region založený na optimalizované, udržitelné a efektivní Energetice 4.0	
Podíl lokální energetiky ve Středočeském kraji (doplňující centrální energetiku) na energetické infrastruktuře kraje	KÚSK/ERÚ
Počet energeticky efektivních mikroregionů, které zavedly koncept Smart City a Smart Region jako součást strategického řízení	šetření KÚSK nebo MAS
Náhrada lokálního vytápění uhlím ve Středočeském kraji jiným způsobem (v % původního počtu lokálních zdrojů)	KÚSK/ČSÚ
Podíl objektů v majetku Středočeského kraje se zavedeným systémem energetického managementu z celkového počtu	KÚSK
Prioritní oblast 6: Životní prostředí	
SC 6.1: Zásadně snížit jednotlivé emise látek znečišťujících ovzduší, zejména látek s karcinogenním potenciálem nebo vlivem na degradaci půdy	
Emise jednotlivých znečišťujících látek do ovzduší	ČSÚ/MŽP
Počet osob přepravených alternativními způsoby dopravy	šetření ve spolupráci KÚSK, MD a MŽP
SC 6.2: Dosáhnout vysokého stupně čištění všech odpadních vod v regionu, zvýšit retenční schopnost krajiny a snížit znečištění v povodí vodárenských a ostatních nádrží	
Jakost vodních toků vyjádřená dosud používanými i nově stanovenými indikátory	MŽP
Kvalita vody ve vodárenských a ostatních vodních nádržích	MŽP
Podíl obyvatel napojených na vodovody a kanalizace, resp. s adekvátním čištěním odpadních vod	ČSÚ
SC 6.3: Snižovat zátěž životního prostředí odpady, a to prevencí vzniku a co nejrozsáhlejším využitím vzniklých odpadů	
Množství vyprodukovaného smíšeného komunálního odpadu	MŽP
Počet zařízení na zpracování odpadů	MŽP

SC 6.4: Optimálně využívat území s přihlédnutím k zakládání a podporování nových krajinotvorných a vodohospodárných opatření

Podíl zastavěné plochy k celkové výměře půdy	ČSÚ
Počet a rozsah realizovaných pozemkových úprav	SPÚ/MZe
Podíl využitých brownfields z celkové rozlohy brownfields v kraji	MŽP/KÚSK

Prioritní oblast 7: ICT infrastruktura

SC 7.1: Zajistit vybavenost celého kraje ICT infrastrukturou pro podnikání založenou na rychlém přenosu dat, práci z domova, bezpečné a spolehlivé služby infrastruktury pro obyvatelstvo

Pokrytí území kraje ICT infrastrukturou s parametry srovnatelnými s nejlépe vybavenými evropskými regiony	ČTÚ/KÚSK/ Eurostat
Vybavenost firem a obyvatel kraje koncovými zařízení ICT infrastruktury a gramotnost k jejich využívání	ČSÚ/Eurostat
Počet aplikací pro elektronickou komunikaci využívaných v jednotlivých oblastech společenského života	terénní šetření KÚSK

Prioritní oblast 8: Sociální služby

SC 8.1: Zkvalitnit systém sběru, vyhodnocování a analýzy informací o potřebách cílových skupin a cílových osob sociálních služeb ve Středočeském kraji

Počet a podíl (v %) aktérů zapojených do informačního systému, kteří aktivně komunikují a poskytují relevantní data v členění: a) poskytovatelé sociálních služeb, b) obce, c) provozovatelé dalších informačních systémů	KÚSK
Počet a podíl zapojených ORP, které aktivně a koordinovaně na svém území definují potřebnost cílových osob ve spolupráci s jednotlivými aktéry	KÚSK

SC 8.2: Zajistit udržitelnou síť sociálních služeb, která bude pružně reagovat na demografické změny a překoná územní disparity mezi centrálními a periferními oblastmi Středočeského kraje

Podíl uspokojených žadatelů o sociální služby ze Středočeského kraje na celkových žadatelích ze Středočeského kraje v daném roce dle ambulantních, terénních a pobytových sociálních služeb a v členění podle věkových skupin	KÚSK/ČSÚ
Podíl veřejných disponibilních finančních zdrojů na provozní náklady sociálních služeb v porovnání s ověřenými potřebami sítě sociálních služeb Středočeského kraje – v členění na ambulantní, terénní a pobytové sociální služby	KÚSK/MPSV
Podíl finančních prostředků poskytovaných do systému sociálních služeb z jednotlivých veřejných zdrojů (MPSV, Středočeský kraj, obce) – členění na ambulantní, terénní a pobytové sociální služby	KÚSK
Podíl finančních prostředků poskytovaných do systému sociálních služeb z jednotlivých veřejných zdrojů (MPSV, Středočeský kraj, obce) – členění na ambulantní, terénní a pobytové sociální služby	KÚSK

Prioritní oblast 9: Zdravotnictví

SC 9.1: Rozvíjet mechanismy institucionální koordinace a spolupráce mezi aktéry středočeského zdravotnictví

Počet a podíl (v %) aktérů zapojených do institucionální koordinace a platform spolupráce	KÚSK/ÚZIS
Počet zavedených úspěšných moderních inovativních trendů, přispívajících k postupné integraci zdravotních a sociálních služeb	KÚSK

SC 9.2: Zlepšit zdravotní stav obyvatel Středočeského kraje

Statistika nemocnosti obyvatel Středočeského kraje	ÚZIS

SC 9.3: Zajistit dostupnou a kvalitní zdravotní péči jak v zázemí Prahy, tak v periferních oblastech

Dostupnost a kvalita zdravotní péče ve Středočeském kraji	KÚSK/MZ
Počet zavedených úspěšných moderních inovativních trendů, přispívajících k postupné integraci zdravotních a sociálních služeb	KÚSK

Prioritní oblast 10: Kultura

SC 10.1: Snížit územní disparity kulturního zázemí

Počet podpořených funkčních sociálně-kulturních sítí mezi obcemi Středočeského kraje	KÚSK
Počet a podíl obcí do 2000 obyvatel zapojených do sociálně-kulturních sítí	KÚSK
Statistika spokojenosti obyvatel Středočeského kraje s kulturním zázemím a jeho rozložením v území	KÚSK

SC 10.2: Zajistit dlouhodobý kulturní rozvoj místních komunit

Počet nově vybudovaných nebo zrekonstruovaných kulturních prostor v obcích do 2000 obyvatel	KÚSK
Objem veřejných výdajů poskytnutých na rozvoj místní komunitní kultury	KÚSK
Podíl kulturních zařízení v obcích do 2000 obyvatel, které spolupracují s organizacemi destinačního managementu ve Středočeském kraji	KÚSK

Použité datové zdroje a literatura

ARC ČR (2013): Soubor vrstev geografického informačního systému České republiky Arc ČR. Praha, Cenia, česká informační agentura životního prostředí.

ČSÚ (2011): Sčítání lidu, domů a bytů k 26. 3. 2011. Praha, Český statistický úřad.

ČSÚ (2013): Statistika dokončených bytů 1997–2012. Praha, Český statistický úřad, odbor statistiky stavebnictví.

ČSÚ (2017a): Hromadná ubytovací zařízení České republiky. Dostupné z: <https://vdb.czso.cz/huz/index.jsp>

ČSÚ (2017b): Počet obyvatel v obcích k 1. 1. 2017. Praha, Český statistický úřad.

ESIF (2017): Přehled projektů pro programové období 2007-2013. Dostupný z: http://www.dotaceeu.cz/getmedia/2447dd2b-b03c-49a7-affc-fda1b9b1334b/Prehled_projektu_20160603upraveno.xlsx?ext=.xlsx

MUSIL, J., MULLER, J. (2008): Vnitřní periferie v České republice jako mechanismus sociální exkluze. Sociologický časopis/Czech Sociological Review, Roč. 44, č. 2, s. 321–348.

OUŘEDNÍČEK, M., NEMEŠKAL, J., HAMPL, M., ŠPAČKOVÁ, P., NOVÁK, J. (2014): Vymezení funkčního území Pražské metropolitní oblasti pro potřeby uplatnění Integrovaných teritoriálních investic. Univerzita Karlova v Praze, Přírodovědecká fakulta, katedra sociální geografie a regionálního rozvoje, Urbánní a regionální laboratoř, Praha.

OUŘEDNÍČEK, M., ŠPAČKOVÁ, P., NOVÁK, J. (2014): Metodika sledování rozsahu rezidenční suburbanizace v České republice. Certifikovaná metodika. Praha, Univerzita Karlova v Praze, Přírodovědecká fakulta, katedra sociální geografie a regionálního rozvoje, Urbánní a regionální laboratoř.

PERLÍN, R., KUČEROVÁ, S., KUČERA, Z. (2010): Typologie venkovského prostoru Česka. Geografie, 115, 2, 161–187.

RIS3 (2014): Krajská příloha k národní RIS 3: Středočeský kraj. Verze číslo 7, Projednaná, schválená zastupitelstvem Středočeského kraje dne 15. 9. 2014.

ROZPOČET VEŘEJNĚ O. S. (2017): Rozpočet obce 2000-2012. Dostupný z: www.rozpocetobce.cz

ŠPAČKOVÁ, P., OUŘEDNÍČEK, M., NOVÁK, J. (2016): Zóny rezidenční suburbanizace 2013.

Specializovaná mapa. Univerzita Karlova v Praze, Přírodovědecká fakulta, katedra sociální geografie a regionálního rozvoje, Urbánní a regionální laboratoř, Praha.

Seznam příloh:

Přehled vazeb Strategie rozvoje územního obvodu Středočeského kraje a Strategie regionálního rozvoje ČR

Příloha č. 1

Přehled vazeb Strategie rozvoje územního obvodu Středočeského kraje a Strategie regionálního rozvoje ČR

Tabulka A: názvy specifických cílů strategií

specifické cíle	specifický cíl SRK SČK																				
	1.1	1.2	2.1	3.1	3.2	4.1	4.2	4.3	5.1	6.1	6.2	6.3	6.4	7.1	8.1	8.2	9.1	9.2	9.3	10.1	10.2
Strategický cíl 1: Mezinárodně konkurenceschopná metropolitní území adaptovaná na ekonomický, prostorový a populační růst																					
1.1	X																				
1.2						X	X	X													
1.3			X												X	X	X	X	X	X	X
1.4									X	X	X	X	X								
Strategický cíl 3: Hospodářsky stabilizovaná regionální centra představující snadno dostupná centra zaměstnanosti a obslužnosti příslušných funkčních regionů																					
3.1	X	X	X	X									X	X							
3.2			X				X														
3.3					X										X	X	X	X	X	X	X
3.4										X	X	X	X								
3.5									X												
Strategický cíl 5: Dobrá kvalita života v hospodářsky a sociálně ohrožených územích																					
5.1	X	X																			
5.2																					
5.3																	X			X	X
5.4				X	X																
Strategický cíl 6: Kvalitní plánování regionálního rozvoje přispívající k plnění cílů regionální politiky																					
6.1																					
6.2			X																		
6.3									X								X	X	X		
6.4																					
6.5			X		X										X						

Pozn.: Tabulka neobsahuje strategické cíle 2 a 4 SRR, protože tento typ území se v kraji nenachází.

Tabulka B: názvy specifických cílů strategií

názvy specifických cílů SRR	názvy specifických cílů SRK SČK
• 1.1: Napomáhat transformaci metropolitních ekonomik k činnostem s vyšší přidanou hodnotou a k ekonomice založené na znalostech, posílit postavení českého výzkumu, vývoje a inovací ve světovém srovnání, vytvářet podmínky pro významnější a intenzivnější zapojení firem do evropské a světové ekonomiky a pro posílení postavení metropolitních území ve střední Evropě v konkurenci podobných území. • 1.2: Zlepšit dopravní spojení mezi metropolemi a významnými středoevropskými centry osídlení, posílit kvalitní dopravní spojení mezi metropolemi a jejich zázemím, zvyšovat atraktivitu jiných způsobů než individuální automobilové dopravy a zlepšovat propojení různých módů dopravy. • 1.3: Zajistit občanskou vybavenost v dostatečném rozsahu a dostupnosti v jádrech metropolitních oblastí, suburbíích i v širším zázemí a omezit riziko vzniku sociální polarizace a segregovaných či vyloučených lokalit • 1.4: Efektivně využívat zastavěné území, omezit zastavování volné krajiny vyvolávané růstem metropolitních území, rozšiřovat a propojovat plochy a hmoty zeleně v intravilánech a zefektivnit hospodaření s vodou a energií v metropolitních územích. • 3.1: Vytvořit vhodné podmínky pro diverzifikaci ekonomické základny regionálních center a jejich venkovského zázemí a využití jejich potenciálu a podpořit propojení podnikatelských subjektů ve vztahu k potřebám trhu práce. • 3.2: Zlepšit dopravní dostupnost v rámci regionů • 3.3: Zlepšit dostupnost služeb v regionálních centrech i v jejich venkovském zázemí s důrazem na místní specifika a reagovat na problémy spojené se stárnutím a existencí či vznikem sociálně vyloučených lokalit • 3.4: Pečovat o prostředí obce a stabilizovat dlouhodobé využívání krajiny a zamezit její degradaci • 3.5: Umožnit energetickou transformaci venkovského zázemí regionálních center • 5.1: Zvýšení diverzifikace ekonomických činností a podpora tvorby lokálních pracovních míst • 5.2: Zajistit dobrou dopravní dostupnost v rámci regionu a ve vazbě na aglomerace a metropole • 5.3: Zajistit efektivní prevenci sociálního vyloučení a energetické chudoby a podporovat komunitní život v obcích	• 1.1: Posílit pozici Středočeského kraje jako motoru ekonomického růstu ČR • 1.2: Zlepšit podmínky pro podnikání a investice v periferních oblastech a tím zvýšit atraktivitu těchto území • 2.1: Zvýšit přínos cestovního ruchu pro hospodářství Středočeského kraje • 3.1: Posílit podporou kvalitních učitelů a ředitelů škol kvalitu vzdělávání zaměřenou na klíčové dovednosti • 3.2: Zlepšit vybavenost škol tak, aby došlo k rozvoji škol jako center dalšího profesního a odborného rozvoje • 4.1: Zajistit kvalitní, bezpečnou a kapacitní páteřní dopravní infrastrukturu zajišťující průchodnost a obslužnost území • 4.2: Zajistit a zkvalitnit dostupnost spádových center a jejich zázemí, zlepšit dopravní dostupnost periferních oblastí s maximálním využitím nových technologických trendů reagujících na společenskou poptávku • 4.3: Zajistit koordinaci a efektivní plánování dopravní infrastruktury a dopravní obslužnosti jak v rámci území kraje na různých řádovostních úrovních, tak ve spolupráci se sousedními kraji • 5.1: Zajistit energeticky efektivní region založený na optimalizované, udržitelné a efektivní Energetice 4.0 • 6.1: Zásadně snížit emise látek znečišťujících ovzduší, zejména látek s karcinogenním potenciálem nebo vlivem na degradaci půdy • 6.2: Dosáhnout vysokého stupně čištění všech odpadních vod v regionu, zvýšit retenční schopnost krajiny a snížit znečištění v povodí vodárenských a ostatních nádrží • 6.3: Snižovat zátěž životního prostředí odpady, a to prevencí vzniku a co nejrozsáhlejším využitím vzniklých odpadů • 6.4: Optimálně využívat území s přihlédnutím k zakládání a podporování nových kraji- notvorných a vodohospodářských opatření • 7.1: Zajistit vybavenost celého kraje ICT infrastrukturou pro podnikání založenou na rychlém přenosu dat, práci z domova, bezpečné a spolehlivé služby infrastruktury pro obyvatelstvo • 8.1: Zkvalitnit systém sběru, vyhodnocování a analýzy informací o potřebách cílových skupin a cílových osob sociálních služeb ve Středočeském kraji

Středočeské inovační centrum

Středočeský kraj

• 5.4: Zajištění dostatečné občanské vybavenosti• 6.1: Posilovat koordinaci strategického a územního plánování• 6.2: Rozvíjet strategické plánování na bázi funkčních regionů a posilovat spolupráci aktérů v území• 6.3: Zohledňovat územní dimenzi v rámci sektorových politik a rozvíjet SMART řešení• 6.4: Zefektivnit výkon veřejné správy a podpořit bezpečné poskytování elektronických služeb občanům• 6.5.: Zlepšit práci s daty v oblasti regionálního rozvoje	• 8.2: Zajistit udržitelnou síť sociálních služeb, která bude pružně reagovat na demografické změny a překoná územní disparity mezi centrálními a periferními oblastmi Středočeského kraje• 9.1: Rozvíjet mechanismy institucionální koordinace a spolupráce mezi aktéry středo- českého zdravotnictví• 9.2: Zlepšit zdravotní stav obyvatel Středočeského kraje• 9.3: Zajistit dostupnou a kvalitní zdravotní péči jak v zázemí Prahy, tak v periferních oblastech• 10.1: Snížit územní disparity kulturního zázemí• 10.2: Zajistit dlouhodobý kulturní rozvoj místních komunit

